

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

Minoritetspolitikens
utveckling år 2020

Coronapandemins konsekvenser
på det minoritetsspråkliga arbetet

Utgivningsår: 2021

Länsstyrelsen Stockholm, rapport 2021:9

ISBN: 978-91-7937-080-0

Rapporten går att ladda ner digitalt från www.minoritet.se.

Tfn: 010-223 10 00

Besök vår webbplats www.minoritet.se

Förord

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har regeringens uppdrag att följa upp utvecklingen inom det minoritetspolitiska målets tre delområden: diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet.

Myndigheterna samordnar, informerar, utbildar och ger stöd till kommuner, regioner och andra förvaltningsmyndigheter i deras arbete samt följer upp hur minoritetslagen tillämpas. Resultaten av uppföljningen redovisas årligen i en samlad rapport till regeringen.

I årets uppföljningsrapport uppmärksammas särskilt coronapandemins konsekvenser på minoritetsarbetet. Även arbetet med minoritetspolitiska mål och riktlinjer följs upp.

Representanter för de nationella minoriteterna har bidragit med värdefulla synpunkter och inspel under rapportskrivandet.

Rapportens syfte är att den ska utgöra underlag för regeringens fortsatta arbete med att utveckla minoritetspolitiken till gagn för efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter.

Stockholm och Giron den 6 april 2021

Johan von Sydow
Länsstyrelsen i Stockholms län

Anita Kitok
Sametinget

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Uppdrag.....	7
Årets uppföljningar	7
Disposition.....	8
Coronapandemins konsekvenser på minoritetsarbetet	10
Information och samverkan	10
Digitalisering och kultur	12
Attityder och tillit	14
Bedömning.....	15
Förslag till åtgärder	16
Mål och riktlinjer på kommunal och regional nivå	18
Kommuner och regioner	18
Länsstyrelserna	19
Bedömningar	19
Förslag till åtgärd	20
Uppföljning av minoritetspolitikens delområden	22
Diskriminering och utsatthet.....	22
Inflytande och delaktighet	24
Språk och kulturell identitet.....	27
Bedömningar	30
Förslag till åtgärder	32
Förslag till åtgärder från 2018 och 2019	32
Länsstyrelsens och Sametingets uppdrag och resultat	34
Länsstyrelsens och Sametingets gemensamma uppdrag	34
Länsstyrelsens och Sametingets bedömningar och förslag till åtgärder	41
Bedömningar och förslag till åtgärder från 2019	42
Länsstyrelsens uppdrag	43
Länsstyrelsens bedömningar och förslag	48
Sametingets uppdrag.....	49
Sametingets bedömningar och förslag	54
Myndigheter med särskilda minoritetspolitiska uppdrag	57
Bilagor	65

Sammanfattning

Länsstyrelsen och Sametinget konstaterar i årets uppföljning att den minoritetspolitiska utvecklingen lokalt och regionalt till stora delar ligger kvar på samma nivå som 2019. Det pågår aktiviteter i hela landet men många kommuner och regioner brister fortfarande i sina åtaganden enligt minoritetslagstiftningen. Detta gäller i synnerhet inom delområdet diskriminering och utsatthet och utanför förvaltningsområdena. Det krävs omfattande informationsinsatser och mer kunskap om bakomliggande faktorer för att få till stånd en reell utveckling. I många kommuner och regioner återstår även ett arbete med att ta fram mål och riktlinjer i samråd med judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar, i enlighet med minoritetslagen.

I en tematisk uppföljning av pandemins konsekvenser för minoritetspolitikens utveckling framkommer att många insatser ställts om och blivit digitala alternativt ställts in eller skjutits upp. Den ökade digitaliseringen har medfört positiva effekter när det gäller möjligheter att delta i fler samråd, möten och andra digitala aktiviteter utan att förlora tid och resurser men också negativa effekter då inte alla inom civilsamhället har digital vana eller tillgång till datorer. Detta drabbar främst en del äldre personer som utgör en stor andel av de aktiva inom nationella minoriteters föreningsliv. Även den positiva effekten för kommunala samordnare och andra nyckelpersoner av att kunna mötas fysiskt på konferenser och nätverksträffar för att utbyta erfarenheter och skapa nya kontakter har uteblivit.

I uppföljningen framkommer även en generell oro för konsekvenser av pandemin. De många inställda fysiska kultur- och språkaktiviteterna befaras på sikt få negativa effekter för nationella minoriteters kulturliv och språkrevitaliseringen av de nationella minoritetsspråken. Det finns också indikationer på att lokalföreningar börjat förlora medlemmar och därmed medlemsintäkter till följd av inställda kultur- och språkaktiviteter. Detta kan i förlängningen leda till ett försvagat föreningsliv samt försvåra möjligheterna till samråd på lokal och regional nivå.

Länsstyrelsen och Sametinget bedömer att det behövs riktade uppdrag och särskilda medel inom minoritetspolitikens samtliga tre delområden¹ för att förvaltningsmyndigheterna ska säkerställa sina skyldigheter gentemot de nationella minoriteterna. Ett prioriterat område till följd av pandemin är förstärkta insatser för att stödja nationella minoriteters kulturliv och språkrevitalisering av de nationella minoritetsspråken.

Länsstyrelsen och Sametinget

Till följd av pandemin har Länsstyrelsen och Sametinget snabbt ställt om stora delar av sina verksamheter till att bli mer digitala. Merparten av de planerade informations-, samordnings- och uppföljningsinsatserna inom uppdraget har därigenom kunnat genomföras med positivt resultat.

---

1 Diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet.

En tidig insats har genomförts för att uppmärksamma förvaltningsmyndigheter på vikten av pandemirelaterad information på de nationella minoritetsspråken. Utvecklingsarbetet med att ta fram en verktygslåda med information och metodstöd på minoritet.se har fortsatt och ett nytt arbete med att ta fram en webbutbildning riktad till tjänstepersoner har påbörjats. Utvecklingen av minoritet.se har fortsatt positiva resultat och antalet besökare till webbplatsen ökar stadigt.

Samiskt språkcentrum har genomfört ett flertal aktiviteter för att främja och stimulera till ökad användning av de samiska språken. Till följd av pandemin har de fysiska arrangemangen fått ställas in eller skett digitalt.

Inom strategin för romsk inkludering har Länsstyrelsen fokuserat på att ta fram stödmaterial till kommuner och att arbeta med uppdraget om att öka kunskapen om hur romska barn och unga utsätts för antiziganism.

Uppföljningsmyndigheternas oförändrade anslag sedan 2010 behöver höjas rejält för att myndigheterna bättre ska kunna verka för att minoritetspolitikens mål uppnås och för att ett effektivare utvecklings- och uppföljningsarbete ska kunna bedrivas i hela landet. En förstärkning av anslaget behövs även för fortsatt utveckling av webbplatsen minoritet.se.

Inledning

Uppdrag

Med utgångspunkt i nationell lagstiftning och Sveriges internationella åtaganden ska Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget verka för att minoritetspolitikens fastställda mål med tre utpekade delområden uppnås. Länsstyrelsen och Sametinget ska redovisa utvecklingen inom det minoritetspolitiska målets delområden: diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet.

Enligt uppföljningsmyndigheternas regleringsbrev ska redovisningen innefatta:

- hur medel från anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* under utgiftsområde 1 Rikets styrelse har använts och bedöma det fortsatta behovet av medel,
- hur myndigheterna har följt och utvärderat tillämpningen av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, samt
- genomförda stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser och behovet av ytterligare åtgärder.

Eventuella skillnader mellan kvinnor och män ska analyseras och kommenteras.

Länsstyrelsen ska även besluta om stöd enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.

Sametinget ska redovisa hur arbetet med webbplatsen minoritet.se har genomförts, hur medel från anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter har använts för detta ändamål samt hur myndigheten arbetar för att involvera de nationella minoriteterna i arbetet med webbplatsen.

Sametinget ska även redovisa vad medlen från anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter avseende samiska språkcentrums verksamhet gett för resultat.

Årets uppföljningar

Myndigheterna följer upp minoritetspolitikens utveckling genom en bred indikator-baserad uppföljning vart tredje år. Syftet är att kunna göra jämförelser över tid. Åren däremellan görs tematiska uppföljningar. De tematiska uppföljningarna kompletteras med en uppföljning av indikatorer för minoritetspolitikens delområden i syfte att kunna göra jämförelser över tid. Denna uppföljningsstruktur togs fram och förankrades med Regeringskansliet 2013.

Uppföljningsrapport 2020 ska enligt treårscykeln vara en bred uppföljning. Men det är tveksamt om resultaten kommer att ge en jämförbar och rättvisande bild på grund av situationen med coronapandemin. En hel del aktiviteter på alla nivåer, lokalt, regionalt och centralt påverkas högst troligt. Med anledning av detta har Länsstyrelsen och Sametinget beslutat att detta år genomföra en tematisk uppföljning av pandemins konsekvenser för det minoritetspolitiska arbetet.

Den tematiska uppföljningen kompletteras med en mindre uppföljning av mål och riktlinjer samt av de minoritetspolitiska delområdena genom ett urval av indikatorer.

Inom delområdet diskriminering och utsatthet redovisas resultat utifrån indikatorn *Insatser för att förebygga och motverka diskriminering av nationella minoriteter*. Delområdet inflytande och delaktighet redovisas utifrån indikatorerna *Former för inflytande och delaktighet*, *Möjligheter till påverkan på beslut och inriktning* samt *Nationella minoriteters förutsättningar/kapacitet för inflytande och delaktighet*. Delområdet språk och kulturell identitet redovisas utifrån indikatorerna *Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur* samt *Information om rättigheter på nationella minoritetsspråk*.

Disposition

Rapporten inleds med en sammanfattning. Därefter kommer två kapitel med resultat och bedömningar av de tematiska uppföljningarna av pandemins konsekvenser respektive mål och riktlinjer. Kapitlen avslutas med förslag på åtgärder.

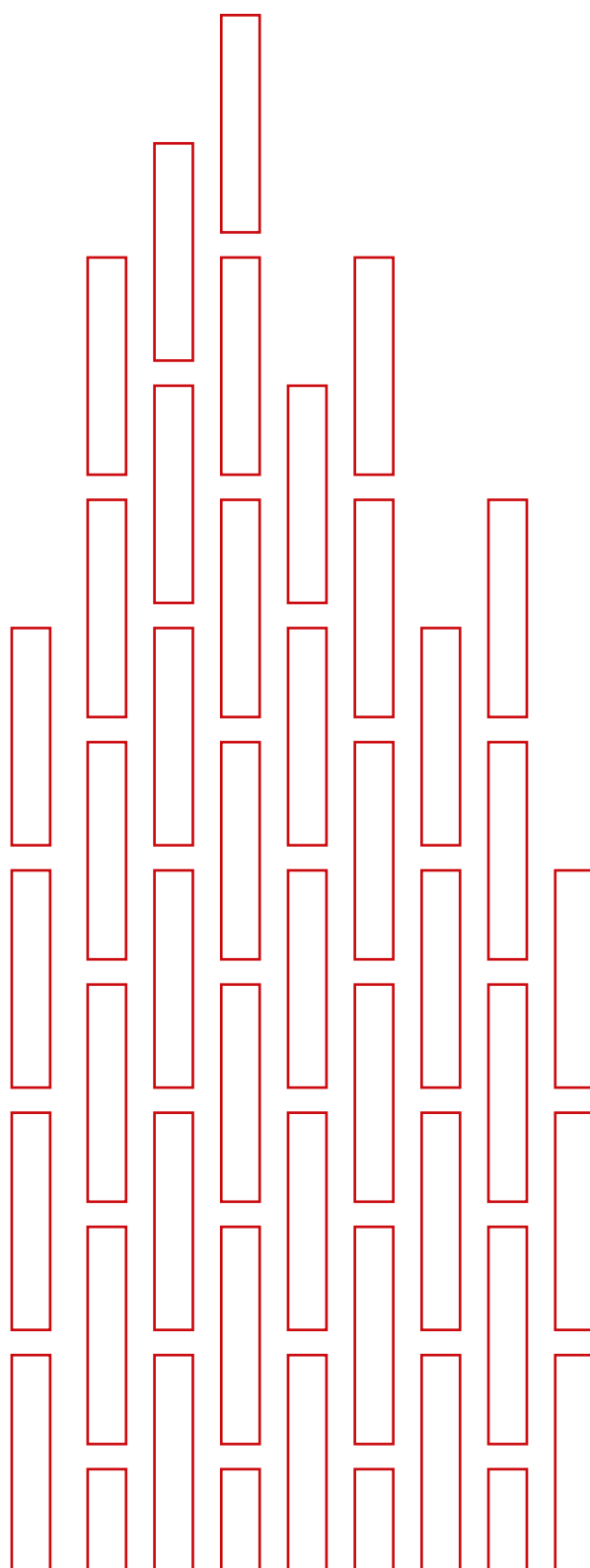
Dessa följs av kapitel med uppföljning av minoritetspolitikens delområden samt Länsstyrelsens och Sametingets gemensamma respektive separata uppdrag. I anslutning till redovisningarna lämnas bedömningar och förslag på åtgärder.

Avslutningsvis finns en sammanställning av statliga myndigheters redovisningar.

I bilagorna finns en beskrivning av metod och kunskapsunderlag (bilaga 1), resultaten utifrån mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet samt delområdena i form av tabeller (bilaga 2), redovisning av statsbidrag till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdena (bilaga 3), enkätfrågorna till kommuner och regioner (bilaga 4) och till länsstyrelserna (bilaga 5) samt informationsbrev till intervjupersoner i fokusgrupperna (bilaga 6).

Coronapandemins konsekvenser på minoritetsarbetet

Coronapandemins konsekvenser på minoritetsarbetet

I detta kapitel redovisas resultaten av den tematiska uppföljningen. Uppföljningen har skett genom fokusgruppsintervjuer och belyser vilka konsekvenser pandemin har haft för kommuner, regioner och nationella minoriteter år 2020 i relation till minoritetslagens tillämpning. Mer specifikt var syftet med fokusgruppsintervjuerna att *belysa erfarenheter och reflektioner om konsekvenser av pandemin på verksamheten gällande minoritetspolitiska arbetet i kommuner, regioner och det civila samhället.*

Intervjuerna om coronapandemins konsekvenser för det minoritetspolitiska arbetet genomfördes i tio fokusgrupper, en per nationell minoritet och fem grupper med tjänstepersoner från kommuner och regioner. Totalt deltog 36 personer där 30 var kvinnor och 6 män.

En tematisk innehållsanalys av intervjuerna har mynnat ut i följande tre teman:

- Information och samverkan
- Digitalisering och kultur
- Attityder och tillit

Information och samverkan

Kriskommunikation

När covid-19 började spridas i samhället under våren 2020 gick många kommuner och regioner i stabbläge och informationsbehovet angående smittspridning var stort. Information uppdaterades i snabb takt och många inplanerade aktiviteter och möten ställdes in eller sköts fram, vilket samtliga fokusgruppsintervjuer bekräftade.

Många kommuner och regioner inom förvaltningsområdena erbjöd smittskyddsinformation på nationella minoritetsspråk. Enligt fokusgrupperna från kommunerna hänvisade de flesta kommunerna till Folkhälsomyndighetens webbplats, där allmän information om smittspridning fanns på flera nationella minoritetsspråk och på flera varieteter av romani chib. En del tog fram eget informationsmaterial på minoritetsspråk eller i samverkan mellan flera kommuner.

Sammanfattningsvis konstaterade fokusgrupperna att för vissa individer är behovet av information och kommunikationsinsatser på minoritetsspråket reellt, medan det hos det flesta handlar om erkännande av individens rättighet till information på sitt minoritetsspråk.

En fokusgrupp med kommuner inom förvaltningsområdena bedömde att det var viktigt att nå ut med information på fler sätt än enbart skriftligt. I några kommuner togs korta informationsfilmer fram och i en region kompletterades den skriftliga informationen med ett bildstöd. Flera fokusgrupper betonade också vikten av muntlig information om pandemin på minoritetsspråken.

En tjänsteperson från en förvaltningskommun lyfte bristen på dagsaktuell information på olika minoritetsspråk, eftersom ny information om bland annat restriktioner uppdateras i snabb takt. Utöver den skriftliga informationen var radio och tv viktiga informationskanaler, men där saknades relevant information på minoritetsspråk.

Risken för spridning av desinformation om pandemin var enligt den romska minoriteten en utmaning. Detta gällde särskilt sociala medier. Fokusgrupperna med kommunrepresentanter aviserade att de sedan tidigare haft utvecklingsarbete på gång för att nå ut med informationen via sociala medier men att år 2020 visade att det arbetet behöver förstärkas ytterligare.

Översättningar och språkrevitalisering

I samtliga intervjuer har diskussioner om översättningar uppstått. Det har bland annat handlat om bristen på översatt material, vikten av språkrättigheter samt kritik om kvaliteten på översättningar och bristande kunskap om olika språkvarieteter². Enligt några deltagare dröjde Folkhälsomyndighetens översättningar i våras. Flera kommuner och regioner önskade att de kunde ha fått stöd och hjälp med samordning i arbetet med översättningar och allmän information på minoritetsspråk, särskilt under pandemin.

De flesta fokusgrupper med nationella minoriteter ansåg att minoritetsspråken är i behov av språkrevitalisering. I fokusgruppen med tornedalingar poängterades att översättningar av information om smittspridning på meänkieli har en koppling till utveckling av språket och möjligheten att bygga ut en terminologidatabas för minoritetsspråket. Fokusgrupperna med nationella minoriteter poängterade att det är viktigt att skapa en terminologi som är kopplad till samhällskriser.

Samverkan

En tjänsteperson i en region inom förvaltningsområde reflekterade kring samverkan på följande sätt:

”Jag saknar en samverkan mellan kommuner i länet och regionen speciellt i den här krissituationen. Det hade kunnat bli synergier vad gäller översättning, skyddsmaterial, basala kunskaper om hygien och så vidare, alltså kommunikation kring det skulle varit mycket bättre och gjorts bättre om man hade samverkat i frågan.”

I ett flertal fokusgrupper med minoriteterna framkom en positiv utveckling under 2020 kring samverkan över kommungränser och även med internationella kontakter. Särskilt judar, romer och tornedalingar har haft internationellt utbyte kring kulturutbud och firande av högtidsdagar. De internationella kontakterna har hjälpt till att stödja kultur- och språkutbudet under coronapandemin. Samerna däremot konstaterade att deras samverkan med samer i grannländer har drabbats av reserestriktioner under året.

Judiska minoriteten konstaterade att samverkan mellan judiska församlingar runt om i landet under 2020 lett till större digitalt utbud av aktiviteter och live-streamade

² Det finns flera samiska språk. I Sverige talas lulesamiska, nordsamiska, pitesamiska, sydsamiska och umesamiska. Meänkieli består av flera olika varieteter. De romska varieteterna brukar betraktas som dialekter inom ett och samma språk. Samtliga varieteter, språk och dialekter innefattas av de särskilda rättigheter som gäller för de nationella minoritetsspråken. (*Nationella minoriteter 2020, Vad vet Sveriges befolkning om dem?* Sifundersökning, som har genomförts på uppdrag av Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen (Isof), Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget).

gudstjänster. Detta bedömdes som viktigt eftersom coronapandemin har väckt större behov av trygghet och gemenskap. En deltagare beskrev att under 2020 har hen upplevt ett ökat engagemang:

”Min uppfattning är att det har väckt engagemang och man reflekterar mer kring det som är viktigt i ens liv och i ett större sammanhang. Sedan om den effekten kommer att bli bestående eller är det någonting mer tidsbegränsat. Det vet vi inte ännu. Men det har lett till större engagemang”

Digitalisering och kultur

Digitaliseringen av exempelvis samrådsmöten, kulturaktiviteter, språkcaféer och seminarier var ett återkommande tema i samtliga fokusgrupper. Erfarenheterna var både positiva och negativa. En deltagare från den judiska minoriteten beskriver det positiva så här:

”...hela pandemin har gett en enorm skjuts för vår digitalisering. Vi var redan inne i en sådan process men det här innebär att vi har ställt om snabbare”

Deltagarna reflekterade kring några fördelar av digitala möten och arrangemang, inte minst i relation till minskat behov av resande. Det var något som särskilt samer och tornedalingar kunde bekräfta. Digitaliseringen har medfört en ökad flexibilitet, som upplevdes både tidseffektivt och bra utifrån klimatpåverkan av resandet. Ytterligare kunde bland annat tornedalingar bekräfta att flera yngre hade deltagit i digitala aktiviteter än innan.

Några deltagare ansåg att en utmaning med den snabba digitaliseringen var eventuell bristande tillgång till datorer samt mindre teknikvana hos den äldre generationen, vilket kan leda till så kallade digitalt utanförskap.

Digitalisering upplevdes inte enbart som positivt bland yngre heller och de flesta fokusgrupperna har bevittnat en trötthet kring digitalisering under 2020. En intervju-person från det samiska ungdomsförbundet beskrev hans upplevelser kring bristen på fysiska träffar på följande sätt:

”Men nu när det har gått så lång tid har vi börjat se hur viktiga de fysiska träffarna är och fysiska mötesplatserna för just samiska ungdomar. Att de får vara i norm, i majoritet, prata sitt eget språk om de vill, och slippa förklara, bli ifrågasatta, men även skapa och knyta kontakter som de har nytta av resten av livet.”

Digitaliseringen av mötesformer kunde uppfattas ha olika konsekvenser hos kvinnor och män. En deltagare inom det finska förvaltningsområdet ansåg att äldre kvinnor i högre grad kunde ha mer teknikvana än män i samma ålder:

”Vi har en finskspråkig seniorgrupp, ett fyrtiotal äldre. Det har inte varit något möte sedan i mars. Men ledaren har berättat för mig att en tredjedel av de här personerna, främst kvinnor, använder dator eller paddd.”

Digitalisering av samråd har enligt intervjuerna ibland lett till bortfall av deltagare, kortare möten och sämre kvalitet på samtal. En samordnare sa att samråden nu kunde vara mer som en monolog än dialog.

Barn och ungas inflytande

Fokusgrupperna påtalade att arbetet med barns och ungas delaktighet är i en utvecklingsfas på många håll. Det finns ett stort behov av samordning och stöd i frågan även under coronapandemin.

I en kommun arbetar exempelvis en romsk ungdomsambassadör ute på skolorna som träffar ungdomar och har workshops. Arbetet utgår från att hitta fler ungdomar som tillhör de nationella minoriteterna genom skolbesök, informationskampanjer i sociala medier och artiklar om nationella minoriteter i en gymnasietidning. I det arbetet ligger fokus på att nå barn och unga direkt i skolan eller på olika mötesplatser och på det sättet utveckla samråd med barn och unga. Men det arbetet har påverkats av besöksrestriktionerna under 2020.

Skola och förskola

I intervjuerna framkom att undervisning på nationella minoritetsspråk i skolan och förskolan emellanåt har påverkats av coronapandemin. Fokusgrupperna för förvaltningsområdena berättade bland annat att besöksrestriktioner har hindrat besök av externa aktörer i skolor och förskolor. Därför kompletterades undervisningen med filmer på minoritetsspråk. Förskolepersonal i en kommun har fått delta i en språkbadskonferens digitalt, vilket möjliggjorde att fler anställda kunde ta del av konferensen. Det betraktades som en positiv följd av reserestriktioner och nytt digitalt utbud.

Föreningsliv och kultur

Den största utmaningen var enligt fokusgrupperna med nationella minoriteter risken att tappa kulturbärande krafter som följd av coronapandemin. Exempelvis uttrycktes en oro för vad den minskade kontakten med de ideella krafterna kan få för konsekvenser för förskolan och äldreomsorgen på sikt. När hela kulturbranschen har varit hårt drabbad av restriktioner kopplat till pandemin blir konsekvenserna oroväckande för det språk- och kulturfrämjande arbetet för nationella minoriteter.

Fokusgrupperna med minoriteterna lyfte fram att coronapandemin har inneburit inkomstförluster för föreningar i form av förlorade medlemsavgifter och intäkter från evenemang. Samtidigt har många föreningar fasta kostnader i form av lokalhyror och personalkostnader. Sverigefinska och tornedalska organisationer kunde redan nu bevittna medlemstapp och uttryckte oro att de inte skulle kunna återta tappet efter coronapandemin.

Bortfall av språk- och kulturaktiviteter i äldreboende leder enligt fokusgrupperna till större isolering och eventuellt även ökad psykisk ohälsa hos nationella minoriteter. Uteblivna aktiviteter kan enligt tornedalska ungdomsförbundet riskera att organisationen tappar fart och motivation. Fokusgruppen från kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli anser även att konsekvenser av restriktionerna har drabbat män hårdare än kvinnor, då de senare kanske har ett större utbud av aktiviteter genom kommunen och civilsamhället.

Attityder och tillit

Fokusgrupperna med tornedalingar och romer upplevde en negativ utveckling av attityder under år 2020.

Fokusgruppen med tornedalingar påtalade att de under 2020 har upplevt att minoritetspolitiken hamnat längre ner i kommunernas prioriteringar. De konstaterade att attitydförändringar är en tidskrävande process, men utifrån minoritetsperspektiv finns inte råd att förlora tid. Den romska minoriteten var oroliga för att coronapandemin har saktat ned utvecklingstakten i kommuner och att det fokus som har funnits kring romska pilot- och utvecklingskommuner har försvagats. En deltagare beskrev detta på följande sätt:

”Känslan nu hos oss som jobbar med detta är, att detta inte ses som viktigt längre, att romer är med i processerna. Det här är inte ett projekt utan en process, det här pågår i tjugo år...vi börjar tappa den kanske viktigaste delen, romskt inflytande, att vi har romska brobyggare, romer med i processerna”

Även kommuner och regioner inom förvaltningsområdena upplevde att det fanns utmaningar med att få genomslag inom minoritetspolitikens delområden i sina egen organisation. En av deltagarna beskrev situationen som en paradox mellan politiska intressen i frågan och gensvar på förvaltningsnivå. En annan intervjuperson uttryckte situationen som tungrodd, men konstaterade samtidigt att pandemirelaterade kommunikationskampanjer på minoritetsspråk faktiskt gav arbetet den extra synlighet som behövdes. Utifrån fokusgrupperna går det att konstatera att attityder, intresse och kunskaper kring nationella minoriteter varierar och att coronapandemin eventuellt har påverkat prioriteringar negativt i kommunernas arbete med nationella minoriteter.

Tillit och debattklimat

”Jag är orolig nu för tonen som finns i samhällsdebatten. Det är bara att titta på modersmålsundervisningen alltså”

Citatet ovan beskriver en generell oro för utvecklingen kring normer och värderingar i samhället. Det är för tidigt att slå fast om det är en utveckling som förstärkts under coronapandemin men tendensen för hårdare debattklimat finns åtminstone parallellt med andra utmaningar under 2020 enligt fokusgruppsintervjuer. Exempelvis var romer oroade över förstärkta stereotypiska bilder inom media under 2020. Samer och romer ansåg att vissa individer, både unga och äldre under coronapandemin har upplevt ett behov av att dölja sin identitet. För en del unga romer har coronapandemin möjligen förstärkt deras oro för att bli diskriminerade på arbetsmarknaden eller i skolan.

Fokusgruppen för samer diskuterade om hur verksamhet inom äldreomsorgen har påverkats av besöksförbudet och vilken betydelse den fysiska närvaron av samiskt talande personer på äldreboenden har haft för de boende. Intervjupersonerna resonerade om att det finns en risk att färre personer uttrycker sin samiska tillhörighet under pandemin. En deltagare från den samiska fokusgruppen beskriver sin erfarenhet kring besöksrestriktioner på följande sätt:

”Det förtroendet har de inte riktigt, inte den samiska befolkningen. Den generationen som är inom äldreomsorgen idag, de har blivit förtryckta tidigare så att de är tysta. De vill ha ett fysiskt möte om man överhuvudtaget ska prata. ”

Public service och plats i offentligheten

Fokusgruppen med tornedalingar ansåg att nationella minoriteter under pandemin har haft mindre plats i traditionell media under 2020 än innan, men också att det har förekommit rasistiska artiklar i media. I samma intervju framkom att nationella minoriteter har sina egna mediekkanaler, men att plats i traditionell media är viktigt bland annat i syfte att öka majoritetssamhällets kunskapsnivå och främja positiva attityder till nationella minoriteter.

Bedömning

Konsekvenser av coronapandemin

Intervjuerna visar att minoritetsarbetet delvis har kunnat fortsätta att genomföras under året trots pandemin. Konsekvenser av coronapandemin för kommuner, regioner och civilsamhället är både direkta och indirekta som syns i fokusgruppsintervjuerna. Coronapandemin har delvis skapat nya utmaningar men också påverkat frågor som nationella minoriteter har berörts av sedan tidigare.

Det är bekymmersamt att stora delar av språk- och kulturverksamheten fått ställas in under året. En del av språk- och kulturverksamheten drivs i projektform, som ofta har korta tidsramar och därmed är mer känsligt för tillfälliga nedstängningar och andra restriktioner jämfört med övriga verksamheter.

Inom minoritetspolitikens delområden är insatser för språk och kultur centralt och överföring av kunskap mellan generationerna avgörande för att språken ska överleva. Behovet av språkrevitaliseringen har förstärkts ytterligare under 2020, eftersom det arbetet emellanåt har drabbats hårt av restriktioner. Det kan exempelvis ha varit ideella krafter och kulturarbetare bland nationella minoriteter som själva är äldre och under coronapandemin befunnit sig i riskgrupper.

Det finns en risk att coronapandemin leder till minskad efterfrågan av kultur- och språkaktiviteter som i sin tur ger fel information om det faktiska behovet hos minoriteter. Detta skulle kunna leda till långsiktig negativ utveckling av minoritetsarbetet.

Även om minoriteterna har kunnat bedriva en del verksamhet i modifierad form har minoritetsföreningar på lokal nivå förlorat medlemmar till följd av inställda aktiviteter. Detta riskerar att leda till minskat engagemang på lokal nivå vilket i sin tur är oroväckande eftersom tillämpningen av minoritetslagen förutsätter delaktighet och engagemang från minoriteterna.

Den snabba digitaliseringen har medfört både positiva och negativa konsekvenser för minoritetsarbetet. Nackdelen är det digitala utanförskapet som särskilt drabbar äldre, datorovana och de som inte har tillgång till datorer eller smartphones. Det framkom också indikationer att digitalt utanförskap kan drabba kvinnor och män olika, vilket borde följas upp närmare för att konstatera om indikationerna har en större bäring.

Det är av vikt att digitala och fysiska möten och aktiviteter fortsätter att komplettera varandra parallellt och att förvaltningsmyndigheter, i dialog med nationella minoriteter framöver gör konsekvensbedömningar i samband med planering av formerna för olika aktiviteter.

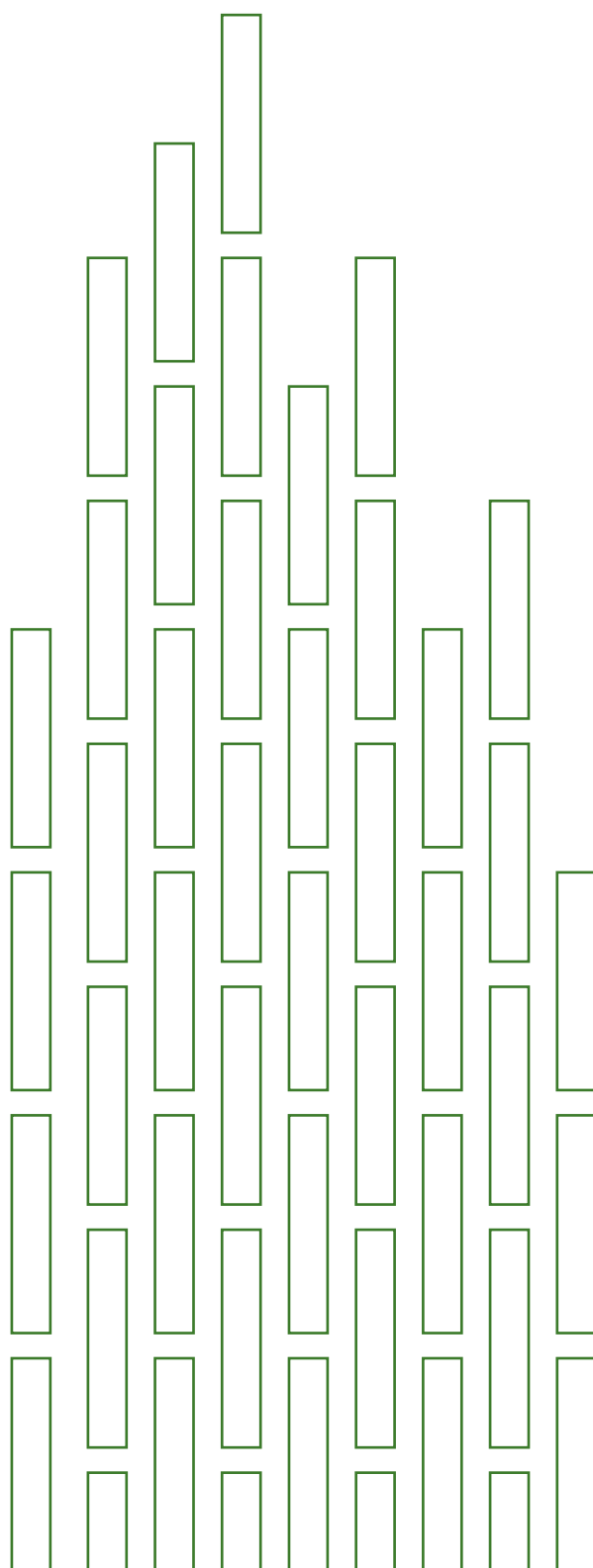
Hårdare debattklimat i samhället generellt och kanske i kopplingen till arbetsmarknad och utbildning har väckt oro hos några av minoritetsgrupperna om ökad utsatthet under 2020. Fokusgrupperna betonade att sociala medier har blivit allt viktigare verktyg för kommunikation. En referensgrupp påtalade också den väldokumenterade ökningen av antisemitiska konspirationsteorier i samband med coronapandemin. Det är av vikt att kommuner och regioner ger korrekt information om nationella minoriteter och därigenom bidrar till att motverka ett hårdare debattklimat. Kommuner och regioner behöver erbjuda flera informationskanaler och digitala arenor där nationella minoriteter är delaktiga samt verka för att desinformation av olika slag inte får möjlighet att få fäste.

Förslag till åtgärder

Förslag till åtgärder redovisas i kapitlet *Uppföljning av minoritetspolitikens delområden*.

Mål och riktlinjer på kommunal och regional nivå

Mål och riktlinjer på kommunal och regional nivå

Från den 1 januari 2019 är samtliga kommuner och regioner skyldiga enligt minoritetslagen att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Med anledning av detta genomfördes 2019 en tematisk uppföljning om arbetet med mål och riktlinjer på lokal och regional nivå. År 2020 genomfördes en mindre tematisk uppföljning av kommuner och regioners fortsatta arbete med mål och riktlinjer.

Även om länsstyrelserna inte omfattas av bestämmelsen i minoritetslagen har uppföljningsmyndigheterna valt att undersöka deras arbete med mål och riktlinjer. I redovisningen görs resultatjämförelser med år 2019. Se vidare tabeller i bilaga 2.

Kommuner och regioner

Inom förvaltningsområdena

Fler än hälften av kommunerna och regionerna uppger att de har antagit mål och riktlinjer under 2020 eller att mål och riktlinjer varit antagna sedan tidigare år. Detta är en ökning jämfört med 2019.

I en tredjedel av kommunerna och i tre regioner pågår arbetet med mål och riktlinjer men beslut har ännu inte fattats. Fyra kommuner har ännu inte påbörjat arbetet. En kommun förklarar det med att arbetet kommer att påbörjas och är tänkt att ingå i strategin för social hållbarhet.

Majoriteten av de som antagit eller arbetar med att anta minoritetspolitiska mål och riktlinjer har i styrdokumentet omfattat samtliga nationella minoriteter. Det är ingen större förändring från 2019.

Liksom förra året har kommuner som ingår i förvaltningsområdena i mindre utsträckning tagit med samtliga minoriteter i målen och riktlinjerna. Kommunerna motiverar detta bland annat med att deras arbete omfattar den minoritet vars minoritetsspråk som kommunen ingår i förvaltningsområde för. Kommuner som uppger att de inte omfattat samtliga minoriteter i sina mål och riktlinjer är representerade i alla tre förvaltningsområden.

Mer än hälften av kommunerna och något färre regioner erbjuder de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande och delaktighet i arbetet med minoritetspolitiska mål och riktlinjer. Det är en minskning jämfört med 2019.

Enligt förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, hädanefter kallad minoritetsförordningen ska varje kommun som ingår i förvaltningsområden, tillsammans med de nationella minoriteterna, kartlägga behoven som finns av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska. Det är fler kommuner jämfört med 2019 som har kopplat sitt kartlägningsarbete till mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet.

Utanför förvaltningsområdena

En tredjedel av kommunerna utanför förvaltningsområdena uppger att de antagit mål och riktlinjer. Det är en stor ökning jämfört med 2019. I nästan 25 procent av kommunerna pågår arbetet men beslut har ännu inte fattats.

Ingen region uppger att mål och riktlinjer är antagna sedan tidigare år. En av regionerna har antagit mål och riktlinjer under 2020 och i tre pågår ett arbete men beslut har ännu inte fattats.

Närmare hälften av kommunerna och en region har fortfarande inte kommit igång med framtagandet av mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Några förklarar att anledningen är brist på resurser, att arbetet inte har kunnat prioriteras eller att fokus har varit att hantera pandemin.

Majoriteten av de kommuner och regioner som antagit eller arbetar med att anta minoritetspolitiska mål och riktlinjer har omfattat samtliga fem grupper. Så såg det ut även 2019.

Kommuner som inte erbjuder inflytande och delaktighet för nationella minoriteter i arbetet med minoritetspolitiska mål och riktlinjer har ökat jämfört med förra året. Däremot är det färre regioner jämfört med 2019 som inte erbjuder inflytande och delaktighet.

Länsstyrelserna

Sex länsstyrelser har en handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för arbetet med nationella minoriteters rättigheter och antalet har sjunkit rejält jämfört med år 2019. Hos flera länsstyrelser pågår dock arbete med revidering av styrdokument och tillhörande handlingsplaner.

Det finns också pågående arbete med nya rutiner och med rättighetsbaserat arbetssätt på flera håll. Några hänvisar till att deras likabehandlingsplaner och verksamhetsplaner för mänskliga rättigheter omfattar också nationella minoriteter.

Bedömningar

Resultaten 2019 visade en positiv utveckling av kommuners och regioners arbete med minoritetspolitiska mål och riktlinjer. Sammantaget förefaller utvecklingen 2020 ha bromsats upp något. Även om fler kommuner och regioner har mål och riktlinjer för minoritetsarbetet, har möjligheten till inflytande och delaktighet i arbetet med styrdokumentet minskat för de nationella minoriteterna.

Det behövs omfattande kunskapshöjande insatser, både om minoriteterna och om minoritetslagstiftningen för att kommuner och regioner ska komma vidare med sina åtaganden om att ta fram minoritetspolitiska mål och riktlinjer.

I de kommuner och regioner som antagit minoritetspolitiska mål och riktlinjer utan att ge samtliga grupper möjlighet till inflytande återstår ett arbete med att inbjuda till samråd eller andra former av inflytande i det fortsatta arbetet.

Det går inte att bortse från att färre än hälften av kommunerna utanför förvaltningsområdena inte kommit igång med framtagandet av mål och riktlinjer. Det är hög tid för dem att påbörja arbetet.

I propositionen 2017/18:199³ *En stärkt minoritetspolitik* konstateras att arbetet med framtagandet av mål och riktlinjer kommer att kräva insatser från tjänstepersoner samt involvera förvaltningar och beslutande församlingar. Kommuner och regioner kompenseras ekonomiskt för arbetet genom en höjning av det generella statsbidraget under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Under en fyraårsperiod tillförs de 66 400 kronor vardera där 70 procent beräknas motsvara kostnaderna för förvaltningars arbete med att utarbeta mål och riktlinjer och 30 procent kostnaderna för den politiska beredningen.

Länsstyrelserna har i mindre omfattning en handlingsplan eller motsvarande styrdokument år 2020. Det finns några huvudlinjer av utmaningar som framkommer från länsstyrelserna. Några hänvisar till att uppdraget om nationella minoriteter är ”smalt” jämfört med andra uppdrag på länsstyrelserna och att det är utan resurser, till skillnad från länsstyrelsernas andra sektorsövergripande frågor, vilket påverkat arbetet med mål och riktlinjer. Andra länsstyrelser hänvisar till att deras arbete inte fungerar optimalt, eftersom de har svårt att få till samråd med minoritetsgrupper, vilket i sin tur gör det svårt för dem att identifiera hur de ska jobba operativt med frågan.

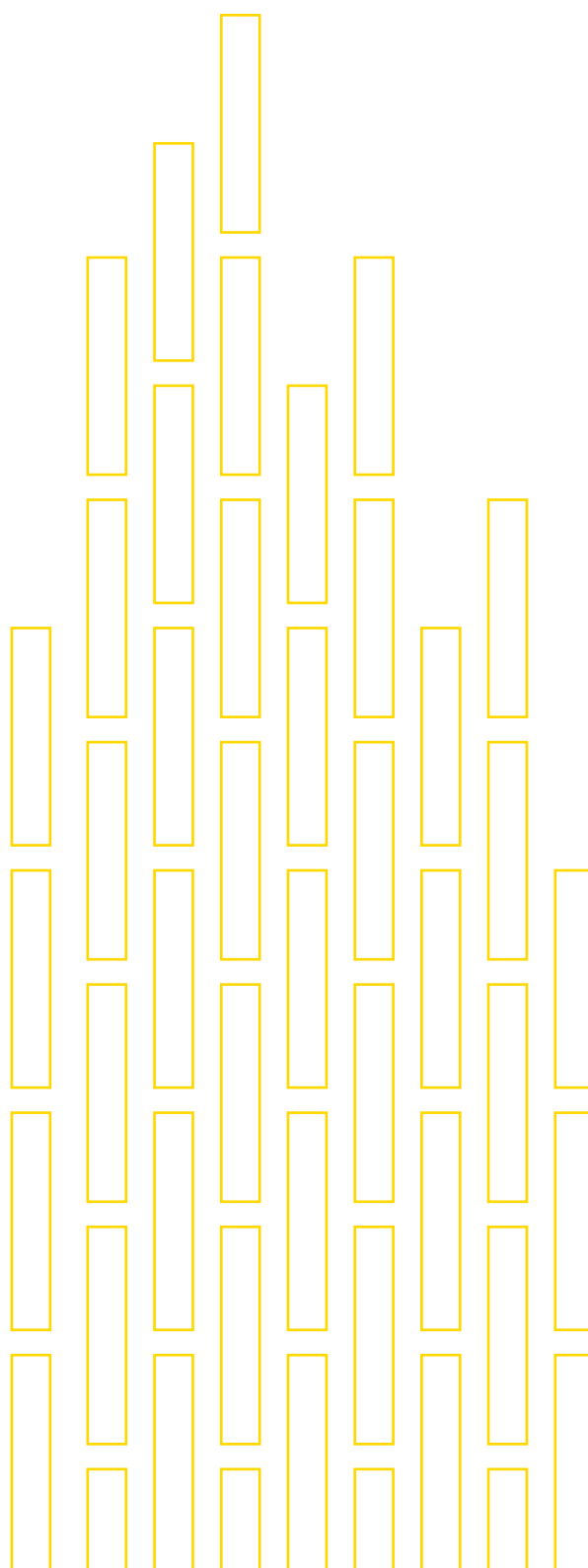
Förslag till åtgärd

- Att uppföljningsmyndigheterna får resurser till genomförande av en fördjupad kartläggning av kommuners och regioners arbete med framtagandet av minoritetspolitiska mål och riktlinjer. Arbetet ska syfta till att ta fram ett stöd för utveckling av arbetet med mål och riktlinjer.

---

3 En stärkt minoritetspolitik, prop. 2017/18:99 s. 31.

Uppföljning av minoritetspolitikens delområden

Uppföljning av minoritetspolitikens delområden

Här redovisas resultat utifrån indikatorer för minoritetspolitikens delområden: diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet. Resultaten utgår från ett urval indikatorer.

Underlagen som ligger till grund för denna redovisningsdel är enkätundersökningar till kommuner och regioner samt till länsstyrelserna (se bilaga 4, 5). I redovisningen görs resultatjämförelser med år 2019 och i de fall det är intressant även med fler år tillbaka.

Se vidare tabeller i bilaga 2.

Diskriminering och utsatthet

I detta avsnitt redovisas utvecklingen inom delområdet diskriminering och utsatthet utifrån indikatorn *Insatser för att förebygga och motverka diskriminering av de nationella minoriteterna*. Indikatorn berör kommuners och regioners utbildningar och liknande insatser på olika nivåer i organisationen samt andra insatser som syftar till att motverka diskriminering.

Kommuner och regioner

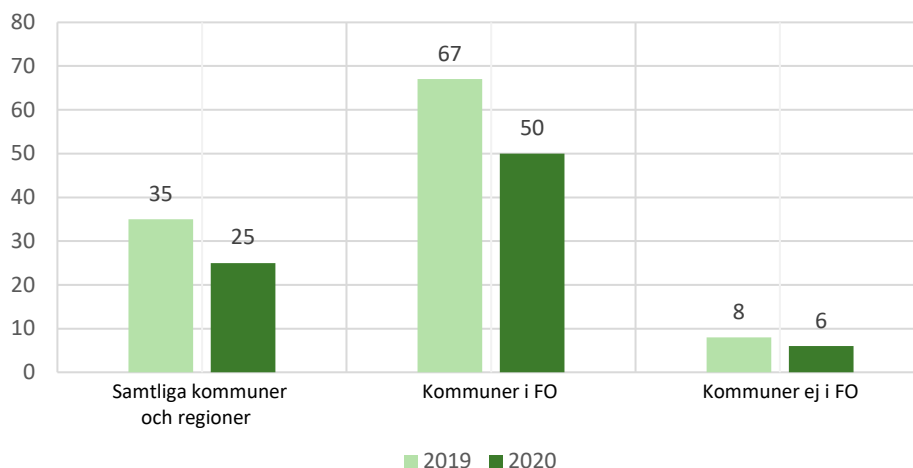
Inom förvaltningsområdena (FO)

Största skillnaden i utbildningsinsatser hos tjänstepersoner på ledningsnivå syns i kommunerna där insatserna har minskat med 17 procentenheter jämfört med 2019 (se figur 1).

Utbildningsinsatser för personal om diskrimineringsfrågor som även omfattar nationella minoriteter är närmare 40 procent i kommunerna och drygt 50 procent i regionerna år 2020. De vanligaste personalkategorierna för utbildningen i kommunerna är personal inom utbildningsförvaltningen, socialtjänst och kultur- och fritidsförvaltningen.

I jämförelse med 2019 har andra insatser för att motverka diskriminering av nationella minoriteter legat på ungefär samma nivå under 2020, men minskat med sex procentenheter jämfört med 2017. I regionerna har andra insatser minskat mer än hälften sen 2019.

Genomfört utbildningar eller liknande insatser för att öka kunskapen om nationella minoriteters rättigheter hos tjänstepersoner på ledningsnivå

Figur 1. Utbildningsinsatser hos tjänstepersoner på ledningsnivå. Andel i procent.

Utanför förvaltningsområdena

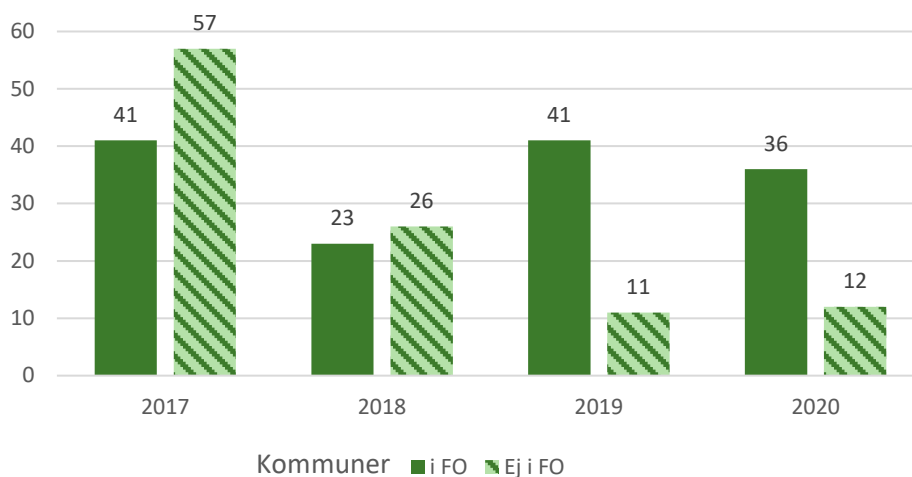
Kommuner och regioner har genomfört utbildningsinsatser för förtroendevalda och för tjänstepersoner på ledningsnivå i liten utsträckning både 2019 och 2020.

När det gäller utbildningar för övrig personal i kommuner har variationen varit stor, mellan elva och 57 procent. Andelen utbildningsinsatser där har sjunkit markant efter 2017, men är på ungefär samma nivå som 2019 (se figur 2).

Andelen med andra insatser för att motverka utsatthet och diskriminering i kommuner har varit omkring 25 procent en längre period. Däremot har två regioner kommit igång med andra insatser under 2020.

Kommunerna och regionerna uppger insatser på bibliotek och utbildningar om diskrimineringsgrunder och värdegrund som exempel på insatser för att motverka diskriminering. Flera uppger också att de har tagit fram en handlingsplan om mänskliga rättigheter som också inkluderar nationella minoriteter. Några rapporterar att de arbetar med riktlinjer för rekrytering eller policy- och strategidokument om nationella minoriteter för att motverka diskriminering.

Genomfört utbildningar eller liknande insatser för övrig personal om diskrimineringsfrågor som omfatta nationella minoriteter

Figur 2. Utbildningsinsatser om diskriminering för personal i kommuner. Andel i procent.

Länsstyrelserna

Drygt hälften av länsstyrelserna har genomfört utbildningar eller liknande insatser för anställda för att öka kunskapen om nationella minoriteters rättigheter under 2020, vilket är ett liknande resultat som året innan. Utbildningsinsatser för tjänstepersoner på ledningsnivå visar dock en liten minskning år 2020 jämfört med 2019. Nästan alla har utbildat personalen om mänskliga rättigheter och diskrimineringslagen där även nationella minoriteter varit inkluderade.

Andra interna och externa insatser för att motverka utsatthet och diskriminering av nationella minoriteter har minskat i fem länsstyrelser jämfört med året innan.

Inflytande och delaktighet

I detta avsnitt redovisas utvecklingen inom delområdet inflytande och delaktighet utifrån indikatorerna:

- *Former för inflytande och delaktighet*
- *Möjligheter till påverkan på beslut och inriktning*
- *Nationella minoriteters förutsättningar/kapacitet för inflytande och delaktighet*

Kommuner och regioner

Inom förvaltningsområdena

Det finns flera former för kommuner och regioner att erbjuda nationella minoriteter möjlighet till inflytande. I någon kommun och i en region gör man omtag i arbetet med samråd och ser bland annat över samrådsstrukturen. Majoriteten av kommunerna och regionerna har under året genomfört strukturerade samråd. Några kommuner uppger att på grund av pandemin har antalet samrådsmöten minskat. Fysiska möten har utgått och ersatts med digitala, som är begränsande eftersom att alla inte har datorvana eller inte är bekväma med det digitala formatet. Direktkontakter med politiker och tjänstepersoner i specifika frågor är även en vanlig form av inflytande och som jämfört med 2019 har ökat hos regionerna. Drygt hälften av kommunerna har även erbjudit inflytande genom representation i råd för äldre frågor. Det kan jämföras med att cirka 10 procent av kommunerna och regionerna gett den möjligheten genom representation i ungdomsråd. Remissinstanser och referensgrupper är ytterligare sätt för minoriteterna att få inflytande och som har ökat jämfört med förra året.

Årets resultat visar att nationella minoriteters möjligheter till inflytande och delaktighet i kommunerna har ökat något för judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar men minskat något för samerna jämfört med 2019. Även i regionerna har det skett en ökning för judar, romer och tornedalingar. Störst möjlighet till inflytande och delaktighet i kommuner och regioner har sverigefinnar.

Kommuners och regioners samråd är oftast rådgivande och öppna för alla organisationer och individer som vill delta. Drygt 30 procent av kommunerna bestämmer vilka organisationer eller individer som får vara med i samråden. Det förekommer även att samråden har beslutsmandat. På samråden behandlas framförallt frågor om språk och kultur samt statsbidrag. Äldreomsorg och förskola är andra verksamhetsområden som kommunerna samråder om. Något fler samråder om skolfrågor jämfört med 2019. Det är fler regioner än kommuner som samråder om hälso- och sjukvård. Några regioner har även uppgett att de haft samråd om regionala kulturplanen, Europeiska regionala utvecklingsfonden, regional utvecklingsstrategi och hållbarhetsstrategi. Resultaten ser i stort likadana ut om man jämför med 2019.

Nationella minoriteters inflytande och delaktighet har framförallt påverkat kommuners och regioners beslut och inriktning inom kultur- och språkområdet. Äldreomsorg, förskola och skola är också kommunala verksamhetsområden där nationella minoriteters inflytande påverkat. Så såg det ut även 2019. Frågor om hälso- och sjukvård har även påverkat kommuners och regioners beslut.

Omkring hälften av kommunerna och regionerna ger ersättning för nationella minoriteters medverkan i samråd, vilket är en liten ökning jämfört med 2019.

Utanför förvaltningsområdena

Bland kommuner och regioner är direktkontakter med politiker och tjänstepersoner i specifika frågor den vanligaste formen av inflytande och delaktighet. Detta har ökat hos regionerna men är på ungefär samma nivå i kommunerna jämfört med 2019.

Även om det är endast ett fåtal kommuner som erbjuder nationella minoriteter inflytande genom strukturerade samråd, ungdomsråd och i äldre frågor så är det en liten

ökning jämfört med 2019. Någon kommun och region uppger att nationella minoriteter kommer att erbjudas inflytande och delaktighet i arbetet med att ta fram mål och riktlinjer. Nästan hälften av regionerna har gett inflytande genom referensgrupper. Det är en ökning sedan 2019. Liksom förra året visar årets resultat att inflytande genom strukturerade samråd, äldreåd och ungdomsråd inte har omfattats av regionernas inflytandeformer.

Kommuner ger framförallt sverigefinnar och romer möjlighet till inflytande och delaktighet. Även om endast hälften av kommunerna ger judar, tornedalingar och samer den möjligheten är det en ökning jämfört med 2019. Romers möjlighet till inflytande och delaktighet i regionerna har ökat jämfört med förra året. Fortfarande omfattas inte judar och tornedalingar av regionernas inflytandeformer.

Samråd som är öppna för alla organisationer och individer som vill delta är även en vanlig form, som har ökat jämfört med förra året. En kommun uppger att de bestämmer vilka organisationer eller individer som får vara med i samråden. En region nämner att de inte känner till någon minoritetsförening som de kan samråda med. Enskilda individer möts utifrån de behov som varje individ har, där också individer som tillhör minoritetsgrupper ska mötas utifrån sina specifika behov.

Nationella minoriteters inflytande och delaktighet har framförallt påverkat kommuners beslut och inriktning inom kultur- och språkområdet samt äldreomsorg. Det är en minskning jämfört med 2019. Bland regionerna är det frågor om kultur- och språk som minoriteterna påverkat mest. Det är en ökning med en tredjedel jämfört med 2019.

Ingen region har redovisat statusen på sina samrådsformer. Ingen region och ett fåtal kommuner ersätter nationella minoriteters medverkan i samråd. Så såg det ut även 2019.

Länsstyrelserna

Resultatet visar att drygt hälften av länsstyrelserna har identifierat vilka delar av verksamheten som är relevanta för de nationella minoriteterna att ha inflytande över. År 2020 visar en tydlig ökning av identifierade områden för inflytande jämfört med år 2019.

Länsstyrelsernas arbete med inflytande har varierat något jämfört med år 2019. Sex av 21 länsstyrelser bedömer att de inte har kunnat genomföra insatser optimalt på grund av pandemin. Drygt en tredjedel har gett nationella minoriteter inflytande genom referensgrupper och något fler genom strukturerade samråd.

Länsstyrelserna ger framförallt sverigefinnar och samer möjlighet till inflytande och delaktighet i frågor som berör dem. Det är ingen skillnad jämfört med 2019. Judar, romer och tornedalingar ges minst möjlighet till inflytande, vilket är en minskning för judar och romer och oförändrat för tornedalingar.

Några länsstyrelser har etablerade former för barns och ungas inflytande och samråd i frågor som berör dem. År 2020 visar dock en liten ökning i antal länsstyrelser som har genomfört möten med barn och unga. En länsstyrelse har gjort en enkätundersökning om barns och ungas intresse och möjligheter för delaktighet. En annan länsstyrelse har erbjudit barn och unga möjlighet att ingå i en referensgrupp via sociala medier.

Språk och kulturell identitet

I detta avsnitt redovisas utvecklingen inom delområdet språk och kulturell identitet utifrån indikatorerna:

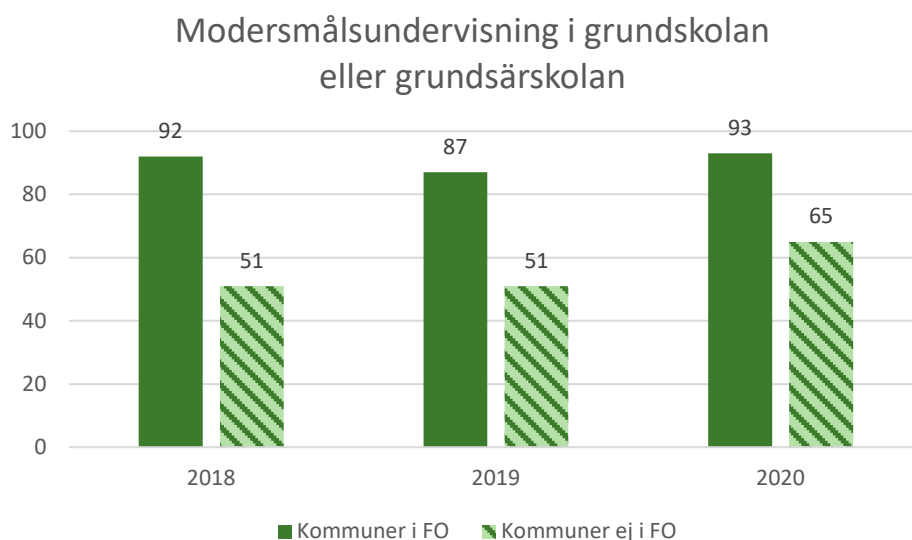
- *Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur*
- *Information om rättigheter på nationella minoritetsspråk*

Kommuner och regioner

Inom förvaltningsområdena

Drygt 70 procent av kommunerna erbjuder modersmål i förskolan och i förskoleklass är det drygt 60 procent år 2020. Modersmål i förskolor och förskoleklasser har minskat med tio procentenheter i kommunerna mellan 2020 och 2018, men har varit på ungefär samma nivå sedan 2019.

Modersmålsundervisningen i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan har varit ungefär 90 procent (figur 3) och i gymnasieskolan drygt 40 procent de senaste tre åren.

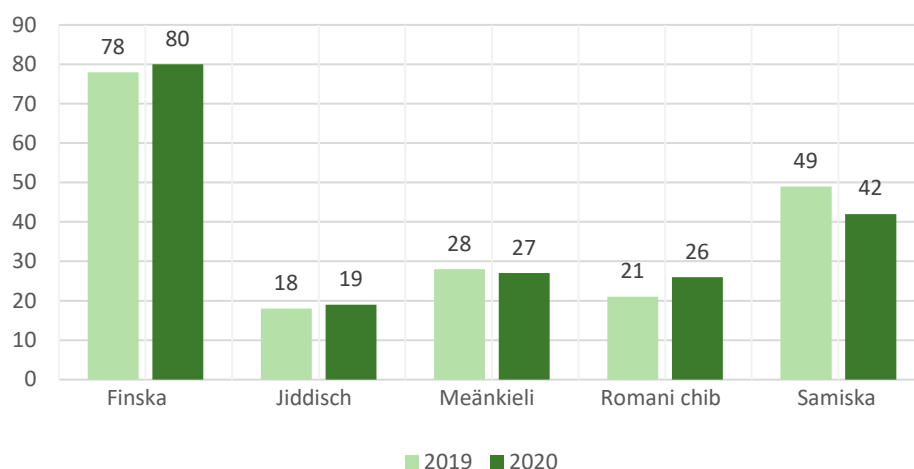

Figur 3. Modersmålsundervisning i kommuner mellan 2018 och 2020. Andel i procent.

Majoriteten av kommunerna och regionerna har genomfört kulturella aktiviteter som exempelvis teater, dans, film och utställningar mellan år 2018 och 2020. Kulturella aktiviteter har dock minskat något det senaste året i kommunerna, men ökat i regionerna. Åtgärder för språkrevitalisering har minskat det senaste året i kommunerna, men varit på ungefär samma nivå i regionerna.

Språk- och kulturinsatser har minskat något på samiska och meänkieli under 2020 i kommunerna. Finska är fortfarande det minoritetsspråk som i störst utsträckning omfattas av språk- och kulturinsatser medan jiddisch, romani chib och meänkieli omfattas minst.

Minoritetsspråk som omfattas av kommuners språk- och kulturinsatser

Figur 4. Minoritetsspråk som omfattas av kommuners språk- och kulturinsatser. Gäller kommuner som ingår i förvaltningsområde. Andel i procent.

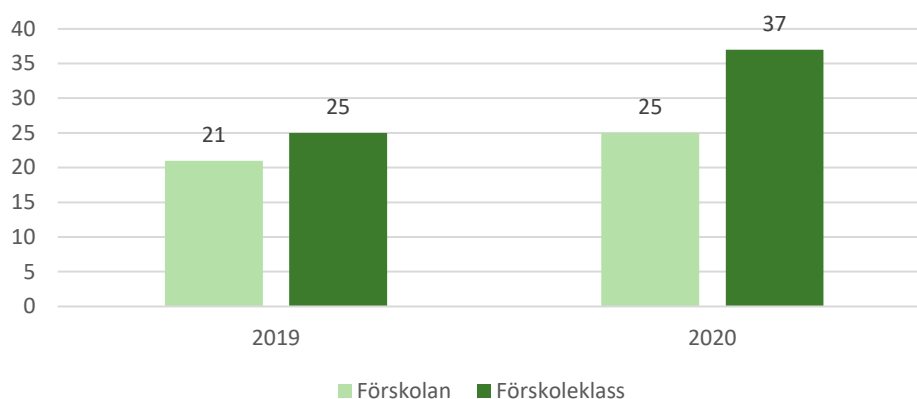
Kommuner och regioner har informerat de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar mestadels på webbplatser, vid seminarier och i broschyrer. En stor ökning har skett i information på annat sätt, exempelvis med hjälp av affischering, länkar till andra myndigheter, film och direktkontakt under telefontider.

Information via sociala medier har däremot minskat år 2020 i kommunerna jämfört med året innan, men ökat något i regionerna. Hälften av kommunerna använder lokaltidningen som informationskanal.

Utanför förvaltningsområdena

Modersmål i förskolan och i förskoleklass har ökat både i antal och andel det senaste året i kommunerna. Ökningen har varit särskilt stor när det gäller modersmål i förskoleklasser som i den senaste mätningen fanns i närmare 40 procent av kommunerna (se figur 5).

Modersmål i förskolan och i förskoleklass utanför förvaltningsområdena

Figur 5. Modersmål i förskolan och förskoleklass utanför förvaltningsområdena mellan 2019 och 2020. Andel i procent.

Modersmålsundervisningen i skolan har också ökat de senaste tre åren (se figur 3). Även gymnasieskolans modersmålsundervisning har ökat, med sex procentenheter på tre år.

Den vanligaste insatsen i kommuner och regioner för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur är tillgängliggörande av material på nationella minoritetsspråk och om nationella minoriteter på bibliotek. Alla insatser på biblioteken har ökat i andel mellan åren 2018 och 2020, särskilt i kommuner och regioner utanför förvaltningsområdena (se figur 6).

Material på nationella minoritetsspråk på bibliotek

Figur 6. Tillgängliggörande av böcker, tidskrifter och multimedia på nationella minoritetsspråk på bibliotek. Andel i procent.

Skillnaden mellan olika minoritetsspråk som omfattats av kommuners och regioners språk- och kulturinsatser är mindre utanför förvaltningsområden. Där är romani chib det näst största språket efter finska i språk- och kulturinsatser. År 2020 omfattades meänkieli i minst utsträckning av kommuners språk- och kulturinsatser. Bara en kommun har i år rapporterat att de hade insatser inom språkrevitaliseringen.

Hälften av kommunerna hade information till de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter på sina webbplatser. Regionerna har väldigt få informationsinsatser överlag.

Länsstyrelserna

Samtliga länsstyrelser informerar om nationella minoriteters lagstadgade rättigheter på webben och flertalet gör det också på seminarier och möten. Nivån på informationsinsatserna har ökat något jämfört med 2019. De flesta länsstyrelser informerar på svenska och finska. Information på meänkieli har ökat något men för jiddisch och romani chib är det på samma nivå som förra året och för samiska har det minskat.

En tredjedel av länsstyrelserna erbjuder kulturella aktiviteter för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Omfattningen är oförändrad jämfört med året innan. Den vanligaste insatsen har varit flaggning på minoriteternas högtids- och minnesdagar samt olika språk- och kulturprojekt.

Det är fortfarande färre än hälften av alla länsstyrelser som har genomfört några insatser för att främja barns utveckling av kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. Även detta har minskat jämfört med 2019.

Nästa alla minoritetsspråk har ökat i omfattning inom länsstyrelsernas språk- och kulturinsatser år 2020. Jiddisch är det minst representerade språket.

Nio länsstyrelser erbjuder möjlighet att använda finska, meänkieli och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med myndigheten. Det är en ökning jämfört med år 2019.

Bedömningar

Det har hittills varit begränsade effekter för delområdet diskriminering och utsatthet. Kommuners och regioners insatser för att belysa och motverka diskriminering som omfattar nationella minoriteter minskar. Mer kunskap om vilka personalkategorier som får utbildning om diskriminering med koppling till nationella minoriteter och vilken kvalitet utbildningar har, bör tas fram. Frågan om kompetensutveckling är mer komplicerad än bara antal utbildningstillfällen per år. Det är avgörande vilket innehåll, hur många som deltar och vilken kvalitet utbildningar ska ha. Det går även att diskutera hur ofta en kompetenshöjande utbildning inom diskrimineringsfrågor bör erbjudas till personal och hur utbildningsinsatser ska vara en del av kommuners och regioners mål- och resultatstyrning. Det är också viktigt att undersöka hur ofta och på vilket sätt representanter för minoriteterna deltar i planeringen och genomförandet av kunskapshöjande insatser. Kvalitetssäkring av kunskapshöjande insatser är nödvändigt.

Flera rapporter bland annat från Brottsförebyggande rådet (Brå), visar att antalet hatbrott med antisemitiska motiv har ökat. Men även Brås statistik innebär att det

finns mörkertal när det gäller hatbrott, eftersom det i dagsläget saknas möjligheter att identifiera hatbrott som drabbar samer, sverigefinnar och tornedalingar, trots att det förekommer. Liknande mörkertal kan även gälla kommuners och regioners likabehandlingsarbete, vilket borde uppmärksammas. Kommuners och regioners förutsättningar att arbeta mot diskriminering, rasism och hatbrott kräver aktivt arbete med kunskaphöjande insatser och utveckling av ett systematiskt arbetssätt.

Årets resultat visar att fler kommuner och regioner i landet ger nationella minoriteter möjligheter till inflytande och samråd än tidigare. Utvecklingen kan bero på ändringen i minoritetslagen, som medfört att förvaltningsmyndigheter inte enbart bör samråda med representanter som är utsedda av föreningar som företräder de nationella minoriteterna, utan även med personer som tillhör de nationella minoriteterna men som inte är organiserade inom föreningslivet. Det kan vara enklare att hitta samrådspartners nu. Även kravet om att alla kommuner och regioner ska ta fram minoritetspolitiska mål och riktlinjer kan ha bidragit till ett utvecklingsarbete av inflytandeformer.

Fortfarande omfattar inte inflytandeformerna i regionerna utanför förvaltningsområdena judar och tornedalingar. Inflytandeformer behöver omfatta alla nationella minoriteter så att deras frågor blir belysta och att deras rättigheter tillgodoses inom alla tre delområden. Det är extra angeläget när det gäller de judiska och romska minoriteterna eftersom jiddisch och romani chib inte omfattas av de särskilda rättigheterna som gäller inom förvaltningsområdena. Detta är en förutsättning för att förvaltningsmyndigheterna ska kunna leva upp till sina åtaganden enligt minoritetslagen. Ett utvecklingsarbete behöver även ske för att utveckla inflytandeformer för barn och unga.

Delområdet språk och kulturell identitet är i bred bemärkelse av särskild betydelse inom minoritetspolitiken. Det är också inom detta område som de flesta kommuner och regioner uppger att det gjorts insatser under 2020. Utvecklingen inom delområdet ligger dock kvar på ungefär samma nivå som 2019 och den tematiska uppföljningen ger en fördjupad bild av att många språk- och kulturinsatser fått ställas in eller skjutas fram till följd av pandemin (se kapitlet *Coronapandemins konsekvenser på minoritetsarbetet*). Detta påverkar inte bara nationella minoriteters kulturliv och språkrevitaliseringen av de nationella minoritetsspråken negativt utan får även andra konsekvenser i form av ohälsa, medlemsbortfall i föreningarna och att kulturarbetare söker andra vägar. För att bryta trenden är det angeläget att kommuner och regioner prioriterar utvecklingsmedel och kulturstöd till nationella minoriteters språk- och kulturaktiviteter. Delområdet behöver även tillföras mer statliga medel för att stärka nationella minoriteters kulturliv och språk men också för att ge kulturutövare och civilsamhället möjlighet till utveckling av nya former för att nå ut genom till exempel digitalisering. (se även kapitlet *Myndigheter med särskilda minoritetspolitiska uppdrag*).

Årets resultat visar en positiv utveckling när det gäller modersmålsundervisningen inom skolan, särskilt utanför förvaltningsområdena. Däremot är utvecklingen varierande inom förskolan och förskoleklass. Små barns språkutveckling är centralt för minoritetsspråkets framtid och därmed är det viktigt att följa upp hur kommuner stödjer och främjar modersmål i förskolor och i förskoleklass.

Tillgången till behöriga modersmåls lärare varierar stort mellan olika språk och dess varieteter samt att det fortfarande råder en stor brist på modersmåls lärare och tillgång till läromedel och annat pedagogiskt material. Det finns också brister i kommuners

sätt att informera vårdnadshavare om rättigheter till modersmålsundervisning. Utbildningsmöjlighet för behöriga modersmåls lärare behöver också utvecklas och utökas till att inkludera alla minoritetsspråk.

Resultatet visar också ett behov av att utveckla informationen om nationella minoriteters rättigheter via sociala medier, men även i traditionella medier så som lokaltidningar. Bredden av informationskanaler är viktig utifrån flera synpunkter, exempelvis utifrån att minska risken för digitalt utanförskap och spridning av desinformation.

Förslag till åtgärder

Diskriminering och utsatthet

- Att uppföljningsmyndigheterna får uppdrag med resurser för att fördjupa kunskapen om kommuners och regioners utbildningar och liknande förebyggande insatser rörande diskrimineringsfrågor som omfattar nationella minoriteter.

Inflytande och delaktighet

- Att regeringen i dialog med den romska minoriteten tar fram långsiktiga lösningar för att säkerställa den romska minoritetens rättigheter avseende minoritetspolitikens samtliga delområden. I samband med detta bör även strategin för romsk inkludering ses över.

Språk och kulturell identitet

- Att Institutet för språk och folkminnen får utökade resurser för att fördela medel till det civila samhällets insatser till stöd för revitalisering av de nationella minoritetsspråken.
- Att Institutet för språk och folkminnen får resurser för att fördela medel till det civila samhället för insatser med att ta fram pedagogiskt material som kan lämpa sig för modersmålsundervisning, för kurser eller för andra sammankomster där nationella minoritetsspråk lärs ut.
- Att Kulturrådet får utökade resurser för att fördela medel till nationella minoriteters kulturaktörer för att stärka, utveckla och synliggöra de nationella minoriteternas kultur och kulturarv.

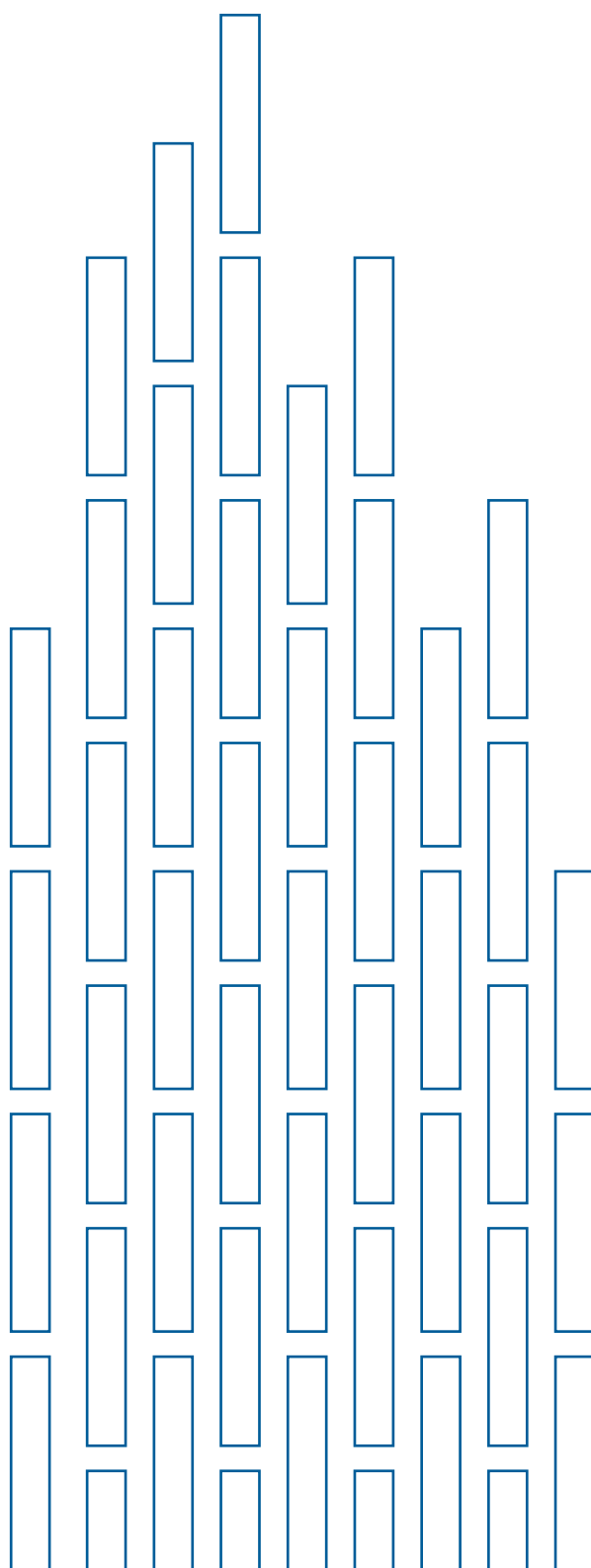
Förslag till åtgärder från 2018 och 2019

Följande åtgärdsförslag som lämnades i uppföljningsrapporten 2018 och 2019 är fortfarande aktuella:

- Att uppföljningsmyndigheterna får resurser och uppdrag att utforma och leda ett långsiktigt projekt i samverkan med kommuner och regioner i syfte att ta fram verktyg för samråd och dialog på lokal och regional nivå
- Att regeringen i dialog med den judiska minoriteten tar fram långsiktiga lösningar för att säkerställa den judiska minoritetens rättigheter avseende minoritetspolitikens samtliga delområden.

Länsstyrelsens och Sametingets uppdrag och resultat

Länsstyrelsens och Sametingets uppdrag och resultat

I det här kapitlet redovisas vilka kunskapshöjande, stödjande, samordnande och uppföljande insatser som uppföljningsmyndigheterna genomfört gemensamt och separat under året. I kapitlet redovisas även hur årets anslagsmedel har använts samt vilka behov som finns av ytterligare insatser.

Här redovisas också fördelningen av medel enligt förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter, kommunernas kartläggningsarbete, det särskilda regeringsuppdraget avseende strategin för romsk inkludering samt Sametingets utvecklingsarbete med minoritet.se och hur Samiskt språkcentrum genomfört sitt uppdrag.

Länsstyrelsens och Sametingets gemensamma uppdrag

Vid sidan av uppföljningsmyndigheternas ordinarie uppdrag och uppgifter har även verksamhetsåret 2020 präglats av de pågående utredningarna inom minoritetspolitikens område.

Under våren utvecklades coronapandemin som fått stora konsekvenser i samhället. Uppföljningsmyndigheterna har anpassat arbetet till de förändrade förutsättningarna som pandemin medfört.

Antalet kommuner och regioner i förvaltningsområdena har varit oförändrat sedan 2019. Umeå kommun och region Västerbotten tillkom i förvaltningsområdet för meänkieli den 1 januari 2020. Sammanlagt ingick under året 84 kommuner och 15 regioner i en eller flera förvaltningsområden. Därutöver ingår 15 länsstyrelser och ett flertal statliga myndigheter med verksamheter som helt eller delvis sammanfaller med förvaltningsområdena.

Anslagsmedel

Länsstyrelsen och Sametinget disponerade gemensamt enligt anslag 7:1, ap. 3, 1 450 000 kronor till myndigheternas kostnader för stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser. Utifrån ändring av regleringsbrevet (Ku2020/01653/CSM) avseende anslaget förstärktes stödet med 430 000 kronor. Myndigheterna har under året förbrukat 1 078 190 kronor. Anledningen till att inte samtliga medel förbrukats är att restriktioner kopplade till pandemin förhindrat exempelvis mobilitet och arrangemang av fysiska konferenser. En digital webbutbildning och digitala informationsinsatser har initierats under hösten men inte slutförts under året.

Kunskapshöjande insatser

I uppföljningsmyndigheternas uppgifter ingår att sprida kunskap om minoritetslagen och dess genomförande samt om nationella minoriteters rättigheter.

I tidigare uppföljningsrapporter har myndigheterna gjort bedömningen att arbetet för att öka kunskapen om minoritetspolitiken och nationella minoriteters rättigheter har

fått ett bra genomslag i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Det finns dock en konstant efterfrågan på mer information.

Digitala insatser

Länsstyrelsen och Sametinget har fortsatt arbetet från 2018 med att utveckla digitala insatser. Insatserna ingår som en del i den så kallade verktyglådan med information och metodstöd på webbplatsen minoritet.se. Syftet är att ge konkreta metoder och verktyg för att underlätta kommuners och regioners minoritetsarbete samt att effektivisera informationsspridningen som rör minoritetslagen. Under året har referensgrupper med deltagare från kommuner och regioner medverkat i utvecklingen av innehållet i verktyglådan.

Minoritet.se är fortsatt det viktigaste navet i informationsspridningen och fliken *Minoritetspolitiken* har utökats med en ny digital version av handboken *Nationella minoriteters rättigheter*, en reviderad Powerpointpresentation om minoritetspolitiken och lagstiftningen samt uppdaterade frågor och svar. Nya sidor med aktuell information, metodstöd och inspiration har publicerats, liksom minoritetslagen som har översatt till de flesta nationella minoritetsspråk. Webbplatsen har under året haft 420 963 sessioner/besök vilket är en ökning med 14 procent från 2019 och 31 procent i jämförelse med 2018.

Fem nyhetsbrev om aktuella frågor och aktiviteter har producerats. Även andra myndigheter har haft möjlighet att publicera nyheter som rör deras minoritetsarbete. Intresset för nyhetsbrevet är fortsatt stort och antalet prenumeranter ökar stadigt. Vid årets slut var det drygt 1 080 prenumeranter.

Som stöd i förvaltningsmyndigheters arbete med att utveckla formerna för delaktighet och inflytande har en inspirationsskrift med information och goda exempel tagits fram⁴. Broschyren kan laddas ner från minoritet.se.

Myndigheterna har även spridit cirka 8 000 broschyrer via utbudet.se som är en digital plattform med pedagogiskt material för utbildning och undervisning inom skolan. Den stora efterfrågan av Länsstyrelsens och Sametingets olika broschyrer tyder på en fortsatt brist på läromedel om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

I ett tidigt skede uppmärksammade uppföljningsmyndigheterna Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Socialstyrelsen på vikten av att pandemirelaterad information finns på de nationella minoritetsspråken. Detta ledde sannolikt till att översättningar av information till minoritetsspråk kom igång snabbt. Även ett utskick gjordes till samtliga kommuner och regioner med rekommendationer att informera eller länka till befintlig information från myndigheterna gällande minoritetsspråken. Kontakt har också tagits med företaget Inera som är ansvariga redaktörer för information via sjukvårdsupplysningen 1177.

Grundutbildningar om minoritetslagstiftningen

Den årligen återkommande grundutbildningen om minoritetspolitiken och minoritetslagen till kommuner och regioner i förvaltningsområdena inställdes detta år. Istället prioriterades ett arbete med att planera en motsvarande webbutbildning som kommer att lanseras under 2021.

⁴ Nationella minoriteter – delaktighet – inflytande – samråd 2020.

Nätverksträff för tjänstepersoner och politiker i förvaltningsområdena

I juni genomfördes en nätverksträff för samordnare och andra ansvariga för arbetet med nationella minoriteter i förvaltningsområdena samt för samordnare för arbetet inom romsk inkludering i utvecklingskommunerna. Som en konsekvens av pandemin och Folkhälsomyndighetens råd och rekommendationer genomfördes den digitalt. Syftet var att informera om myndigheternas arbete och om de inlämnade regeringsrapporterna⁵. I nätverksträffen medverkade även tjänstepersoner från Regeringskansliet. Under träffen var cirka 100 deltagare inloggade digitalt.

Deltagarna hade möjlighet att dels lämna frågor innan mötet, dels ställa frågor kopplade till rapporterna under mötet via chatten. De i förhand inlämnade frågorna handlade om överföring av statsbidrag till 2021 samt vad det finns för goda exempel på insatser och aktiviteter som initierats utifrån pandemin, riktat till nationella minoriteter. Synpunkter från deltagare var att den digitala mötesformen fungerade bra och att sådana möten även i fortsättningen erbjuds. Föredragen upplevdes som intressanta.

I september genomfördes ytterligare ett digitalt möte som riktade sig till ansvariga för minoritetsarbetet i kommuner, regioner och på länsstyrelser som ingår i förvaltningsområdena. Mötet bestod av två föreläsningar. Sveriges Kommuner och Regioner (SKRONOR) och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) medverkade i föreläsningen som handlade om *Styrning, ledning och uppföljning* och som har en anknytning till kommuners och regioners arbete med mål och riktlinjer. Den andra föreläsningen handlade om *Implementering av barnkonventionen som lag*. Enligt minoritetslagen ska barns rätt till språk och kultur och inflytande uppmärksammas särskilt, vilket ligger i linje med barnkonventionen. Barnombudsmannen (BO) medverkade i denna föreläsning. Deltagarna hade möjlighet att ställa frågor till föreläsarna via chattfunktionen.

Mer än 120 personer var inloggade, men det faktiska deltagarantalet var högre eftersom några kommuner samlat personal från olika förvaltningar som följde sändningen tillsammans.

Responserna från deltagarna visar att föreläsningarna var mycket bra och värdefulla. De ansåg att det är praktiskt tidsmässigt med digitala möten eftersom man kan delta från kontoret istället för att lägga en hel arbetsdag plus restid till Stockholm. Mötet spelades in och ett redigerat innehåll finns på minoritet.se.

Regionala utbildningskonferenser i samarbete med länsstyrelserna

För att nå fler kommuner, regioner och andra regionala aktörer har uppföljningsmyndigheterna uppmuntrat länsstyrelserna att arrangera regionala utbildningskonferenser.

Under verksamhetsåret har länsstyrelserna i Skåne, Östergötland och Uppsala genomfört digitala konferenser. Konferensen i Östergötland var ett samarrangemang mellan Region Östergötland, Regionbiblioteket Östergötland och Länsstyrelsen Östergötland. I Skåne anordnades konferensen av det regionala nätverket för arbetet

⁵ Rapport om uppföljningen av minoritetspolitikens utveckling 2019, rapport om att samordna och följa upp insatser inom strategin för romsk inkludering samt lägesrapport över de samiska språken i Sverige 2019.

med nationella minoriteters rättigheter. I Uppsala arrangerades ett regionalt möte med kommunala samordnare och andra berörda. Uppföljningsmyndigheterna har till viss del deltagit i planeringen av konferenserna samt medverkat i programmen med information om minoritetslagstiftningen.

År 2019 genomfördes sex regionkonferenser på uppföljningsmyndigheternas initiativ. De regionala konferenserna har varit ett effektivt sätt att nå många aktörer med både teori, praktiska exempel samt möjlighet till erfarenhetsutbyten. Uppföljningsmyndigheterna avser därför att engagera ytterligare länsstyrelser för att fortsätta satsningen med regionkonferenser.

Pågående utvecklingsarbete inom det kunskapshöjande uppdraget

Ett utvecklingsarbete som påbörjats är en efterfrågad webbaserad grundutbildning om nationella minoriteters rättigheter. Utbildningen riktar sig i första hand till anställda i kommuner, regioner och övriga myndigheter. Även de nationella minoriteterna har efterfrågat en sådan utbildning.

Utbildningen innehåller både teoretiska delar och praktiska, interaktiva moment. Syftet är att fler aktörer ska få kunskap om de nationella minoriteternas rättigheter. Webbutbildningen möjliggör ett mer effektivt kunskapsinhämtande för både förvaltningsmyndigheter och nationella minoriteter vilket på sikt kan göra aktörerna mer självständiga. Två referensgrupper är involverade i framtagandet av webbutbildning, en består av tjänstepersoner och den andra av personer som tillhör de nationella minoriteterna.

Länsstyrelsen och Sametinget har i samarbete med Språkronrådet vid Institutet för språk och folkminnen (Isfof) under hösten genomfört en SIFO-undersökning om allmänhetens kunskap om och attityder till de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Liknande undersökningar genomfördes 2010 och 2015. Rapporten publicerades i februari 2021.

Stöd- och rådgivningsinsatser

En återkommande uppgift för uppföljningsmyndigheterna är att ge stöd och rådgivning. Besök och fysiskt deltagande i kommuners och regioners utbildningsaktiviteter har under större delen av året varit uteslutet på grund av pandemin. Stöd och rådgivningsinsatserna har därför ersatts av digitala möten och sedvanlig rådgivning via mejl och telefon.

Rådgivning

Genom ”Frågor och svar” på minoritet.se finns svar på frågor som rör minoritetspolitiken och minoritetslagen. Många föredrar ändå att kontakta uppföljningsmyndigheterna direkt. Under året har det löpande kommit frågor om tillämpningen av lagen, om hur kommuner kan använda statsbidraget, former för samrådsförfaranden, kontakter med minoritetsföreningar, metoder och modeller för genomförande av minoritetsfrågorna på lokal och regional nivå med mera.

Därutöver har det efterfrågats stöd när kommuner och lokala samrådsgrupper eller enskilda blivit oense om tolkningar av minoritetslagen och förordningen för statsbidragets användande.

Under våren fick uppföljningsmyndigheterna många frågor från kommunerna med anledning av pandemin. Det fanns en oro för hur arbetet skulle kunna bedrivas med tanke på restriktionerna, särskilt de fysiska och utåtriktade aktiviteterna. Under hösten avtog den typen av frågor alltmer och kommunerna föreföll att hitta sätt att anpassa verksamheterna eller styra om i planeringen.

Samordningsinsatser

Under året har uppföljningsmyndigheterna fortsatt tidigare prioritering att nå ut brett till kommuner, regioner, länsstyrelser och övriga myndigheter.

Länsstyrelsenätverket

Uppföljningsmyndigheterna har anordnat ett digitalt möte för länsstyrelsenätverket för att informera om aktuella frågor inom minoritetsområdet. Information gavs även om de rapporter som lämnats till Regeringskansliet⁶. Inom nätverket har det även diskuterats hur länsstyrelserna i sin roll som regionala samordnare och med sina uppdrag om bland annat mänskliga rättigheter och barnrättsuppdrag kan inrymma minoritetsuppdraget som inte är resurssatt.

Myndighetsnätverket

Länsstyrelsen och Sametinget har vid två tillfällen bjudit in myndigheter som har eller har haft regleringsbrevsuppdrag eller regeringsuppdrag inom ramen för det nationella minoritetsområdet eller inom strategin för romsk inkludering till digitala myndighetsnätverksträffar. Inbjudna var även andra myndigheter som har identifierats som strategiskt viktiga. Syftena med mötena har varit att dels informera om utvecklingen inom minoritetspolitiken, dels att diskutera samrådsformer och de nationella minoriteternas möjligheter till delaktighet och inflytande inom det arbete myndigheterna bedriver. Närmare 20 myndigheter⁷ deltog i mötena.

Uppföljning av förvaltningsmyndigheters tillämpning av minoritetslagen

Under en stor del av verksamhetsåret arbetar uppföljningsmyndigheterna löpande med uppföljning av förvaltningsmyndigheters tillämpning av minoritetslagstiftningen. Enligt den uppföljningscykel som beslutades 2014 görs en bred uppföljning vart tredje år. Åren däremellan gör uppföljningsmyndigheterna uppföljningar inom olika teman. För att kunna följa utfallet årligen kompletteras de tematiska uppföljningarna med en uppföljning av indikatorer för det minoritetspolitiska målets tre delområden.

Uppföljningsmyndigheterna har under året belyst pandemins konsekvenser för det minoritetsarbetet hos kommuner, regioner och nationella minoriteter. Den årliga

6 Rapport om uppföljningen av minoritetspolitikens utveckling 2019 samt rapport om att samordna och följa upp insatser inom strategin för romsk inkludering.

7 Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Boverket, Filminstitutet, Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia, Försäkringskassan, Institutet för språk och folkminne, Kulturrådet, Kungliga biblioteket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Pensionsmyndigheten, Polisen, Skatteverket, Skolinspektionen, Skolverket, Socialstyrelsen.

uppföljningen av minoritetspolitikens delområden har genomförts liksom en mindre tematisk uppföljning av kommuner och regioners fortsatta arbete med mål och riktlinjer enligt minoritetslagen § 5b.

Resultaten presenteras i tidigare kapitel i denna rapport. Uppföljningsrapporten överlämnas till regeringen den 6 april 2021.

Den 1 januari 2019 trädde förstärkningar i minoritetslagen i kraft vilket bland annat innebär att kommuner och regioner är skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Med anledning av detta genomfördes 2019 en fördjupad uppföljning som särskilt uppmärksammade den nya lagbestämmelsen om mål och riktlinjer. Resultatet presenterades i Länsstyrelsens och Sametingets rapport *Minoritetspolitikens utveckling år 2019. Minoritetspolitiska mål och riktlinjer*. Rapporten överlämnades till regeringen den 9 april 2020. Resultaten har legat till grund för många av de kunskapshöjande aktiviteter som genomförts under 2020.

Uppföljningsmyndigheterna har under 2020 påbörjat en översyn av uppföljningssystemet och har haft dialog med Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) om databasen Kolada och indikatorer. Arbetet fick dock skjutas upp på grund av resursbrist men kommer att återupptas under 2021.

Statsbidrag till kommuner och regioner samt kommuners kartläggningsarbete

Uppföljningsmyndigheterna betalar årligen ut statsbidrag till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. Sametinget prövar frågor om statsbidrag till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområdet för samiska och Länsstyrelsen till övriga kommuner och regioner.

Enligt § 8 minoritetsförordningen är bidraget avsett att användas till merkostnader som uppkommer i kommuner och regioner med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt minoritetslagen, och till åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska.

Kommuner och regioner är skyldiga att lämna ekonomiska redovisningar av utbetalda medel och vad medlen använts till. Nedan redovisas deras disponibla statsbidrag vilket avser överskott av statsbidrag 2019, beviljad överföring av statsbidrag 2019 till 2020 samt utbetalt statsbidrag 2020 (se sammanställning i bilaga 3).

Statsbidrag kommuner

Länsstyrelsen fördelade under året 56 822 508 kronor i statsbidrag till 59 kommuner och Sametinget 24 610 558 kronor till 25 kommuner. Totalt fördelade myndigheterna 81 433 066 kronor till 84 kommuner.

Kommunerna hade under året 85 640 000 kronor i disponibelt statsbidrag. Totalt förbrukades 74 826 953 kronor (87 procent) vilket är sex procent mindre än föregående år.

Användningen av statsbidraget är i stort likadan som tidigare år det vill säga knappt 45 procent går till samordning, 20 procent till språk- och kulturaktiviteter, drygt 10 procent till respektive förskoleverksamhet och service och omvårdnad inom

äldreomsorgen samt 2 procent till nationella minoriteters inflytande, delaktighet och samråd.

Uppföljningsmyndigheterna noterar återigen en osäkerhet hos kommunerna om vilka insatser som kan räknas som merkostnader och vilken typ av stödåtgärder för språken som kan bekostas av bidraget. I årets redovisningar finns till exempel kostnader för reguljära föreningsbidrag redovisade åter igen. Det finns ett fortsatt stort behov av att bestämmelsen för statsbidragets användning förtydligas.

Utifrån kommunernas ekonomiska redovisning ser de flesta ut att till stora delar ha kunnat anpassa verksamheterna och förbrukat statsbidraget trots pandemin.

Statsbidrag regioner

Länsstyrelsen fördelade under året 1 864 790 kronor i statsbidrag till nio regioner och Sametinget fördelade 1 294 052 kronor till sex regioner. Totalt fördelades 3 158 842 kronor till 15 regioner.

Regionerna hade 3 750 000 kronor i disponibelt statsbidrag för 2020 och den totala förbrukningen var 2 526 416 kronor (67 procent). Förbrukningen har minskat med 17 procent jämfört med föregående år.

För regionerna ser användningen av statsbidraget i stort lika ut som föregående år. Samordningskostnader har ökat något medan kostnader för språk- och kulturaktiviteter har minskat något. Knappt 5 procent går till nationella minoriteters delaktighet och samråd, vilken är en liten minskning jämfört med år 2019.

Regionernas ekonomiska redovisning kan tyda på att pandemin påverkat deras verksamhet något.

Överföring av statsbidrag till 2021

Enligt § 10 a minoritetsförordningen får statsbidraget sättas ned om en kommun eller region inte förbrukat hela beloppet för närmast föregående bidragsår. Statsbidraget ska dock inte sättas ned om en kommun eller region ansökt om att medel ska få användas för kommande år och ansökan beviljas.

Sista datum för ansökan om överföring av statsbidrag var den 10 november 2020. Sammantaget inkom 27 ansökningar om totalt 6 472 476 kronor. På grund av restriktioner som rör coronapandemin har ett flertal aktiviteter, som via kommuner och regioner skulle bekostas av statsbidraget under 2020 ställts in. Uppföljningsmyndigheterna har beaktat detta i beslutsfattandet och 18 ansökningar beviljades överföring av statsbidrag på totalt 4 510 605 kronor⁸.

Kommuners kartläggningsarbete

Enligt § 8 minoritetsförordningen ska varje kommun som ingår i förvaltningsområden, tillsammans med de nationella minoriteterna, kartlägga behoven som finns av åtgärder

⁸ Dorotea, Krokom, Strömsund, Sundsvall, Vindeln, Åre, Östersund, Pajala, Laxå, Gävle, Sigtuna, Uppsala, Västerås, Smedjebacken, Gislaved, Sandviken, Göteborg och Region Uppsala.

till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska. Enligt förordningen ska kommunerna också redovisa sitt kartläggningsarbete till uppföljande myndigheter.

Enkätundersökningen visar att cirka 80 procent av kommunerna har aktuella kartläggningar av behoven som finns av service på minoritetsspråken. Något fler än hälften av dessa uppger dock att detta gäller till viss del då det för vissa verksamhetsområden saknas aktuella behovsanalyser.

Flertalet har aktuella kartläggningar av efterfrågan av äldreomsorg på nationella minoritetsspråk. Drygt 60 procent har detsamma vad gäller förskola på nationella minoritetsspråk, information om nationella minoriteters lagstadgade rättigheter samt service på minoritetsspråken i telefonväxel och reception. Något färre har aktuella kartläggningar av minoritetsspråkig personal i kommunen. Knappt 40 procent av kommunerna har aktuella kartläggningar av efterfrågan och utbud av service beträffande ärendehandläggning på minoritetsspråken.

I jämförelse med 2019 har kommunerna i större utsträckning aktuell kartläggning vad gäller äldreomsorg. Det är något färre som har det vad gäller förskola på nationella minoritetsspråk. En förklaring till detta kan vara att de inom dessa verksamhetsområden är skyldiga att förhålla sig till socialtjänstlagen (2001:453) och skollagen (2010:800) förutom minoritetslagen. I övrigt är resultaten ungefär desamma som förra året.

Kartläggningsarbetet har i de flesta kommuner helt eller delvis genomförts i samråd med nationella minoriteter. Kommuner som genomfört kartläggningar utan samråd med minoriteterna finns representerade i samtliga tre förvaltningsområden.

Kartläggningsarbete genomförs på olika sätt till exempel genom enkät på webben och även utskick i pappersform, samråd med grupperna, intranät för insamling av personalens språkkunskaper, avstämning med nyckelpersoner i verksamheterna, samt intresseanmälan till minoritetsspråkig förskola och äldreomsorg.

Länsstyrelsens och Sametingets bedömningar och förslag till åtgärder

Under våren fick Länsstyrelsen och Sametinget en hel del frågor från kommuner och regioner som var oroliga hur pandemin skulle påverka arbetet. Av deras redovisningar förefaller det som att många har kunnat ställa om till alternativa arbetssätt, främst digitalt.

Uppföljningsmyndigheterna har sedan 2018 arbetat mer digitalt. Det har högst troligt bidragit till att myndigheterna snabbt kunde fortsätta utveckla ett digitalt arbetssätt och genomföra planerade nätverksträffar och andra digitala möten som planerat, både mellan myndigheterna och externt.

Även om de digitala arrangemangen fungerat bra så har de inte fullt ut kunnat erbjuda de kommunala samordnarna och andra nyckelpersoner samma möjligheter till erfarenhetsutbyte och nya kontakter som fysiska konferenser och nätverksträffar. På sikt behövs sannolikt en kombination av digitala och fysiska arrangemang.

Intresset för den digitala verktygslådan via minoritet.se har varit stort och efterfrågan på ytterligare informationsmaterial och utbildningsinsatser kvarstår.

Av de redovisningar som myndigheter med minoritetspolitiska uppdrag lämnat framgår att i stort sett samtliga genomför samråd med de nationella minoriteterna. Regeringsuppdragen bidrar tydligt till utvecklingen av förvaltningsmyndigheters arbete med att tillgodose nationella minoriteters rättigheter.

Bedömningar och förslag till åtgärder från 2019

Följande bedömningar och åtgärdsförslag som lämnades i uppföljningsrapporten 2019 är fortfarande aktuella:

- Minoritetslagstiftningens ökade krav på alla kommuner och regioner har medfört en ökad efterfrågan på kunskapshöjande insatser och rådgivning från uppföljningsmyndigheterna. I förvaltningsområdena är personalomsättningen hög och ofta saknas det system för kunskapsöverföring.

Så länge brister kvarstår kommer behovet av kunskapshöjande och samordnande insatser från en central aktör att öka i takt med att minoritetspolitiken utvecklas. Uppföljningsmyndigheternas resurser är starkt begränsade och medel behöver tillföras för att kunna möta efterfrågan på kunskap, översätta material till minoritetsspråk och de samiska språken samt fortsätta arbetet med den digitala verktygslådan.
- Uppföljningssystemet som utvecklades 2012 behöver ses över och omarbetas för att bättre kunna följa och analysera utvecklingen över tid samt mäta uppfyllelsen av minoriteterna och samernas olika behov med högre relevans. Nya indikatorer som i större utsträckning även går att tillämpa på lokal och regional nivå behöver utarbetas och finnas tillgängliga i till exempel databasen Kolada. Därigenom kan även kommuner och regioners arbete med mål, riktlinjer och uppföljning förstärkas.
- Uppföljningsmyndigheterna får många frågor om hur kommuner och regioner får använda statsbidraget för sitt minoritetsarbete i förvaltningsområdena. Detta blev extra tydligt under 2020 när många kommuner ställde om sina prioriteringar och organisationer med anledning av pandemin. Det är angeläget att bestämmelsen för bidragets användning förtydligas. Statsbidraget är statens enskilt viktigaste styrfunktion för genomförandet av minoritetspolitiken.
- Genom ett utökat uppdrag med resurser skulle länsstyrelserna kunna utgöra regionala noder i det fortsatta arbetet med att stödja förvaltningsmyndigheter i tillämpning av minoritetslagen under ledning av Länsstyrelsen och Sametinget. Ett sådant uppdrag ligger i linje med länsstyrelseinstruktionen⁹ om att länsstyrelserna ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samt att samordna länets aktörer. Länsstyrelserna har stor erfarenhet av att genomföra likvärdiga uppdrag med resurser genom regeringens satsningar på MR-, barnrätts- och funktionshindersuppdrag.

9 2 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Länsstyrelsens uppdrag

Anslagsmedel

Länsstyrelsen disponerade enligt anslag 7:1 ap. 9, 3 300 000 kronor till myndighetens utgifter för uppföljning enligt minoritetslagen samt för administrativa utgifter för fördelning av statsbidrag enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Länsstyrelsen förbrukade 3 134 186 kronor under 2020.

Statsbidrag till nationella minoriteters organisationer

Statsbidrag till organisationer som företräder judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar regleras i förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Under året betalade Länsstyrelsen ut bidrag på **6 520 000** kronor till 18 organisationer:

Organisationer som företräder tornedalingar

Svenska Tornedalingars Riksförbund – 829 391 kronor

Organisationer som företräder judar

Judiska Församlingarnas i Sverige Centralråd – 414 696 kronor

Sveriges Jiddischförbund – 430 870 kronor

Organisationer som företräder sverigefinnar

Finska Pensionärens Riksförbund i Sverige – 304 391 kronor

Sverigefinska Riksförbundet – 1 954 130 kronor

Sverigefinländarnas delegation – 175 000 kronor

Sverigefinländarnas Arkiv – 449 956 kronor

Organisationer som företräder romer

Romano Pasos Research Centre – 160 679 kronor

Frantzwagner Sällskapet – Sinti Kettanepa – 95 984 kronor

International Romani Union i Norden – 160 679 kronor

Sveriges Romerförbund – 209 201 kronor

Riksförbundet Romer i Europa – 225 375 kronor

Roma Institutet – 322 419 kronor

Centrala Riksförbundet Roma International – 370 940 kronor

Trajosko Drom – 144 506 kronor

Föreningen Resande Folkets Riksorganisation – 63 636 kronor

Internationella Romska Evangeliska Missionen – 144 506 kronor

Romernas Riksförbund – 63 636 kronor

Utifrån ändring av regleringsbrevet för budgetåret 2020 avseende anslagen 7:1 och 7:2 den 2020-07-23, förstärktes stödet för de nationella minoriteterna med ett bidrag om totalt **1 400 000** kronor. Bidraget betalades ut till följande organisationer:

Organisationer som företräder tornedalingar

Svenska Tornedalingars Riksförbund – 350 000 kronor

Organisationer som företräder judar

Judiska Församlingarnas i Sverige Centralråd 175 000 kronor

Sveriges Jiddischförbund – 175 000 kronor

Organisationer som företräder sverigefinnar

Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige – 35 000 kronor

Sverigefinska Riksförbundet – 238 000 kronor

Sverigefinländarnas delegation – 21 000 kronor

Sverigefinländarnas Arkiv – 56 000 kronor

Organisationer som företräder romer

Romano Pasos Research Centre – 29 000 kronor

Frantzwagner Sällskapet – Sinti Kettanepa – 18 000 kronor

International Romani Union i Norden – 28 500 kronor

Sveriges Romerförbund – 35 500 kronor

Riksförbundet Romer i Europa – 40 000 kronor

Roma Institutet – 58 000 kronor

Centrala Riksförbundet Roma International – 68 000 kronor

Trajosko Drom – 25 000 kronor

Föreningen Resande Folkets Riksorganisation – 11 500 kronor

Internationella Romska Evangeliska Missionen – 25 000 kronor

Romernas Riksförbund – 11 500 kronor

Redovisning av statsbidragen till judars, romers, sverigefinnars och tornedalingars organisationer ska inkomma till Länsstyrelsen senast den 1 april. De redovisas sen i en särskild rapport till Kulturdepartementet den 1 juni.

Samrådsmedel

Länsstyrelsen fördelade under året också vardera 400 000 kronor till Svenska Tornedalingars Riksförbund och Sverigefinländarnas delegation. Syftet med bidraget var att stärka organisationernas möjlighet till samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdena.

Organisationernas redovisningar visar att bidraget till samråd och dialog har använts till deltagande i nationella, regionala och lokala samråd med förvaltningsmyndigheter. Bidraget har även använts till informations- och utbildningsinsatser riktade till lokalföreningar och avdelningar. Sverigefinländarnas delegation noterar att pandemin medfört att många planerade aktiviteter genomförts digitalt eller fått ställas in. Svenska Tornedalingars Riksförbund har bistått förbundets lokalföreningar med ekonomiskt stöd för att möjliggöra deras verksamhet och dialog med kommuner men understryker att stödet inte är i paritet med behoven som finns lokalt. Förbundet påtalar även att stödet för samråd inte är lika när det gäller finska, samiska och meänkieli.

Insatser med anledning av pandemin

Regeringen gav i juni 2020 länsstyrelserna i uppdrag att samordna lägesbilder av kommunernas bedömningar av eventuell risk för social problematik och utsatthet med anledning av konsekvenser av covid-19-pandemin samt kommunernas beskrivning av vidtagna och planerade åtgärder. Länsstyrelsen har bidragit med att belysa frågan utifrån de nationella minoriteternas perspektiv. Det har främst rört behovet av information på de nationella minoritetsspråken, bedömningen av särskilt utsatta grupper hos minoriteterna, behov av ökade insatser mot smittspridning samt påverkan på minoriteternas rättigheter enligt minoritetslagen.

Under året har Länsstyrelsen även haft kontakt med flera berörda myndigheter, till exempel Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om behovet av grundläggande information om covid-19 på de nationella minoritetsspråken.

Därutöver har veckorapporter lämnats till krisledningen hos Länsstyrelsen. Rapporterna har fungerat som underlag till de länsövergripande lägesbilderna över pandemins påverkan på den sociala hållbarheten för de nationella minoriteterna. Sammantaget har detta bidragit till att de nationella minoriteternas perspektiv lyfts och synliggjorts i rapporteringen kring pandemin.

Samråd med nationella minoriteter

Under 2018–2019 genomförde Länsstyrelsen ett utvecklingsarbete för att samordna statliga myndigheters och organisationers samrådsförfarande. Syftet var att effektivisera samrådsprocesserna, motverka samrådströtthet och främja samverkan mellan nationella minoritetsorganisationer och myndigheter. Det samordnade samrådsförfarandet var uppskattat bland de nationella minoritetsorganisationerna och de deltagande myndigheterna.

Av resursskäl har myndigheten inte kunnat fortsätta utvecklingsarbetet under 2020. För Länsstyrelsen och andra myndigheter har det inneburit en återgång till

tidigare modell där myndigheterna anordnar sina egna samråd med minoriteternas organisationer eller i samverkan med någon/några myndigheter inom samma verksamhetsområde.

Till följd av pandemin sköts vårens planerade samråd med Länsstyrelsen och de judiska, romska, sverigefinska och tornedalska minoriteterna upp, med förhoppningen om att kunna genomföra fysiska möten efter sommaren. Detta fick till följd att Länsstyrelsen endast hade ett separat samråd med respektive minoritet under året. Något gemensamt samråd kunde inte heller genomföras på grund av den ”samrådsträngsel” som uppstod under hösten, eftersom även många andra myndigheter skjutit upp sina samråd

Syftet med samråden är att inhämta synpunkter, föra dialog samt ge möjlighet till erfarenhetsutbyte angående minoritetspolitiska frågor. På samtliga samråd lyftes uppföljningsmyndigheternas uppföljningsarbete och kommunikationsinsatser under 2020 samt hur pandemin påverkat både organisationernas arbete och Länsstyrelsens uppdrag.

Digitala samråd ställer högre krav på de medverkande och det kan vara svårt att få till en naturlig dialog. De flesta deltagare tyckte dock att samråden fungerade tillfredsställande även om de inte gav samma möjlighet till nätverkande och erfarenhetsutbyte som de fysiska träffarna. Några framförde även fördelarna med att slippa resa och därigenom spara tid och resurser.

Samråd med judiska organisationer

På samrådet med judiska organisationer framkom kritik mot att den judiska minoriteten ofta särbehandlas och inte inkluderas på samma sätt som de nationella minoriteter vars språk omfattas av särskilda rättigheter. Det finns ett stort behov av att en judisk minoritetspolitisk strategi tas fram, anpassad efter den judiska minoritetens behov.

På samrådet framfördes även att antisemitismen blivit alltmer utbredd och tar sig grövre uttryck. Vikten av att ta fram en specifik nationell strategi mot antisemitism betonades, något som även EU har uppmanat alla medlemsländer att göra. Ofta ligger fokus på akuta händelser och säkerhetsproblematik men det ansågs som minst lika viktigt att även uppmärksamma den långsiktiga påverkan av antisemitiska stereotyper och fördomar på främst ungas identitet.

Även synpunkter på myndigheters bidragssystem framkom. Systemet upplevs som ojämnt när det gäller hur stort bidrag organisationerna kan få. Vissa organisationer har en naturligt begränsad rekryteringsbas av medlemmar, vilket gör att de alltid tilldelas låga organisationsbidrag. Minoritetslagen har en främjandefaktor vilket borde innebära en utjämning av orättvisor i resursfördelning.

Samråd med sverigefinska organisationer

På samrådet med sverigefinska organisationer framfördes att många kommuner inte har information på finska på kommuners webbsidor. En organisation hade haft kontakt med flera kommuner för att påtala detta. En annan organisation såg en utmaning med skrivningarna i den reviderade minoritetslagstiftningen där begreppet ”representanter för” tagits bort. Organisationen menade att det kan bli en utmaning att förvaltningsmyndigheter inte längre enbart ska samråda med representanter för

föreningar eller organisationer utan även med de som inte är organiserade inom föreningslivet.

Det uttrycktes även en oro över att det minoritetspolitiska området överlag tilldelas så lite resurser. Det medför att organisationerna behöver arbeta hårdare för att kunna hålla den nationella minoritetsfrågan aktuell på kommunal och nationell nivå.

Samråd med romska organisationer

Under samrådet med romska organisationer lyftes att arbetet med romsk inkludering har försvagats och fortfarande saknar långsiktighet, samt att behovet av förändring i rätt riktning är stort för att målen i strategin ska kunna uppnås. Ett förslag framfördes om att mäta kommunernas arbete med respektive nationell minoritet snarare än samlat för alla fem, för att få en tydligare bild av hur arbetet fortgår. Vidare betonades vikten av att minoriteten romer ska ha liknande förutsättningar och möjligheter som nationella minoriteter som omfattas av förvaltningsområden. Mot bakgrund av Länsstyrelsens uppdrag att öka kunskapen om barns och ungas utsatthet för antiziganism lyftes även en synpunkt att uppdraget har en snäv målgrupp då antiziganism berör alla åldrar.

Samråd med tornedalska organisationer

På samrådet med tornedalska organisationer framfördes synpunkter på att det fortfarande är många kommuner och regioner som inte tagit fram mål och riktlinjer för sitt minoritetsarbete trots att det är reglerat i lag. Det framfördes även önskemål om att regeringen påskyndar arbetet med att färdigställa översättningarna av den reviderade minoritetslagen på meänkieli.

Utmaningen för organisationerna att synliggöra nationella minoriteters frågor lyftes, särskilt frågor som rör tornedalingar och meänkieli. Under året har dock frågorna varit lite mer synliga i media till följd av det pågående arbetet med sanningskommissionen, utredningen om språkcentrum för meänkieli med mera. Med anledning av de utredningar som pågått de senaste åren uttrycktes förhoppningar om att det kommer att tillföras mer resurser till minoritetsområdet så att arbetet kan växlas upp.

Uppdrag inom strategin för romsk inkludering

Länsstyrelsen har sedan 2012 haft i uppdrag att samordna och följa upp insatser inom strategin för romsk inkludering. Under 2020 har myndigheten fokuserat på att ta fram stödmaterial riktat till kommuner som arbetar eller avser att arbeta med romsk inkludering. Spridning av materialet beräknas ske under 2021. En utförlig redovisning lämnas till Regeringskansliet senast 15 april. Utöver samordnings- och uppföljningsuppdraget fick Länsstyrelsen i Stockholm i maj 2020 ett särskilt regeringsuppdrag om att öka kunskapen om hur romska barn och unga utsätts för antiziganism i dag. En utförlig redovisning av uppdraget kommer att lämnas till Forum för levande historia med kopia till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 15 september 2021.

Övriga insatser

Under 2020 har Länsstyrelsen deltagit i expertgruppen till Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken (Ku 2018:05). Myndigheten har även deltagit i Kungliga bibliotekets referensgrupp för ett pilotprojekt där det långsiktiga målet är att tillgängliggöra e-böcker och ljudböcker på finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Vidare har Länsstyrelsen deltagit i sedvanliga arbetsmöten med Sametinget, Skolverket, Socialstyrelsen, Kulturrådet Folkhälsomyndigheten, Institutet för språk och folkminnen med flera kring olika utredningsuppdrag och aktuella frågor.

Under verksamhetsåret har Länsstyrelsen lämnat remissyttranden till:

- *Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning* SOU 2020:27
- *Slutrapport avseende språkcentrum för nationella minoritetsspråk avseende jiddisch och romani chib*
- *Sveriges museum om Förintelsen* SOU 2020:21

Länsstyrelsens bedömningar och förslag

- År 2020 har verksamheten i stor utsträckning påverkats av pandemin och de restriktioner som krävts. Länsstyrelsens anställda inom uppdraget har arbetat på distans sen mars 2020 och stora delar av den planerade verksamheten för uppdraget har ställts om till att bli digital, alternativt skjutits fram. Detta gäller bland annat sedvanliga kommunbesök, utbildningsinsatser, samråd med judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar, arbetsmöten samt nätverksträffar, konferenser med mera i samverkan med Sametinget. Även större planerade arrangemang där Länsstyrelsen hade planerat att medverka har fått skjutas på framtiden, till exempel MR-dagarna och Järvaveckan.

Parallellt med Länsstyrelsens ordinarie uppdrag avseende information, samordning och uppföljning så har Länsstyrelsen avsatt personalresurser för att bidra med nödvändiga underlag och deltagande i pågående utredningar inom det minoritetspolitiska området samt för remissyttranden.

Det gångna året har än en gång tydligt visat att Länsstyrelsens resurser om knappt tre heltidsanställningar för detta uppdrag behöver öka betydligt för att myndigheten ska kunna verka för att minoritetspolitikens mål uppnås och för att ett effektivt nationellt utvecklings- och uppföljningsarbete ska kunna bedrivas. Myndigheten behöver tilldelas resurser i enlighet med *Länsstyrelsens budgetunderlag 2022–2024*. Budgetunderlaget inkluderar även ett fortsatt utvecklingsarbete med samordnade samråd för statliga myndigheter och organisationer.

- Med utökade resurser skulle Länsstyrelsen även ha möjlighet att utveckla arbetssätt och strategier för att bättre kunna synliggöra och tillgodose judars, romers, sverigefinnars och tornedalingars olika behov och önskemål inom ramen för minoritetslagstiftningen. I nuläget behöver de nationella minoriteternas olika frågor och språksituationer ofta hanteras samlat på myndigheten till följd av resursbrist.
- Medel för samråd behöver öka till Svenska Tornedalingarnas Riksförbund och Sverigefinländarnas delegation i arbetet med att stärka sverigefinnarnas och

tornedalingarnas samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdena. Den reviderade minoritetslagen som trädde i kraft den 1 januari 2019 ställer högre krav på förvaltningsmyndigheter och nationella minoriteter vad gäller samråd vilket också medför ökade kostnader för organisationerna.

- Motsvarande medel för samråd behöver även tilldelas organisationer som företräder judar och romer för att stärka judars och romers samråd och dialoger med kommunerna.

Sametingets uppdrag

Anslagsmedel

Sametinget disponerar enligt anslaget 7:1, ap. 12, 2 200 000 kronor till myndighetens kostnader för uppföljning enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utfallet per den 31 december 2020 visar en förbrukning på 1 774 800 kronor. Anledningen till att inte samtliga medel förbrukats beror på restriktioner kopplade till coronapandemin. Kunskaphöjande, informations- och utbildningsinsatser har fått ställas in, bland annat ett flertal inbokade kommunbesök.

Till verksamhet för att stärka samers samråd och dialog på regional och lokal nivå har Sametinget haft medel motsvarande 600 000 kronor. Merparten av anslaget har dels fördelats som bidrag till organisationer som företräder samer i förvaltningsmyndigheters minoritetsarbeten och dels till samrådskostnader. Ett samråd har hållits i samband med remissarbetet till slutbetänkandet *Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27)* med företrädare för Ungdomsrådet samt partier som ingår i Sametingets plenum men som inte har representanter i Språknämnden. Syftet var att inhämta synpunkter och föra dialog. Det breda årliga samrådet med företrädare för samebyar, sameföreningar, organisationer och partier i plenum angående minoritetspolitiska frågor har inte kunnat genomföras under året på grund av pandemin.

Utifrån ändring i regleringsbrev (Ku 2020/01653/CSM), har Sametinget fördelat ett bidrag om totalt 830 000 kronor, till organisationer som företräder samer, vid ett tillfälle under 2020. Syftet med bidraget är att stödja verksamheten för de organisationer som företräder samer i minoritetsarbeten. Bidraget har fördelats till de samebyar, sameföreningar samt samiska organisationer som deltar i förvaltningsmyndigheters samråd.

Sametingets politiker har under året deltagit i samrådsmöten med Socialstyrelsen, Universitets- och högskolerådet och Sveriges Radio. I mötet med Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten och Skatteverket deltog inga förtroendevalda från Sametinget.

Myndigheten har deltagit i poddavsnitt #28 *Minoritetsfrågor*. Avsnittet är en del av SK's podcast Demokratiresan som handlar om medborgardialog, medskapande och demokrati på lokal och regional nivå. I avsnittet samtalades det om kommuner och regioners arbete med minoriteter och minoritetsspråk samt kring ansvar för de nationella minoriteterna. Utöver Sametinget deltog fyra andra aktörer som berättade om sitt arbete.

Under året har Sametinget medverkat i expertgruppen för *Utredningen om uppföljning av minoritetspolitiken* (Ku 2018:05).

Myndigheten har också lämnat fem remissyttranden¹⁰ med minoritetspolitisk beröring.

Utöver organiserade aktiviteter har stöd och information getts via telefon och e-post. På grund av pandemin har Sametinget och Länsstyrelsen i Stockholm genomfört de regelbundna arbetsmötena digitalt. Detta gäller även möten med andra myndigheter.

Översyn av statsbidraget i förvaltningsområdet för samiska

Sametinget har vid ett flertal tillfällen, senast i myndighetens *budgetunderlag 2022–2024* uppmärksammat regeringen på att det kan vara skäl att se över fördelningen av statsbidrag till kommuner inom förvaltningsområdet för samiska. De flesta av dessa kommuner har en efterfrågan av service och omvårdnad på flera av de samiska språken. Detta medför en väsentlig merkostnad jämfört med om kommunen ger motsvarande service och omvårdnad enbart på ett minoritetsspråk. Merkostnader uppstår exempelvis vid översättningar, anlitanade av tolkar och information på de olika samiska språken. Även inom förskoleverksamheten och äldreomsorgen finns det behov av fler samisktalande personal på grund av de stora skillnaderna mellan de samiska språken. Representanter för samerna i kommunala samrådsgrupper har också påtalat för Sametinget att statsbidraget är för lågt och att fördelningsnyckeln bör ses över. En möjlig lösning skulle kunna vara att Sametinget får utökade resurser och att kommunerna kan ansöka om tilläggsanslag från Sametinget.

Särskilda regeringsuppdrag till vissa statliga myndigheter

Sametinget ser ett behov av att myndigheter som hanterar frågor som berör samisk näringsverksamhet, till exempel samisk markanvändning och övergripande frågor som rör rovdjursförvaltning, får särskilda uppdrag att redovisa respektive myndighets insatser utifrån minoritetspolitiken och tillämpningen av minoritetslagen. Som kulturfaktor är rennäringen central. Det finns ett ömsesidigt förhållande mellan rennäring, övriga samiska näringar och samisk kultur. Sametingets erfarenhet är att särskilda regeringsuppdrag har bidragit till vissa statliga myndigheters och länsstyrelsers utveckling av minoritetspolitiken och tillämpningen av minoritetslagen, vilket rapporterats om i tidigare uppföljningsrapporter.

Rasism mot samer

Minoritetspolitiken har hittills haft begränsade effekter för delområdet diskriminering och utsatthet. Det är ingen skillnad detta år jämfört med tidigare. Inom förvaltningsområdena har insatserna till och med minskat medan insatserna utanför förvaltningsområdena avstannat på en fortsatt låg nivå. Vilket är både allvarligt och bekymmersamt.

I spåret av Girjasdomen har motsättningarna på många håll hårdnat och samer utsätts för hat och hot både fysiskt och digitalt. Hatbrott och trakasserier mot samer tas

¹⁰ Högre växel i minoritetspolitiken-Stärkt samordning och uppföljning (SOU 2020:27), En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28), "Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning" (SOU 2020:33), Förslag om att upphäva Skolverkets allmänna råd (2016:2) om utbildning för nyanlända elever och Förslag till ändringar i flera föreskrifter inom gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, gymnasiesärskolan samt särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå.

ofta ut på renar där människor plågar, skjuter och jagar renar med skoter eller andra motorfordon. I sociala medier uppmanas människor ge sig på både renar och samer. Även dödshot förekommer. Sabotage, glåpord, mobbning i skolan och kränkningar är andra exempel på hur rasism mot samer kan yttra sig.

I ett gemensamt uttalande *Hatet mot samer måste bekämpas!*¹¹ från Sametingens presidenter och ministrar med ansvar för samepolitik i Sverige, Norge och Finland uppmärksammas rasismen mot samer. Där uttalas bland annat:

”Samererna är ett urfolk med egen kultur, samhällsliv och språk som berikar oss alla. Vi ser med oro hur samer utsätts för hot, hat och trakasserier. Med gemensamma krafter måste vi bekämpa rasismen”

Utbildningsinsatser hos förvaltningsmyndigheter om urfolket samer behöver öka och sambanden med diskriminering och utsatthet som rasism och hatbrott behöver uppmärksammas, bemötas och synliggöras.

Minoritet.se

Anslagsmedel

Enligt anslaget 7:1, ap. 15, disponerar Sametinget 1 200 000 kronor till finansiering av webbplatsen. Hela anslaget har förbrukats. Merparten gick till fasta kostnader såsom lön och teknik för att bedriva webbplatsen samt till produktion och inköp av reportage och bilder.

Redaktionellt

Redaktören ansvarar för reportage, bilder, film samt övriga texter på minoritet.se. Ett drygt 10-tal frilansare, fotografer och skribenter levererar också material.

Minoritet.se publicerar nyheter och reportage om och med urfolket samerna och de nationella minoriteterna och sprider på så vis kunskap. På webbplatsen finns också relevant myndighetsinformation.

För att öka tillgängligheten har Sametinget avtal med Readspeaker om talande webb på minoritet.se. Syftet är att vara tillgänglig för dem som har svårt att se och läsa texter. Talande webb har använts 3 538 gånger vilket är en ökning med 767 klick från förra året. De lättlästa texterna på webbplatsen har 14 287 visningar där den mest lästa är *Finska språket i Sverige*.

I den mån budgeten tillåter lyfter webbplatsen fram de nationella minoritetsspråken genom rörlig bild. I år har coronapandemin försvårat det då många intervjuer gjorts via telefon och länk. Rörlig bild/videoklipp samlas på ett ställe på webbplatsen. Där finns bland annat webbsändningar från konferenser som hållits. Totalt har videoklippen visats 835 gånger.

Under året har det gjorts informationsinsatser på webbplatsen, genom den så kallade verktygslådan som är framarbetad av referensgrupper med deltagare från kommuner och regioner. Syftet har varit att ge konkreta metoder och verktyg för att underlätta kommuners och regioners arbete som rör minoritetslagen. Utöver dessa nya sidor som

11 <https://www.regeringen.se/debattartiklar/2021/02/hatet-mot-samer-maste-bekampas/>

skapats utifrån gruppens behov har även *Frågor och svar* uppdaterats, Power point-presentationen har förnyats och handboken har reviderats och digitaliserats.

För att få fler att hitta webbplatsen och information om de nationella minoriteterna och urfolket samerna har åtgärder vidtagits för att bli synligare i Googles sökfunktion, bland annat genom inköp av annonser, exempelvis Google Ads.

Allt material, som uppföljningsmyndigheterna tar fram, beställs numera via minoritet.se. Den mest beställda publikationen är Förskoleverksamhet som har beställts 3 236 gånger. Totalt gjordes 19 432 beställningar.

För att veta om besökarna är nöjda med den informationen de fått och får via webbplatsen finns en funktion kallad "Hjälpte informationen dig?" på sidan Frågor och svar. Antal svar som kom in år 2020 är 26 varav 11 var positiva och 15 negativa.

Marknadsföring av webbplatsen

Webbplatsen är en viktig kanal för spridning av kunskap. Den uppmärksammas även på konferenser om nationella minoriteter och minoritetsspråk och genom annonser i minoritetsmedia, skolforum och via Google Ads. Facebookgruppen Minoritet.se har i dag över 2 000 följare, en ökning med cirka 200 följare sedan i fjol. Med hjälp av Facebook får artiklarna större spridning.

Statistik

Webbplatsen hade under året 420 963 sessioner/besök vilket kan jämföras med 359 374 året innan. Målet år 2020 var att ha minst lika många besök som året innan och besöken har ökat med 14 procent. Fler publiceringar av artiklar driver upp trafiken.

Google Ads gav under år 2020 cirka 17 000 klick och 95 000 exponeringar. Annonsering i SO-rummet gav 5 200 unika klick och 19 000 visningar. Lektion.se gav 1 233 klick.

Totalt publicerades 209 reportage och notiser under året. I fjol var summan 244. Cirka 40 procent av besökarna går in via mobil eller surfplatta. I snitt stannar en besökare som går in via sin dator 2,36 minuter på minoritet.se. De flesta besökarna finns i Stockholms län, följt av Västra Götaland, Skåne och Norrbotten. De mest lästa sidorna är *Historia om romer och judar*, *Om jiddisch*, följt av *Finska språket i Sverige*.

Dialogmöten

I september hölls det årliga dialogmötet med de nationella minoriteterna. För första gången hölls det digitalt med anledning av pandemin. Syftet är att involvera minoriteterna i arbetet med webbplatsen. Inbjudna var de organisationer som erhållit organisationsbidrag från Länsstyrelsen i Stockholm år 2020 samt ungdomsorganisationerna. Sverigefinländarnas Arkiv samt Svenska Tornedalingars Riksförbund – Tornionlaaksoiset deltog på mötet. Det var något färre deltagare än tidigare år vilket kan beror på att mötet hölls digitalt. Fysiska möten tidigare år har varit uppskattade. De som inte kunde delta fick information via minnesanteckningar och ta del av webbredaktörens presentation via mejl. Deltagarna fick komma med förslag på innehåll, de ser gärna en fortsättning med krönikor och de är mycket nöjda med webbplatsen.

Jämställdhet

Utifrån Sametingets jämställdhetsplan arbetar redaktören aktivt med att försöka hålla en jämn fördelning mellan män och kvinnor på webbplatsen. Antalet kvinnor som figurerar i artiklar och notiser är 59 stycken och antalet män är 28 stycken. Webbplatsen hade totalt 122 artiklar och notiser som handlade om både män och kvinnor eller om barn. Redaktören tar även med jämställdhetsperspektivet i fördelningen av jobb till frilansare. År 2020 var sju av 11 frilansare kvinnor. Fem krönikor publiceras varje år efter förslag från de nationella minoriteterna. Samtliga fem var skrivna av kvinnor.

Minoritet.se har som mål att vara en jämställd webbplats. Den skiljer sig i mängden från exempelvis övrig media där männen är överrepresenterade. Här är det kvinnorna som fortfarande syns mest och det kan bero på att språk och kultur är områden där kvinnor tycks vara överrepresenterade. Hälften av frilansarna hade minoritetsbakgrund.

Coronapandemin

Den pågående pandemin har påverkat arbetet med webbplatsen betydligt. Under våren stod en stor del av minoritetsarbetet med tillhörande evenemang stilla och det blev färre reportage att skriva om. Dessutom har reseförbud och andra restriktioner gjort det svårare att göra reportage. Det har för redaktörens och frilansarnas del inneburit fler telefonintervjuer. Bildkvaliteten har i vissa fall blivit sämre när intervjuer inte kunnat göras på plats.

Konferensen som uppföljningsmyndigheterna ordnade under hösten blev med anledning av pandemin digital och den lades sedan upp på minoritet.se för att bli tillgänglig för fler.

Samiskt språkcentrum

Anslagsmedel

Enligt anslaget 7:1, ap. 14, disponerar Sametinget 6 200 000 kronor till finansiering av Samiskt språkcentrum varav 200 000 kronor har avsett uppdraget att utarbeta förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken. Myndigheten ska i årsredovisningen för år 2020 redovisa hur medlen har använts.

Insatser för användning av de samiska språken

Den pågående pandemin har påverkat arbetet betydligt under året. Ett flertal fysiska aktiviteter och arrangemang för att främja och stimulera till ökad användning av de samiska språken har inte kunnat genomföras. Andra insatser har fått ställas om till digitala. I lägesrapport 2020 om situationen för de samiska språken redovisas resultatet av det samlade språkarbetet

Sametingets webbplats, Facebook, rapporter samt föredrag används för att sprida information. Genom arrangemang som till exempel digitala språkkvällar, seminarier och ornamnskvällar skapas mötesplatser där de samiska språken är normen. Modersmålstalare och andraspråkstalare, språkarbetare och studerande kan mötas och inspirera och stärka varandra över generationsgränserna. Under detta år har fler digitala mötesplatser skapats vilket medfört att de geografiska avstånden i Sápmi som

annars utgör ett hinder för många att delta i aktiviteterna delvis har undanröjts. I de digitala mötesformerna har däremot den äldre målgruppen varit mindre representerad än tidigare. De digitala arrangemangen har kompletterats med digital tolkning vilket stimulerat deltagarna till ökad användning av de samiska språken. Mötesplatserna har gett språkcentrum positiva erfarenheter men det finns fortfarande utmaningar.

För barn och ungdomar innebär insatserna som språkpaketet *Giellaskurppo*, digitala språkverktyg och appen *Sápmi knacka på* stimulans och inspiration till ökad språkinläring. Under 2020 inledde språkcentrum i samarbete med Sáminuorra ett mentorprogram för deras medlemmar, där de som kan samiska är mentorer för de som vill lära sig samiska.

Under FN:s internationella år för urfolksspråk, IYIL 2019 initierades en samisk språkvecka som under 2020 genomfördes under vecka 43. Språkveckan uppmärksammades med en mängd aktiviteter, det mesta digitalt, i syfte att uppmärksamma och synliggöra de gränslösa samiska språken runt om i Sápmi. Arbetet med språkveckan har resulterat i ett intensivare samarbete mellan sametingen i Finland och Norge. De digitala språkvällarna under språkveckan lockade även deltagare från Norge, vilket kan vara ett resultat av det utökade utbytet länderna emellan.

Sametingets bedömningar och förslag

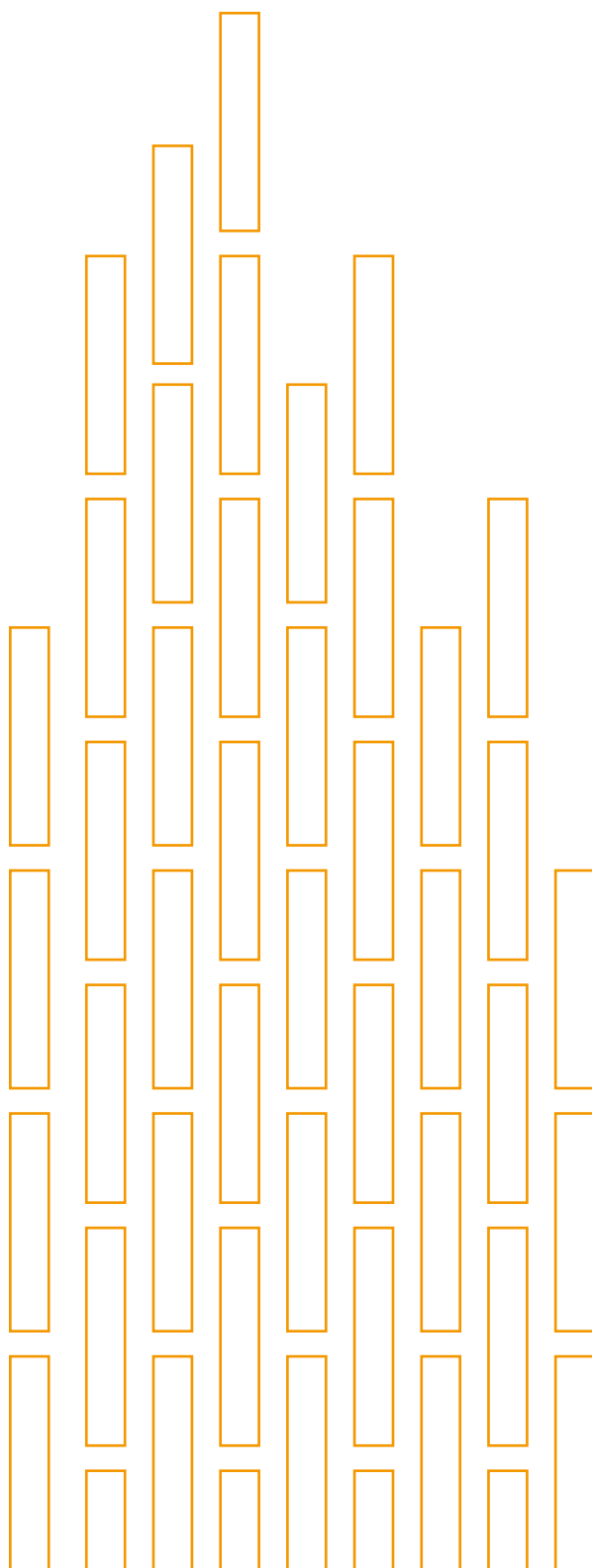
- Att anslagsmedel för uppföljningen behöver öka enligt *Sametingets budgetunderlag 2022–2024*. Nuvarande resurser är kraftigt underdimensionerade för att bedriva ett effektivt utvecklings- och uppföljningsarbete inom samtliga minoritetspolitiska områden som uppdraget kräver.
- Att anslaget för att stärka och utveckla samers möjlighet till samråd och dialog på alla nivåer behöver öka. Den reviderade minoritetslagen från 2019 ställer högre krav på förvaltningsmyndigheter vad gäller samråd vilket kommer att medföra ökade kostnader för samernas medverkan.
- Att urfolket samerna tillförsäkras statsbidrag motsvarande det som nationella minoriteter erhåller enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag till nationella minoriteter. Sametingets uppfattning är att organisationer som företräder samerna ska ha resurser motsvarande de nationella minoriteternas riksorganisationer för att på ett jämlikt sätt bli delaktiga och få likvärdigt inflytande i samhället som de nationella minoriteterna. Denna uppfattning delas även av regeringen i *Skrivelse 2017/18:282, Nystart för en stärkt minoritetspolitik*. Flera internationella granskningsorgan har uppmanat Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att det samiska folket och Sametinget kan delta effektivt i beslutsprocesser inom frågeområden som berör samerna.
- Att anslaget till webbplatsen minoritet.se behöver öka enligt *Sametingets budgetunderlag 2022–2024*. Anslaget behöver dels uppräknas, dels öka för att möjliggöra publicering av artiklar på de nationella minoritetsspråken samt live-sändningar från uppföljningsmyndigheternas konferenser.
- Att resurser för en utökning av samisk språkcentrumverksamhet inom hela svenska sidan av Sápmi tillförsäkras enligt *Sametingets budgetunderlag 2022–2024*.

- Att Sametinget får utökade resurser så att kommuner inom förvaltningsområdet för samiska kan ansöka om tilläggsanslag från myndigheten för merkostnader som uppstår vid användningen av flera samiska språk. Se *Sametingets budgetunderlag 2022–2024*.
- Att regeringen ger statliga myndigheter vars beslut berör samisk markanvändning och övergripande frågor som rör rovdjursförvaltning, särskilda uppdrag att redovisa respektive myndighets insatser utifrån minoritetspolitiken och tillämpning av minoritetslagen. Exempel på sådana statliga myndigheter är länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Skogsstyrelsen, Energimyndigheten, Bergsstaten och Naturvårdsverket har en skyldighet att informera och främja samers möjlighet att behålla och utveckla sin kultur och näringar. Dessa myndigheter ska även ge samer möjlighet till inflytande innan myndigheten tar beslut som berör dem. Även Polismyndigheten och Försvarsmakten fattar beslut som påverkar samernas rätt att behålla sin kultur.
- Att regeringen vidtar kraftfulla åtgärder för att minska okunskap, orättvisor och rasistiska påhopp mot samer. I rapporten *Kartläggning av rasism mot samer i Sverige*¹² från 2018 finns tio förslag för att minska okunskap, orättvisor och rasistiska påhopp.

---

12 https://www.sametinget.se/kartlaggning_rasism

Myndigheter med särskilda minoritetspolitiska uppdrag

Myndigheter med särskilda minoritetspolitiska uppdrag

Folkhälsomyndigheten, Institutet för språk och folkminnen, Skolinspektionen, Socialstyrelsen och Universitets- och högskolerådet har haft särskilda uppdrag utifrån minoritetspolitikens mål. Samtliga har lämnat redovisningar till Länsstyrelsen och Sametinget i enlighet med sina uppdrag. Kulturrådet och Skolverket har haft uppdrag att redovisa sina uppdrag i respektive årsredovisningar och Stiftelsen Svenska Filminstitutet har redovisat sitt uppdrag i sin resultatredovisning. Här nedan sammanfattas respektive myndighets redovisningar. För ytterligare information så rekommenderas att ta del av rapporterna i sin helhet.

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten ska enligt regleringsbrev vidta insatser för att implementera lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk inom sitt verksamhetsområde. Arbetet ska utgå från det minoritetspolitiska målet och dess tre delområden. Folkhälsomyndigheten ska utveckla långsiktiga former för att kontinuerligt följa de nationella minoriteternas situation inom myndighetens ansvarsområde. Vidare ska myndigheten tillsammans med Socialstyrelsen vidareutveckla samarbetet myndigheterna emellan.

Under 2020 har Folkhälsomyndigheten genomfört ett myndighetsövergripande seminarium för medarbetare kring de nationella minoriteterna, deras rättigheter enligt lag samt exempel på aktiviteter för nationella minoriteter som har genomförts i ett folkhälsoperspektiv.

Folkhälsomyndighetens webb har löpande uppdaterats på de nationella minoritetsspråken vid aktuella händelser som kan relateras till de nationella minoritetsgrupperna, exempelvis information om pandemin. Vidare har myndighetens olika sakavdelningar samverkat inom ramen för regeringsuppdrag eller remissyttranden som tangerar minoritetspolitiken.

Myndighetens arbete i uppdraget att utveckla långsiktiga former för att kunna följa hälsosituationen förutsätter samråd med respektive minoritetsgrupp. Under året har samråden genomförts digitalt vilket är ett nytt arbetssätt som till viss del behöver utvecklas.

Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät *Hälsa på lika villkor* har för första gången en fråga om personen som besvarar enkäten identifierar sig som en nationell minoritet. Det är omkring 4 procent som svarat att de identifierar sig som en nationell minoritet.

Folkhälsomyndighetens erfarenhet efter att ha provat olika metoder i uppföljning av de nationella minoriteternas hälsosituation, är att det finns stora behov av att utveckla fler och bättre metoder som skulle göra det möjligt att följa minoritetsgruppernas hälsosituation på individ- och gruppnivå.

Inom ramen för myndighetens uppdrag att utveckla långsiktiga former för att kontinuerligt följa de nationella minoriteternas situation inom myndighetens ansvars-

område har under året i samråd med Svenska Tornedalingarnas Riksförbund, STR-T och Socialstyrelsen utvecklats en pilothälsoenkät. Myndigheten har även tillsammans med STR-T och Socialstyrelsen utformat frågeområden till fokusintervjuer omkring hälsa och livsvillkor för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Syftet är att undersöka om dessa metoder och frågor är lämpliga och möjliga att genomföras storskaligt för ovan nämnda grupper under 2021.

Institutet för språk och folkminnen

Enligt regleringsbrevet ska Institutet för språk och folkminnen i årsredovisningen för 2020 särskilt redovisa hur medlen från anslaget 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter har använts för att bedriva språkvårdande verksamhet för de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli och romani chib samt revitaliseringsinsatser i enlighet med förordningen (2010:21) om statsbidrag för insatser till stöd för de nationella minoritetsspråken.

Inom ramen för den språkvårdande verksamheten har myndigheten bland annat bekostat digitala seminarier, haft referensgrupps- och termgruppsmöten, tagit fram en ny upplaga av Jiddisch-svensk-jiddisch-ordbok, arbetat med romska skrivregler, genomfört modersmålsläraryrkonferens i romska samt arbetat med ett flertal ordlistor.

Institutet för språk och folkminnen (Isof) fördelar medel till insatser från det civila samhället till stöd för revitalisering av minoritetsspråken.

Isof har under 2020 delat ut medel vid två tillfällen: 3 500 000 kronor vid den ordinarie utlysningen och 2 034 000 kronor i en extra utdelning i augusti. Vid den ordinarie utlysningen i januari fördelades 3,5 miljoner kronor mellan 51 projekt. Antalet ansökningar var stort, 81 stycken, motsvarande 11 miljoner kronor och när Isof mottog ytterligare två miljoner kronor från regeringen gjordes en ny genomlysning av de inkomna ansökningarna. Därefter tilldelades ytterligare medel till 18 projekt som vid den första utlysningen endast fått en del av det sökta beloppet. Åtta nya projekt blev också beviljade medel.

De revitaliseringsprojekt som beviljas statsbidrag ska senast två månader efter avslutat projekt lämna in en redovisning till Isof. 41 projekt har redovisats under året. En stor del av de projekt som beviljades medel under både 2019 och 2020 har begärt förlängning av projekttiden i och med coronapandemin. Många språkbad, studieträffar och liknande har inte varit möjliga att genomföra under 2020 och har skjutits upp till 2021.

Isof kan även i år konstatera att projekten i stort har varit framgångsrika och att statsbidraget har stärkt de nationella minoritetsspråken och därigenom minoritetsspråksanvändarna, speciellt med fokus på barn och unga.

Kulturrådet

Kulturrådet ska enligt instruktionen i årsredovisningen redovisa hur myndigheten verkat för det samiska folkets och nationella minoriteters kultur, i såväl kultur-samverkansmodellen som i övrig bidragsgivning och verksamhet.

Kulturrådet fördelar två särskilda bidrag, verksamhetsbidrag och projektbidrag, till nationella minoriteternas organisationer och aktörer som ett komplement till myndighetens bidrag inom respektive konstområde.

Under 2020 fördelades merparten av medlen som verksamhetsstöd till sju verksamheter som bedöms vara av nationell kulturpolitisk betydelse. Vid fördelning av projektbidrag prioriterades ansökningar med fokus på barn och unga, insatser som stärker de nationella minoriteternas egna kulturella strukturer, projekt som möter en publik och som får medfinansiering av kommun och/eller region. Myndigheten noterar att antalet bidragsansökningar har ökat inom båda bidragsformerna och konstaterar att de medel som finns att fördela inte är tillräckliga för att möta det ökade behovet.

Myndigheten fördelar även produktionsstöd till kulturtidskrifter och särskilda medel för stöd till planerad utgivning av nationella minoriteternas litteratur.

Kulturrådet genomförde under hösten, tillsammans med Filminstitutet, Institutet för språk och folkminnen och Kungliga biblioteket, strukturerade samråd med de nationella minoriteterna. Koordinering av samråden alternerar mellan myndigheterna.

Under året deltog Kulturrådet även i samråd med Sametinget. Till mötet bjöds ett antal regioner in för att, för andra året i rad, fortsätta att diskutera den samiska kulturella infrastrukturen och dess förutsättningar.

Kulturrådet har beaktat perspektiven kring de nationella minoriteternas kultur och språk när myndigheten berett de regionala kulturplanerna och regionala framställandena under året.

Under 2020 fortsatte myndigheten att koordinera det nationella nätverket för regioner med fokus på nationella minoriteternas kultur.

Kulturrådet främjade också utvecklingen av nationella minoriteternas kultur genom fördelning av utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet. Nio av 13 inkomna ansökningar bedöms som främjande för nationella minoriteternas språk och kultur. Tre av projekten har barn och unga som målgrupp.

Romsk inkludering

Kulturrådet ska redovisa hur myndigheten, med utgångspunkt i sitt verksamhetsområde och erfarenheter från särskilda insatser och uppdrag inom regeringens strategi för romsk inkludering 2012–2032, har bidragit till att synliggöra, bevara och utveckla romsk kultur.

I samråden med romer under 2019 framkom önskemål om särskilt stöd i att söka projektfinansiering. Med anledning av detta genomfördes under hösten ett webinarium om de nationella minoritetsbidragen.

Under 2020 finansierade Kulturrådet fortsatt en verksamhet samt ett flertal projekt som syftar till att stärka, utveckla och synliggöra romsk kultur. Kulturrådet kan dock konstatera att en hel del av de ansökningar som inkom från den romska minoriteten inte uppfyllde grundkriterierna för myndighetens bidrag. Ett av grundkraven för projektbidraget för nationella minoriteternas kultur är medfinansiering, något som ett flertal saknar och som minoriteten själv lyft fram som en utmaning. Kommunal och/

eller regional finansiering är dessutom något som prioriteras särskilt i stödformen, och som ett flertal romska kulturaktörer saknar. Kulturrådet har diskuterat detta med regionerna i det nationella nätverket med fokus på nationella minoriteters kultur.

Kulturrådet har inrättat en tjänst som läsambassadör för nationella minoriteter med fokus på romska minoriteter. Under 2020 har läsambassadören arbetat främst med tre områden: att lyfta fram romska förebilder, att bjuda in bibliotek till att bli romska läsambassader och att uppmuntra romer att ta tillvara den romska berättarskatten. Därtill medverkade läsambassadören i en mängd forum, artiklar och filmer.

Kulturrådets bedömningar

Kulturrådet kan fortsatt konstatera att de medel som finns att fördela till nationella minoriteters kultur inte är tillräckliga för att möta behovet. Med de anslag som myndigheten disponerar idag är det i princip omöjligt att bevilja fler sökande bidrag eller att öka beviljandegraden trots att fler sökande uppfyller grundkriterierna för bidragen.

Kulturrådet bedömer att samrådet med Sametinget, de årliga regionala dialogerna och den nationella nätverksträffen med regionerna har bidragit till en ökad gemensam kunskapsuppbyggnad mellan nationell och regional nivå och skapat underlag till utveckling inom både Kulturrådets och regionernas vidare arbete inom området.

Kulturrådet bedömer vidare att de beviljade utvecklingsprojekten med fokus på nationella minoriteters och urfolket samernas kultur är förankrade hos och utvecklade i samråd med respektive berörd nationell minoritet och de är dessutom prioriterade från regional nivå. De projekt som Kulturrådet kunnat följa visar på utveckling av nya arbetssätt och stärkt egenmakt för minoritetsgrupperna. Myndigheten ser att barn och unga är en tydligt prioriterad målgrupp och att flera projekt bidrar till potentiell uppbyggnad av långsiktiga strukturer som främjar de nationella minoriteternas kultur och kulturarv.

Kulturrådet bedömer att det krävs fortsatta insatser för romsk delaktighet i kulturlivet och kommer att fortsätta arbeta för att romsk inkludering ska vara en naturlig del av myndighetens verksamhet.

Skolinspektionen

Skolinspektionen ska enligt regleringsbrevet vidta åtgärder för att främja frågor som rör de nationella minoriteterna och minoritetsspråken utifrån lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt minoritetspolitikens mål och tre delområden. Skolinspektionen ska följa upp, analysera och redovisa sina insatser.

Myndigheten har under året haft fem ärenden inom regelbunden tillsyn som rört nationella minoritetsspråk. I ett av ärendena har Skolinspektionen fattat beslut om brist i erbjudande och anordnande av modersmålsundervisning hos en huvudman.

Skolinspektionen har under 2020 fått in sex ärenden om missförhållanden som handlar om erbjudande av modersmål för elever med nationell minoritetstillhörighet och bristfälligt undervisning i nationellt minoritetsspråk.

Skolinspektionen har under 2020 publicerat en övergripande rapport med resultat från en tematisk tillsyn som genomfördes 2019. Tillsynen omfattade rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk i grundskolans årskurs 7-9. I tillsynen ingick 25 huvudmän och 50 grundskolor. Samtliga fem nationella minoritetsspråk fanns representerade. Tillsynen visade att 22 av 25 huvudmän hade brister i att erbjuda modersmålsundervisning på så sätt att de inte informerat eller gett felaktig information till elever och vårdnadshavare om de utökade rättigheter som gäller för modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk och om vilka möjligheter till undervisning som finns.

Tillsynen omfattade även en kartläggning av huvudmäns användande av fjärrundervisning för att tillhandahålla modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk. Kartläggningen visade att hos 7 av 25 huvudmän fanns brister. Dessa handlade framförallt om att det saknades handledare i den lokal där eleverna fått sin undervisning. Det förekom även att elever inte fått fjärrundervisning i skolans lokaler, utan i stället i sina hem.

Skolinspektionen har under 2020 följt upp att huvudmännen åtgärdat de brister som konstaterades inom ramen för den tematiska tillsynen. Samtliga brister hos huvudmännen är nu avhjälpta. Skolinspektionen erfar att tillsynen även har medfört att fler elever deltar i undervisningen i nationella minoritetsspråk inom ramen för språkval.

Skolinspektionen förväntar sig även att tillsynen kan bidra till att kunskapen om nationella minoriteters rättigheter ökar bland huvudmän, rektorer, lärare och annan personal. Sammantaget anses detta få effekter för minoritetspolitikens område språk och kulturell identitet, men även diskriminering och utsatthet samt inflytande och delaktighet.

Skolinspektionen har under året deltagit i samråd med företrädare för de nationella minoriteterna och andra myndigheter inom det utbildningspolitiska området. Skolverket har ansvarat för att samordna och genomföra samråden. Skolinspektionen har vid samråden kunnat skönja en viss uppgivenhet bland flera minoritetsorganisationer i att flera grundläggande förutsättningar för att bedriva undervisning av god kvalitet i nationella minoritetsspråk saknas år efter år. Dessa handlar främst om stor brist på behöriga lärare och tillgång till läromedel i nationella minoritetsspråk samt bristande kompetens hos skolhuvudmän om rättigheter för elever med nationell minoritetstillhörighet.

Vid sidan av inspektionsverksamhet har Skolinspektionen under 2020 lämnat remissyttranden över tre utredningar som berör det minoritetspolitiska området.

Skolverket

Skolverket har enligt instruktionen ett samlat ansvar för frågor om de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken, vilket innefattar att verka samlande, stödjande och pådrivande. Skolverket ska bidra till att uppnå den nationella minoritetspolitikens mål genom att ge nationella minoriteter möjlighet att ta del av sina rättigheter inom skolväsendet.

För att öka tillgången på behöriga lärare i samiska erbjuder Skolverket sedan hösten 2018 en utbildning om fyra 7,5 poängskurser för lärare i samiska som pågår tills vidare. Antalet deltagare uppgår till cirka 20 personer per utbildningsomgång. Det sammanlagda deltagandet motsvarar cirka två tredjedelar av det totala antalet modersmålslärare i samiska.

Tillsammans med andra myndigheter har myndigheten arrangerat samråd med minoritetsorganisationer. Under 2020 har Skolverket bland annat tagit upp arbetet med revideringar av kursplaner och översyn av timplaner och de nationella minoriteternas synpunkter har inhämtats. Skolverket deltar även tillsammans med övriga myndigheter som har uppdrag på området i ett nätverk för att koordinera och utveckla arbetet med nationella minoriteters rättigheter.

Skolverket har under 2020 låtit översätta läroplanen för förskolan, LpFö18, till språken finska, meänkieli samt nord-, syd- och lulesamiska. Myndigheten har även genom konferenser och riktade utskick genomfört kunskapshöjande insatser om regleringen till huvudmän, lärare och annan personal.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen ska enligt regleringsbrevet genomföra insatser för att implementera lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk inom sitt verksamhetsområde. Arbetet ska utgå från det minoritetspolitiska målet och dess tre delområden. Socialstyrelsen ska utveckla långsiktiga former för att kontinuerligt följa de nationella minoriteternas situation inom myndighetens ansvarsområde. Vidare ska myndigheten tillsammans med Folkhälsomyndigheten vidareutveckla samarbetet myndigheterna emellan.

Arbetet med att implementera minoritetslagen har till exempel inneburit att Socialstyrelsen infört avsnitt om de nationella minoriteternas rättigheter i handböcker, checklistor och andra dokument till stöd för verksamheterna både internt och externt. Myndigheten har översatt information till finska, meänkieli och samiska riktad till personal inom vården bland annat i samband med pandemin.

De nationella minoriteterna har haft möjlighet till inflytande i uppdrag som berör dem, till exempel i framtagande av underlag för en nationell anhörigstrategi. I arbetet med uppdraget att ta fram långsiktiga former för att följa minoriteternas situation, har myndigheten genomfört åtta samråd med minoriteterna och samerna samt intervjuat regionerna i förvaltningsområdet. Socialstyrelsen har i processen tillsammans med minoriteterna kommit fram till att myndigheten följer upp skyldighetsbärarna inom områdena kommunal äldreomsorg, social barn- och ungdomsvård, primärvård, missbruksvård, tillgänglighet till kvinnojouren och tandvård. Uppföljningen avser språk, kulturkompetens och bemötande.

Mellan 2016 och 2020 arbetade Skolverket och Socialstyrelsen med ett regeringsuppdrag om att ta fram och tillgängliggöra en utbildning för brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens. I slutredovisningen från mars 2020 bedömer myndigheterna att brobyggartutbildningen och brobyggartverksamheten i kommunerna varit viktiga i arbetet för romsk inkludering.

Under året har Socialstyrelsen samarbetat med Folkhälsomyndigheten om ett pilotprojekt som vänder sig till tornedalingar, kväner och lantalaiset och som sker i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund, STR-T. Syftet med projektet är att utveckla en modell för att kunna följa hälsosituationen hos grupperna.

På grund av pandemin har flera av myndighetens planerade interna och externa insatser ställts in.

Svenska Filminstitutet

Våren 2020 infördes två nya stöd för att stötta insatser kopplade till Filminstitutets uppdrag att främja tillgången till film för barn och ungdom på de nationella minoritetsspråken.

Det ena stödet är ett filmkulturellt stöd som riktar sig till regioner och kommunala aktörer och det andra är ett visnings- och spridningsstöd, som biografer, distributörer och andra visningsaktörer kan söka för visnings-, dubbnings- och spridningsinsatser.

Nio aktörer sökte stöden under 2020 och Filminstitutet fördelade 568 500 kronor till bland annat Sveriges Internationella Roma Filmfestival, Bauta-film för dubbnings-, BoostHbg för talangutveckling i Skåne, Östersunds kommun för filmsamtal och Film-pool Nord för spridning av Filminstitutets filmpedagogiska paket för skolan. Ytterligare ett antal produktioner på de nationella minoritetsspråken beviljades produktionsstöd, bland annat filmen *Sverige-finsk*, den nordsamiska filmen *Hus, hav och strand*, *Som en dotter* och *Dagar i Warszawa*, den senast nämnda med dialog på jiddisch. Stöden handlades tillsammans med en referensgrupp bestående av representanter från minoritetsgrupperna.

Filminstitutet har haft samråd med minoritetsorganisationer i samverkan med Kulturrådet, Institutet för språk och folkminnen och Kungliga biblioteket, för att lyfta behov och kunskap kring vårt uppdrag.

Filminstitutets tidigare satsning GLÖD, där tio kortfilmer på de nationella minoritetsspråken beviljades produktionsstöd, lanserades tillsammans med Folkets Bio och UR under hösten 2020.

Universitets- och högskolerådet

Enligt regleringsbrevet ska Universitets- och högskolerådet (UHR) följa upp, analysera och redovisa sina internt och externt riktade insatser utifrån minoritetspolitikens mål.

Under 2020 har UHR bland annat publicerat aktuell statistik om ansökningar och antagning till högskoleutbildningar i de nationella minoriteternas språk och kultur. I rapporten om antagningen till vårterminen 2020 fanns för första gången ett avsnitt med statistik om kurser i de nationella minoriteternas språk och kultur.

Myndigheten tillhandahåller fem kortfilmer på lulesamiska, sydsamiska, nordsamiska, meänkieli och finska. Kortfilmerna syftar till att sprida kunskap om de nationella minoriteterna och inspirera till högskolestudier. Ett lektionsmaterial för att informera grundskoleelever om högskolestudier finns också textat på nationella minoritetsspråk.

UHR har tillsammans med vissa utbildningsmyndigheter haft samråd med fyra av grupperna, en grupp avböjde medverkan. Två ämnen som återkommer i de årliga samråden är bristen på lärare i de nationella minoritetsspråken samt att minoritetsorganisationerna anser att kunskapen om nationella minoriteter är för låg bland övriga lärare, och därmed i skolundervisningen.

Under 2020 har tydligare information lagts till på studera.nu och antagning.se om att den som tillhör någon av de nationella minoriteterna har rätt att använda sitt eget språk i kontakt med UHR.

Bilagor

Bilaga 1 Metod och kunskapsunderlag

Bilaga 2 Tabeller

Bilaga 3 Redovisning av statsbidrag till kommuner och regioner

Bilaga 4 Enkät till kommuner och regioner

Bilaga 5 Enkät till länsstyrelser

Bilaga 6 Informationsbrev

Bilaga 1

Metod och kunskapsunderlag

Uppföljningsrapporten bygger dels på resultat med utgångspunkt i enkäter och redovisningar från kommuner, regioner och länsstyrelser, dels från tio fokusgruppsintervjuer.

Övriga kunskapsunderlag är Länsstyrelsens och Sametingets samråd med företrädare för samerna och nationella minoriteters organisationer, fortlöpande kontakter med förvaltningsmyndigheter och enskilda representanter från nationella minoritetsgrupper.

Länsstyrelsen och Sametinget har även tagit del av myndigheters redovisningar av det minoritetspolitiska uppdraget som de haft i uppdrag att redovisa till uppföljningsmyndigheterna.

Enligt regleringsbrevet för 2020¹³ ska samtliga länsstyrelser redovisa hur minoritetslagen har tillämpats inom myndigheternas ansvarsområde utifrån minoritetspolitikens mål. Uppdraget ska redovisas till Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget, med kopia till regeringen (Kulturdepartementet)

Länsstyrelserna har haft möjlighet att redovisa via enkät eller i löpande text. Samtliga 21 länsstyrelser har besvarat enkäten.

Enkäten innehåller generella frågor som berör minoritetspolitikens delområden, det vill säga diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet. I enkäten ingår också frågor om mål och riktlinjer. Frågorna dokumenterades i ett enkätverktyg. Enkäter sändes till samtliga 290 kommuner, 21 regioner och 21 länsstyrelser, se bilaga 4, 5.

Intervjuer om pandemins konsekvenser för det minoritetspolitiska arbetet genomfördes i tio fokusgrupper, en per nationell minoritet samt fem grupper med tjänstepersoner från kommuner och regioner.

Upplägget förankrades i september i två referensgrupper; en för samerna och en för övriga nationella minoriteter.

Fokusgruppsintervjuerna genomfördes via Skype i oktober 2020. Totalt deltog 36 personer i 10 olika intervjuer. Fokusgruppsintervjuerna varierade mellan 45 minuter till 90 minuter. Intervjugrupperna var följande: ett urval av kommuner inom förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli¹⁴, ett urval av regioner inom förvaltningsområde samt regioner utanför förvaltningsområden¹⁵ samt fokusgruppsintervjuer per nationell minoritetsgrupp.

Personerna som skulle intervjuas fick i förväg en uppmaning att inhämta kunskap och synpunkter i sin organisation om olika tematiska samtalsämnen (se bilaga 6).

13 Regleringsbrev för budgetår 2020 avseende Länsstyrelserna, B. Samordnande och sektorsövergripande uppdrag 25.

14 Strömsund, Härjedalen, Arvidsjaur, Luleå, Övertorneå, Umeå, Borlänge och Uppsala.

15 Region Västernorrland, Region Stockholm, Region Örebro län, Region Kalmar.

Referensgrupp och Sametingets språknämnd

Riksorganisationer och ungdomsförbund som företräder de nationella minoriteterna var inbjudna till referensgruppsdeltagande. Tio organisationer och Sametingets språknämnd har följt arbetet och lämnat värdefulla synpunkter och inspel till uppföljningsrapporten.

Svarsfrekvens

Organisation	Totalt	Antal svar	Svarsfrekvens
Kommuner	290	206	71 %
Regioner	21	18	86 %
Kommuner i förvaltningsområde ¹⁶	84	75	89 %
Varav kommuner i förvaltningsområde för finska	66	60 ¹⁷	91 %
Varav kommuner i förvaltningsområde för meänkieli	9	8 ¹⁸	89 %
Varav kommuner i förvaltningsområde för samiska	25	22 ¹⁹	88 %
Regioner i förvaltningsområde ²⁰	15	13	87 %
Varav regioner i förvaltningsområde för finska	13	12	92 %
Varav regioner i förvaltningsområde för meänkieli	3	4 ²¹	100 %
Varav regioner i förvaltningsområde för samiska	6	6	100 %
Kommuner ej i förvaltningsområde	208	131	63 %
Regioner ej i förvaltningsområde	8	5	63 %
Länsstyrelserna	21	21	100 %
Varav länsstyrelser i förvaltningsområdena	15	14	93 %

Enkäter sändes till samtliga 290 kommuner, 21 regioner och 21 länsstyrelser. Svar inkom från 206 kommuner och 18 regioner vilket ger en svarsfrekvens på 71 respektive 86 procent. Bland de kommuner och regioner som under 2020 ingick i förvaltningsområde för ett eller flera minoritetsspråk var svarsfrekvensen högre, 89 respektive 87 procent. Årets sammanlagda svarsfrekvens från kommuner och regioner är 72 procent²².

16 Fem kommuner ingick i alla tre förvaltningsområdena och sex ingick i två förvaltningsområden.

17 Borås, Haparanda, Surahammar, Södertälje, Trosa och Upplands-Bro besvarade inte enkäten.

18 Haparanda besvarade inte enkäten.

19 Arjeplog, Lycksele och Sorsele besvarade inte enkäten.

20 Tre regioner ingick i alla tre förvaltningsområdena och två ingick i två förvaltningsområden.

21 En region har felaktigt uppgett att de ingår i förvaltningsområdet för meänkieli.

22 Det finns ingen särskild föreskrift som kräver uppgiftsplikt av kommuner och regioner.

Metodologiska styrkor och svagheter

Uppföljningssystemet har en del metodologiska styrkor och svagheter. Den främsta styrkan med enkätutskick är att det ger möjlighet att över tid mäta såväl utfall som effekter av minoritetspolitiken. Svagheten är de generella problem som finns vid stora enkäter med svårigheter att kvalitetsgranska indata. Därför är det viktigt att bedömningarna och analyserna inte enbart förlitar sig på kvantitativa data.

Till detta kommer att det inte är självklart att till synes jämförbar statistik har samma statistiska tillförlitlighet. Till exempel har de flesta kommuner och regioner inom förvaltningsområdena svarat på enkäten och samtliga länsstyrelser, vilket ger goda möjligheter att beskriva verksamheten där. För de kommuner och regioner som inte ingår i förvaltningsområdena ger enkäten mindre möjligheter att dra generella slutsatser eftersom svarsfrekvensen för dessa kommuner är lägre.

Ett viktigt underlag för rapporten är de intervjuer som genomförts i de olika fokusgrupperna. Intervjuerna har bidragit till fördjupade kunskaper om pandemins konsekvenser för minoritetspolitiska insatser i kommuner och regioner samt hur det påverkat nationella minoriteter.

Fokusgrupp som metod kan vara användbart för att få en förståelse utifrån de medverkandes perspektiv. En optimal sammansättning av fokusgruppsintervjuer är minst fyra deltagare för att möjliggöra erfarenhetsutbyte och diskussioner mellan deltagare. Antal deltagare i fokusgrupper för den här rapporten var ibland lägre (judar, romer och tordedalningar). Detta kunde dock kompenseras med att deltagarna hade pratat med flera personer inom sina organisationer och föreningar före intervjun och på det sättet erbjöds en bredare inblick till teman än bara individuella erfarenheter. I fokusgrupperna för tjänstepersoner var samtliga deltagare från kommuner inom förvaltningsområdena och det hade varit önskvärt med deltagare även från kommuner utanför förvaltningsområdena. Deltagarna från regionerna var från både förvaltningsområdena och utanför. Syftet med fokusgrupperna är dock inte att få fram erfarenheter som går att generalisera till att vara dominerande uppfattningar eller erfarenheter bland kommuner, regioner eller personer från en viss nationell minoritet. Resultatet från fokusgrupperna är exempel på erfarenheter och uppfattningar som finns bland de som medverkat.

De synpunkter som referensgruppen och den samiska språknämnden har gett uttryck för, har kompletterat bilden som getts av fokusgrupperna och bidragit till att kvalitetssäkra resultaten.

Bilaga 2: Tabeller

Delområde Diskriminering och utsatthet

Kommuner och regioner

Tabell 1. Kommuner och regioner har genomfört utbildningar eller liknande insatser för att öka kunskapen om nationella minoriteters rättigheter hos förtroendevalda och/eller tjänstepersoner på ledningsnivå. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	222	74	130	13	5
Ja, för förtroendevalda	49 (22)	35 (47)	5 (4)	8 (62)	1
Ja, för tjänstepersoner på ledningsnivå	55 (25)	37 (50)	8 (6)	9 (69)	1
Nej	154 (69)	29 (39)	119 (92)	2 (15)	4
Vet ej	5 (2)	2 (3)	3 (2)	0 (0)	0

Tabell 2. Kommuner och regioner har genomfört utbildningar eller liknande insatser för övrig personal om diskrimineringsfrågor som omfattar nationella minoriteter. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	220	73	129	13	5
Ja	52 (24)	26 (36)	16 (12)	7 (54)	3
Nej	145 (66)	39 (53)	101 (78)	3 (23)	2
Vet ej	23 (10)	8 (11)	12 (9)	3 (23)	0

Tabell 3. Kommuner och regioner har genomfört några andra insatser för att motverka diskriminering av nationella minoriteter. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	222	74	130	13	5
Ja	72 (32)	33 (45)	33 (25)	4 (31)	2
Nej	113 (51)	29 (40)	78 (60)	4 (31)	2
Vet ej	37 (17)	12 (16)	19 (15)	5 (39)	1

Länsstyrelser

Tabell 4. Länsstyrelser har genomfört interna utbildningar eller liknande insatser för att öka kunskapen om nationella minoriteters lagstadgade rättigheter och det allmännas ansvar. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Ja, för tjänstepersoner på ledningsnivå	8	5	3
För andra anställda	13	7	6
Nej	7	7	0
Vet ej	1	0	1

Tabell 5. Länsstyrelser har utbildat personalen om mänskliga rättigheter och/eller diskrimineringslagen. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Ja	18	11	7
Nej	2	2	0
Vet ej	1	1	0

Tabell 6. Länsstyrelser har genomfört andra insatser för att motverka diskriminering och utsatthet av nationella minoriteter. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Ja	12	7	5
Nej	8	7	1
Vet ej	1	0	1

Mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet

Kommuner och regioner

Tabell 7. Kommuner och regioner som har arbetat med mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	220	73	129	13	5
Ja, mål och riktlinjer är antagna under 2020	45 (20)	17 (23)	20 (16)	7 (54)	1
Ja, mål och riktlinjer är antagna sedan tidigare år	51 (23)	27 (37)	21 (16)	3 (23)	0
Ja, arbetet med mål och riktlinjer pågår men beslut har ännu inte fattats	61 (28)	25 (34)	30 (23)	3 (23)	3
Nej	63 (29)	4 (5)	58 (45)	0 (0)	1

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 8. Kommuner och regioner som omfattat samtliga fem nationella minoriteter i målen och riktlinjerna för det minoritetspolitiska arbetet. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar	155	69	69	13	4
Ja	130 (84)	51 (74)	63 (91)	12 (92)	4
Nej	25 (16)	18 (26)	6 (9)	1 (8)	0

Länsstyrelsen

Tabell 9. Länsstyrelser som har handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för arbetet med nationella minoriteters rättigheter. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar	21	14	7
Ja	6	3	3
Nej	13	10	3
Vet ej	2	1	1

Delområde inflytande och delaktighet

Kommuner och regioner

Tabell 10. Kommuner och regioner som har gett nationella minoriteter möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	221	74	129	13	5
Strukturerade samråd	88 (40)	69 (93)	9 (7)	10 (77)	0
I arbete med mål och riktlinjer för minoritetspolitiska arbetet	69 (31)	50 (72)	12 (9)	6 (46)	1
Referensgrupper	56 (25)	45 (68)	4 (3)	5 (38)	2
Remissinstanser	47 (21)	32 (43)	8 (6)	6 (46)	1
Direktkontakt med politiker/tjänstepersoner i allmänna och/eller specifika frågor	101 (46)	65 (88)	24 (19)	10 (77)	2
Genom representation i råd för äldre-frågor	52 (24)	40 (54)	11 (9)	1 (7)	0
Genom representation i ungdomsråd	11 (5)	7 (9)	3 (2)	1 (7)	0
Annat	31 (14)	17 (23)	8 (6)	6 (86)	0

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 11. Nationella minoriteter som omfattats av formerna för inflytande. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	119	73	31	12	3
Judar	36 (30)	17 (23)	14 (45)	5 (42)	0
Romer	54 (45)	22 (30)	22 (71)	7 (58)	3
Samer	57 (48)	32 (44)	16 (52)	8 (67)	1
Sverigefinnar	96 (81)	59 (81)	24 (77)	11 (92)	2
Tornedalingar	41 (34)	21 (29)	14 (45)	6 (50)	0

Tabell 12. Verksamhetsområden där nationella minoriteters inflytande har påverkat beslut eller inriktning. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	129	73	40	13	3
Kultur och språk	84 (65)	68 (93)	5 (13)	10 (77)	1
Förskola	45 (35)	42 (58)	3 (8)	0	0
Skola	34 (26)	31 (42)	3 (8)	0	0
Utbildningsverksamhet förutom förskola/skola	23 (18)	20 (27)	2 (5)	1 (8)	0
Äldreomsorg	56 (43)	52 (71)	4 (10)	0	0
Hälsa- och sjukvård	15 (12)	8 (11)	0	7 (54)	0
Annat	19 (15)	11 (15)	4 (10)	4 (31)	0

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 13. Status på kommuners och regioners samrådsformer. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	87	69	8	10	0
Samråd har beslutsmandat	25 (29)	23 (33)	0 (0)	2 (20)	0
Samråd är rådgivande	82 (94)	66 (96)	7 (88)	9 (90)	0
Samråden är öppna för alla organisationer/ individer som vill delta	63 (72)	49 (71)	6 (75)	8 (80)	0
Vi bestämmer vilka organisationer/ individer som får delta i samråd	22 (25)	21 (30)	1 (13)	0	0

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 14. Verksamhetsområden som omfattats av kommuners och regioners samråd med nationella minoriteter. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	88	69	9	10	0
Kultur och språk	78 (89)	66 (96)	3 (33)	9 (90)	0
Förskola	50 (57)	49 (71)	1 (11)	0	0
Skola	44 (50)	42 (61)	2 (22)	0	0
Utbildningsverksamhet förutom förskola/skola	23 (26)	22 (32)	1 (11)	0	0
Äldreomsorg	62 (70)	59 (86)	3 (33)	0	0
Hälsa- och sjukvård	20 (23)	10 (14)	1 (11)	9 (90)	0
Användning av statsbidrag	70 (80)	63 (91)	0 (0)	7 (70)	0
Annat	23 (26)	14 (20)	3 (33)	6 (60)	0

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 15. Nationella minoritetsdeltagare har fått ersättning (till exempel arvode, reseersättning) för sin medverkan i samråd. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	88	69	9	10	0
Ja	40 (45)	33 (48)	1 (11)	6 (60)	0
Nej	48 (55)	36 (52)	8 (89)	4 (40)	0

Länsstyrelser

Tabell 16. Länsstyrelserna har identifierat vilka delar av verksamheten som är särskilt relevanta för nationella minoriteter att ha inflytande över. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Ja	14	9	5
Nej	6	4	2
Vet ej	1	1	0

Tabell 17. Länsstyrelserna har gett nationella minoriteter möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Strukturerade samråd	9	6	3
Referensgrupper	7	6	1
Fokusgrupper	2	1	1
Remissinstanser	6	4	2
Annat	6	5	1

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ

Tabell 18. Nationella minoritetsgrupper som omfattats av länsstyrelsernas former för inflytande. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	15	11	4
Sverigefinnar	13	9	4
Judar	4	3	1
Tornedalingar	4	3	1
Romer	4	2	2
Samer	8	6	2

Tabell 19. Länsstyrelserna har erbjudit deltagare ersättning (till exempel arvode, reseersättning) för sin medverkan i strukturerade samråd. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	8	6	2
Ja	3	3	0
Nej	5	3	2
Vet ej	0	0	0

Tabell 20. Länsstyrelserna har arbetat med att främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Genom att anpassa formerna för inflytande och samråd med barn och unga	4	2	2
Genom att möten med barn och unga genomförts	4	3	1
Annat	4	2	2

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ

Delområde Språk och kulturell identitet

Tabell 21. Olika sätt som kommuner och regioner arbetat på för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	222	74	130	13	5
Modersmål i förskolan	88 (40)	55 (74)	33 (25)	0	0
Modersmål i förskoleklass	97 (44)	49 (66)	48 (37)	0	0
Modersmålsundervisning i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan	154 (70)	69 (93)	84 (65)	0	1
Modersmålsundervisning i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan	89 (40)	35 (47)	53 (41)	0	1
Tvåspråkig undervisning inom skolan	18 (8)	8 (11)	10 (8)	0	0
Tillgängliggörande av böcker, tidskrifter och multimedia på nationella minoritetsspråk på bibliotek	194 (87)	73 (99)	105 (81)	11 (85)	5
Tillgängliggörande av böcker, tidskrifter och multimedia som handlar om nationella minoriteter på bibliotek	180 (81)	72 (97)	95 (73)	8 (62)	5
Kulturella aktiviteter, exempelvis teater, film, dans, utställningar	123 (55)	71 (96)	35 (27)	13 (100)	4
Språkrevitalisering, exempelvis språkpaket, språkläger	58 (26)	47 (64)	1 (1)	10 (77)	0
Kulturplan	71 (32)	34 (46)	22 (17)	11 (85)	4
Medel/verksamhetsbidrag	89 (40)	55 (74)	21 (16)	11 (85)	2
Information på nationella minoritetsspråk, exempelvis på webbplats, på skyltar, i broschyrer	114 (51)	73 (99)	26 (20)	13 (100)	2
Annat, ange	32 (14)	13 (18)	12 (9)	4 (31)	3

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 22. Minoritetsspråk som omfattats av kommuners/regioners språk- och kulturinsatser. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	165	74	74	13	4
Finska	139 (84)	59 (80)	66 (89)	11 (85)	3
Jiddisch	62 (38)	14 (19)	41 (55)	5 (38)	2
Meänkieli	67 (41)	20 (27)	39 (53)	6 (46)	2
Romani chib	82 (50)	19 (26)	52 (70)	8 (62)	3
Samiska	96 (58)	31 (42)	50 (68)	11 (85)	4

Tabell 23. Kommuner och regioner har informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter och det allmännas ansvar. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	222	74	130	13	5
På webbplats	156 (70)	73 (99)	68 (52)	12 (92)	3
I sociala medier	58 (26)	45 (61)	6 (5)	7 (54)	0
I lokaltidningar	41 (18)	38 (51)	1 (1)	2 (15)	0
På seminarier/möten	80 (36)	62 (84)	9 (7)	8 (62)	1
I broschyrer	79 (36)	62 (84)	11 (9)	5 (38)	1
Information till föräldrar inom förskolan	84 (39)	53 (72)	31 (24)	0	0
Information till elever och föräldrar inom skolan	91 (41)	48 (65)	42 (32)	0	1
Information angående äldreomsorg	76 (34)	59 (80)	17 (13)	0	0
Information inom ramen för biståndshandläggning	63 (28)	44 (59)	19 (15)	0	0
Annat, ange	24 (11)	11 (15)	10 (8)	3 (23)	0

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ.

Tabell 24. Kommuner och regioner har gett information på de nationella minoritetsspråken. Antal och andel i parentes.

	Samtliga kommuner och regioner	Kommuner i FO	Kommuner ej i FO	Regioner i FO	Regioner ej i FO
Antal svar på frågan	163	73	75	12	3
Finska	92 (56)	58 (79)	24 (32)	9 (75)	1
Jiddisch	19 (12)	6 (8)	8 (11)	5 (42)	0
Meänkieli	26 (16)	13 (18)	7 (9)	6 (50)	0
Romani chib	30 (18)	10 (14)	12 (16)	7 (58-)	1
Samiska	43 (26)	23 (32)	11 (15)	8 (67)	1
Svenska	141 (87)	58 (79)	68 (91)	12 (100)	3

Länsstyrelser

Tabell 25. Länsstyrelserna har informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter och det allmännas ansvar. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
På extern webb	21	14	7
På seminarier/möten	16	9	7
I broschyrer	6	5	1
Annat	4	4	0

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ

Tabell 26. Länsstyrelserna har informerat på nationella minoritetsspråk. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Finska	17	11	6
Jiddisch	16	11	5
Meänkieli	16	11	5
Romani chib	16	11	5
Samiska	16	11	5
Svenska	21	14	7

Tabell 27. Länsstyrelserna där enskilda kan använda finska, meänkieli och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med myndigheten. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Ja	9	6	3
Ja, men endast det språk som myndigheten ingår i förvaltningsområde för	7	7	0
Nej	4	1	3
Vet ej	1	0	1

Tabell 28. Länsstyrelserna har arbetat aktivt för att kompetens i finska, meänkieli och samiska finnas på myndigheten. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Genom kartläggning/ inventering av personalens språkkompetensens	8	5	3
Genom att kunskap i minoritets- språken finns med som merit i anställningsannonser	3	2	1
Genom att erbjuda kompetens- utveckling i minoritetsspråken	1	1	0
Annat	4	2	2

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ

Tabell 29. Länsstyrelserna har arbetat med insatser för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Kulturella aktiviteter, t.ex. teater, film, dans, utställningar	7	5	2
Flaggning på minoriteternas högtidsdagar/minnesdagar	17	13	4
Översättning av skyltar	5	5	0
Samverkan/initiativtagare i språk- och/eller kulturprojekt	10	5	5
Annat	9	7	2

Flervalsfråga, det vill säga respondenter har kunnat välja flera svarsalternativ

Tabell 30. Länsstyrelserna har omfattat de nationella minoritetsspråken i sina språk- och kulturinsatser. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	20	13	7
Finska	18	12	6
Jiddisch	11	7	4
Meänkieli	13	10	3
Romani chib	14	9	5
Samiska	15	10	5

Tabell 31. Länsstyrelserna har genomfört särskilda insatser för att främja barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. Antal.

	Samtliga länsstyrelser	Länsstyrelser i FO	Länsstyrelser ej i FO
Antal svar på frågan	21	14	7
Ja	9	6	3
Nej	12	8	4
Vet ej	0	0	0

Bilaga 3: Redovisning av statsbidrag till kommuner och regioner

STATSBIDRAG 2020 – Kommuner

Kommun/stad	Disponibelt statsbidrag 2020	Förbrukning av 2020 års disponibla statsbidrag	Förbrukning av 2020 års disponibla statsbidrag (procent)	Resterande av 2020 års disponibla statsbidrag	Förskola A	Äldreomsorg B	Inflytande, delaktighet och samråd C	Språk- och kultur D	Samordning E	Ärende-handläggning F	Övergripande information G	Övrigt H	Totalt förbrukat A-H
Arjeplog	660 000	660 000	100%	0	102 861	56 520	8 208	368 459	116 665	3 000	4 287	0	660 000
Arvidsjaur	660 000	660 000	100%	0	34 100	74 100	7 300	109 600	422 300	7 300	0	11 900	660 000
Berg	660 000	660 000	100%	0	17 411	27 395	38 307	8 696	454 878	0	113 313	0	660 000
Borlänge	990 000	605 962	61%	384 038	13 009	15 596	5 753	61 254	430 674	0	5 718	73 958	605 962
Borås	1 980 000	1 980 000	100%	0	44 545	174 055	5 003	428 534	1 149 374	10 356	168 133	0	1 980 000
Botkyrka	1 320 000	1 035 545	78%	284 455	0	73 398	0	346 716	120 233	0	33 402	461 796	1 035 545
Degerfors	660 000	660 000	100%	0	0	42 992	1 605	13 298	593 445	0	6 892	1 768	660 000
Dorotea	660 000	619 436	94%	40 564	38 225	8 892	15 758	191 155	184 016	11 339	108 851	61 200	619 436
Enköping	660 000	573 622	87%	86 378	50 139	40 526	39 513	85 429	340 135	0	17 718	163	573 622
Eskilstuna	1 980 000	1 656 875	84%	323 125	204 200	80 705	3 047	437 110	626 854	25 578	264 431	14 950	1 656 875
Fagersta	660 000	474 613	72%	185 387	3 467	88 055	558	40 688	293 207	0	48 031	607	474 613
Finspång	660 000	620 800	94%	39 200	26 800	64 800	2 500	142 900	273 000	72 800	38 000	0	620 800
Gällivare	1 160 000	1 124 635	97%	35 365	440 000	1 480	74 036	119 828	314 197	0	130 094	45 000	1 124 635
Gislaved	660 000	350 664	53%	309 336	0	0	24 091	6 984	309 545	10 043	0	0	350 663
Gävle	1 980 000	1 580 000	80%	400 000	0	500 027	0	436 750	408 223	0	235 000	0	1 580 000
Göteborg	2 640 000	1 880 000	71%	760 000	97 000	38 000	240 000	164 000	622 000	21 000	590 000	108 000	1 880 000
Hallstahammar	660 000	660 000	100%	0	44 088	178 114	1 700	46 268	331 685	0	52 934	5 211	660 000
Haninge	1 320 000	1 320 000	100%	0	14 593	0	17 370	162 588	771 954	49 995	303 500	0	1 320 000
Haparanda	1 160 000	1 150 139	99%	9 861	107 374	316 482	23 171	109 200	126 308	166 880	110 361	190 363	1 150 139
Hofors	660 000	660 000	100%	0	146 243	201 859	0	37 148	270 750	0	4 000	0	660 000
Huddinge	1 980 000	1 835 155	93%	144 845	34 235	632 410	3 935	234 324	530 919	200 000	199 332	0	1 835 155
Häbo	660 000	599 000	91%	61 000	34 070	87 782	10 657	78 284	291 011	4 396	51 532	41 268	599 000
Hällefors	660 000	660 000	100%	0	21 564	8 185	1 005	131 800	394 653	0	102 793	0	660 000
Järfälla	990 000	990 000	100%	0	197 890	168 552	18 813	225 075	177 143	1 530	196 036	5 473	990 512
Härjedalen	660 000	660 000	100%	0	6 828	17 923	0	57 358	572 791	5 100	0	0	660 000
Jokkmokk	660 000	659 000	100%	1 000	21 000	0	7 000	91 000	321 000	44 000	108 000	67 000	659 000
Kalix	1 160 000	1 160 000	100%	0	47 294	99 058	28 190	298 817	611 725	0	74 916	0	1 160 000
Karlskoga	660 000	660 000	100%	0	5 292	49 638	1 984	35 892	266 000	142 341	136 917	21 936	660 000
Kiruna	1 160 000	1 111 560	96%	48 440	149 376	79 774	23 229	254 803	448 028	0	156 350	0	1 111 560
Kramfors	660 000	585 790	89%	74 210	0	0	995	0	579 482	113	5 200	0	585 790
Krokoms	660 000	453 311	69%	206 689	25 317	13 736	24 989	22 746	346 979	19 544	0	0	453 311
Köping	660 000	360 000	55%	300 000	29 000	4 000	3 086	73 118	243 296	0	7 500	0	360 000
Laxå	810 000	451 610	56%	358 390	36 605	0	3 141	82 945	274 579	0	54 340	0	451 610
Lindesberg	660 000	651 679	99%	8 321	11 537	1 462	0	88 225	475 389	18 321	56 220	525	651 679
Ludvika	660 000	556 720	84%	103 280	4 400	26 900	22 909	76 058	379 102	25 465	21 886	0	556 720
Luleå	1 490 000	1 490 000	100%	0	312 358	236 446	3 910	226 812	660 386	0	50 088	0	1 490 000
Lycksele	660 000	636 458	96%	23 542	10 630	14 452	5 336	203 391	299 000	47 000	21 973	34 676	636 458
Malmö	1 980 000	1 610 000	81%	370 000	300 000	700 000	30 000	244 000	3 000	11 000	8 000	314 000	1 610 000
Malå	660 000	660 000	100%	0	81 240	45 053	510	155 000	258 260	11 643	107 393	901	660 000
Mariefred	660 000	660 000	100%	0	200 000	452 200	300	7 500	0	0	0	0	660 000

Kommun/stad	Disponibelt statsbidrag 2020	Förbrukning av 2020 års disponibla statsbidrag	Förbrukning av 2020 års disponibla statsbidrag (procent)	Resterande edel av 2020 års disponibla statsbidrag	Förskola A	Äldreomsorg B	Inflytande, delaktighet och samråd C	Språk- och kultur D	Samordning E	Ärendehandläggning F	Övergripande information G	Övrigt H	Totalt förbrukat A-H
Motala	660 000	466 000	71%	194 000	0	0	1 800	32 100	315 600	0	500	116 000	466 000
Norrköping	1 980 000	1 980 000	100%	0	320 000	500 000	2 500	261 000	710 000	0	186 500	0	1 980 000
Norrköping	990 000	990 000	100%	0	0	3 019	22 241	4 037	902 210	4 115	54 378	0	990 000
Nykvarn	660 000	660 000	100%	0	3 838	25 400	708	44 854	389 795	0	189 603	5 803	660 001
Oxelösund	660 000	660 000	100%	0	5 000	180 000	1 000	59 500	308 000	6 000	67 000	33 500	660 000
Pajala	1 160 000	963 132	83%	196 868	114 408	14 800	0	286 291	479 967	0	29 346	38 320	963 132
Sigtuna	660 000	527 000	80%	133 000	9 000	36 000	4 000	34 000	411 000	5 000	25 000	3 000	527 000
Sandviken	660 000	89 288	14%	570 712	13 637	2 018	869	27 153	2 291	1 820	41 500	0	89 288
Skellefteå	990 000	990 000	100%	0	211 013	23 493	21 632	186 458	483 351	0	47 515	16 538	990 000
Skinnskatteberg	660 000	660 000	100%	0	5 598	96 468	15 236	70 828	466 370	0	5 501	0	660 001
Skövde	990 000	987 102	100%	2 898	109 051	118 408	12 762	311 059	386 264	5 730	16 828	27 000	987 102
Smedjebacken	660 000	585 000	89%	75 000	0	172 214	16 825	41 184	348 551	0	6 226	0	585 000
Solna	1 320 000	1 307 011	99%	12 989	154 054	0	247	73 902	1 051 764	351	24 582	2 111	1 307 011
Sorsele	660 000	659 621	100%	379	51 044	60 145	827	135 531	309 523	51 812	2 739	48 000	659 621
Stockholm	3 140 000	3 140 000	100%	0	1 151 954	473 961	2 544	1 409 017	13 124	0	89 400	0	3 140 000
Storuman	660 000	660 000	100%	0	166 930	73 256	3 319	109 481	270 017	29 775	7 222	0	660 000
Strömsund	660 000	646 135	98%	13 865	7 516	36 288	13 474	128 576	357 867	0	32 994	1 420	646 135
Sundbyberg	990 000	990 000	100%	0	30 000	162 495	20 370	239 113	517 559	0	20 463	0	990 000
Sundsvall	1 820 000	1 061 640	58%	758 360	81 978	385 986	12 017	216 063	312 935	13 968	38 693	0	1 061 640
Surahammar	660 000	660 000	100%	0	28 619	88 040	381	100 000	439 160	0	3 800	0	660 000
Söderhamn	660 000	49 778	8%	610 222	0	0	0	28 528	0	0	21 250	0	49 778
Södertälje	1 320 000	1 114 582	84%	205 418	85 000	160 200	1 215	348 498	253 144	14 196	252 329	0	1 114 582
Tierp	660 000	425 500	64%	234 500	16 000	23 500	1 000	55 000	320 000	0	10 000	0	425 500
Trelleborg	660 000	646 298	98%	13 702	250 332	0	0	10 001	385 965	0	0	0	646 298
Trosa	660 000	532 860	81%	127 140	281 487	8 728	0	53 968	148 191	2 346	38 140	0	532 860
Trollhättan	990 000	990 000	100%	0	310 000	25 000	0	422 000	200 000	0	1 000	32 000	990 000
Uldevalle	990 000	813 687	82%	176 313	113 013	27 086	2 461	103 710	531 865	0	34 989	563	813 687
Umeå	2 480 000	2 480 000	100%	0	566 342	308 574	65 507	95 690	707 300	0	736 587	0	2 480 000
Upplands-Bro	660 000	629 290	95%	30 710	0	64 010	34 581	39 666	491 033	0	0	0	629 290
Upplands Väsby	660 000	660 000	100%	0	1 200	0	12 092	119 050	503 158	0	24 501	0	660 001
Uppsala	1 980 000	1 619 697	82%	360 303	389 725	23 763	5 043	759 673	284 693	0	6 080	156 800	1 619 697
Vilhelmina	660 000	660 000	100%	0	41 094	2 634	8 559	25 448	570 462	0	0	5 723	660 000
Vindeln	1 120 000	780 129	70%	339 871	302 996	686	5 848	81 021	348 298	0	41 280	0	780 129
Västerås	1 980 000	1 400 000	71%	580 000	50 000	30 000	81 500	264 000	865 000	6 500	100 000	3 000	1 400 000
Åre	660 000	398 622	60%	261 378	4 013	4 704	37 766	139 810	51 463	35 649	87 604	37 613	398 622
Åsele	660 000	660 000	100%	0	9 287	10 538	24 365	37 384	336 069	0	230 527	11 830	660 000
Älvdalen	660 000	660 000	100%	0	6 273	5 000	23 339	73 156	470 505	0	81 727	0	660 000
Älvkarleby	660 000	660 000	100%	0	44 091	27 165	379	107 652	402 816	0	77 897	0	660 000
Örebro	1 980 000	1 300 215	66%	679 785	375 641	5 786	7 558	108 882	665 184	12 974	72 676	51 514	1 300 215
Örnköldsvik	1 490 000	1 489 952	100%	48	0	292 937	20 507	431 337	569 947	89 450	51 774	34 000	1 489 952
Östersund	990 000	970 840	98%	19 160	0	0	0	409 979	559 910	951	0	0	970 840
Österåker	660 000	660 000	100%	0	0	0	1 291	31 298	555 387	0	46 039	25 985	660 000
Östhammar	660 000	660 000	100%	0	0	0	0	71 600	495 100	28 000	65 300	0	660 000
Övertorneå	1 160 000	1 160 000	100%	0	219 111	223 665	500	280 134	186 245	250 345	0	0	1 160 000
SUMMA	85 640 000	75 485 953	88%	10 154 047	8 509 936	8 316 534	1 184 172	13 771 385	33 669 269	1 461 126	6 462 631	2 111 415	75 486 468
					11,3%	11,0%	1,6%	18,2%	44,6%	1,9%	8,6%	2,8%	100%

STATSBIDRAG 2020 – Regioner

Landsting/regioner	Diponibelt statsbidrag 2020	Förbrukning av 2020 års disponibla statsbidrag	Förbrukning av 2020 års disponibla statsbidrag (procent)	Resterade medel av 2020 års disponibla statsbidrag	Inflytande, delaktighet och samråd A	Språk- och kultur B	Samordning C	Ärende-handläggning D	Övergripande information E	Övrigt F	Totalt förbrukat A-F
Region Dalarna	250 000	249 724	100%	276	10 054	0	198 148	4 268	36 201	1 053	249 724
Region Gävleborg	250 000	75 534	30%	174 466	0	26 678	33 048	2 608	13 200	0	75 534
Region Jämtland Härjedalen	250 000	62 367	25%	187 633	32838	9529	0	20000	0	0	62 367
Region Jönköpings län	250 000	0	0%	250 000	0	0	0	0	0	0	0
Region Norrbotten	250 000	28 594	11%	221 406	8 472	396	0	19 726	0	0	28 594
Region Skåne	250 000	162 155	65%	87 845	11 769	115 250	35 136	0	0	0	162 155
Region Stockholm	250 000	250 000	100%	0	0	106 171	0	17 594	126 235	0	250 000
Region Sörmland	250 000	250 000	100%	0	8 094	20 808	153 358	0	67 740	0	250 000
Region Uppsala	250 000	80 000	32%	170 000	0	0	72000	8 000	0	0	80 000
Region Västerbotten	250 000	118 042	47%	131 958	23886	67038	0	14400	12 718	0	118 042
Region Västernorrland	250 000	250 000	100%	0	25 484	0	224 195	0	321	0	250 000
Region Västmanland	250 000	250 000	100%	0	0	154 000	89 208	0	6 792	0	250 000
Region Örebro län	250 000	250 000	100%	0	0	44 000	206 000	0	0	0	250 000
Region Östergötland	250 000	250 000	100%	0	0	88 000	84 788	38080	35 432	3 700	250 000
Västra Götalandsregionen	250 000	250 000	100%	0	0	250 000	0	0	0	0	250 000
SUMMA	3 750 000	2 526 416	67%	1 223 584	120 597	881 870	1 095 881	124 676	298 639	4 753	2 526 416
					4,8%	34,9%	43,4%	4,9%	11,8%	0,1881%	100%

Uppföljning av minoritetspolitikens utveckling 2020

Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget har nationellt uppföljningsansvar för förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Vi rapporterar minoritetspolitikens utveckling årligen till regeringen.

Med anledning av uppföljningsarbetet sänds denna enkät till samtliga kommuner och regioner. Vi är tacksamma för svar **senast 30 oktober 2020**.

Länsstyrelsen och Sametinget har samrått med SKR kring enkätutskicket.

Observera att enkätsvaren är kommunens/regionens officiella svar och inte en tjänstepersons eller förvaltnings enskilda svar.

Information om enkäten

- Dina svar sparas inte automatiskt när du stänger ner enkäten. För att spara trycker du på pausknappen som finns efter varje fråga.
- Flera personer kan vara med och besvara enkäten. Via pausknappen sparas du enkäten i ett mail som kan skickas vidare till nästa person.
- När du har fyllt i hela enkäten klickar du på "Skicka". Då stängs länken och det går inte längre att göra ändringar. Nu får du en sammanfattning av enkätsvaren som du kan skriva ut och spara digitalt som pdf.

Om du har frågor om enkäten är du välkommen att kontakta:

aina.negga@sametinget.se, tel: 070-621 89 77 eller heli.villanen@lansstyrelsen.se, tel: 010- 223 13 24

Enkätens disposition

Enkäten innehåller totalt 28 frågor. Det exakta antalet frågor en specifik kommun/region besvarar beror på vilka svarsalternativ som väljs. Efter en allmän bakgrundsinformation ställs frågor om följande områden:

- Insatser för att förebygga och motverka diskriminering av nationella minoriteter
- Mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet
- Former för inflytande och delaktighet för nationella minoriteter
- Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur
- Information om rättigheter på nationella minoritetsspråk
- Kommuners kartlägningsarbete (besvaras enbart av kommuner som ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska)
- Romsk inkludering

Begrepp i enkäten

Nationella minoriteter

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter; judar, romer, samer (även urfolk), sverigefinnar och

tor nedalingar. Detta innebär att individer som tillhör dessa minoriteter har särskilda rättigheter som rör språk, kultur och inflytande. De nationella minoriteterna har funnits i det geografiska område som idag utgör Sverige sedan historisk tid, och har därmed samma rätt att behålla och utveckla sina språk och kulturer som majoritetsbefolkningen.

Nationella minoritetsspråk

Det finns fem erkända nationella minoritetsspråk i Sverige; finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Samhället har ett särskilt ansvar för att dessa språk ska kunna fortleva, utvecklas och föras vidare till nästa generation.

Förvaltningsområden

Minoritetsspråken *finska*, *meänkieli* och *samiska* omfattas av s.k. förvaltningsområden. Inom dessa geografiska områden har de tre minoritetsspråken ett förstärkt skydd. Det förstärkta skyddet inom respektive förvaltningsområde innebär:

- att enskilda har rätt att använda språken vid myndighetskontakter
- att vårdnadshavare har rätt till förskola för sina barn på språken
- att äldre har rätt till service och omvårdnad inom ramen för äldreomsorgen på språken samt rätt att upprätthålla sin kulturella identitet

Kommuner och regioner som ingår i ett eller flera förvaltningsområdena får riktade statsbidrag. Statsbidraget ska användas till merkostnader som uppkommer med anledning av enskildas rättigheter enligt minoritetslagen och till åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska.

Språkrevitalisering

Revitalisering innebär att åtgärder vidtas så att ett hotat språk kan väckas till liv och bevaras och att fler kan börja tala det. Språkens status höjs och ett mer språkbevarande klimat skapas.

Mer information finns på www.minoritet.se

Allmän bakgrundsinformation

1. Kommunens/regionens namn: *

2. Kommunen/regionen: *

- Ingår i förvaltningsområde för nationella minoritetsspråk
- Ingår inte i förvaltningsområde för nationella minoritetsspråk

3. Kommunen/regionen ingår i förvaltningsområde för:

- Finska
- Meänkieli
- Samiska

Insatser för att förebygga och motverka diskriminering av nationella minoriteter

Frågor om er organisations insatser för att förebygga och motverka diskriminering av nationella minoriteter:

4. Har kommunen/regionen under 2020 genomfört utbildningar eller liknande insatser för att öka kunskapen om nationella minoriteters rättigheter hos förtroendevalda och/eller tjänstepersoner på ledningsnivå?

- Ja, för förtroendevalda
- Ja, för tjänstepersoner på ledningsnivå
- Nej
- Vet ej

5. Har kommunen/regionen under 2020 genomfört utbildningar eller liknande insatser för övrig personal om diskrimineringsfrågor som omfattar nationella minoriteter?

- Ja, ange gärna vilken personal
- Nej
- Vet ej

6. Har kommunen/regionen under 2020 gjort några andra insatser för att motverka diskriminering av nationella minoriteter?

- Ja, beskriv gärna vilka
- Nej
- Vet ej

Mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet

Från den 1 januari 2019 är samtliga kommuner och regioner skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Med minoritetspolitiskt arbete avses verksamhet som motiveras av de skyldigheter och det ansvar som kommuner och regioner har enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till. Frågor om er organisations arbete med mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet:

7. Har kommunen/regionen arbetat med mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet?

- Ja, mål och riktlinjer är antagna under 2020
- Ja, mål och riktlinjer är antagna sedan tidigare år
- Ja, arbetet med mål och riktlinjer pågår men beslut har ännu inte fattats
- Nej, förklara varför

8. Omfattas samtliga fem nationella minoriteter i målen och riktlinjerna för det minoritetspolitiska arbetet?

- Ja
- Nej, beskriv gärna varför

Former för inflytande och delaktighet

Frågor om er organisations insatser för inflytande och samråd med nationella minoriteter:

9. På vilket/vilka sätt har nationella minoriteter under 2020 getts möjlighet till inflytande i frågor som berör dem?

	Ja	Nej	Vet ej	Ej aktuellt
Strukturerade samråd (dvs. det finns en plan för samrådet avseende syfte, formalia, deltagare, periodicitet och återkoppling)	☐	☐	☐	☐
I arbetet med mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet	☐	☐	☐	☐
Referensgrupper	☐	☐	☐	☐
Remissinstanser	☐	☐	☐	☐
Direktkontakt med politiker/tjänstepersoner i allmänna och/eller specifika frågor	☐	☐	☐	☐
Genom representation i råd för äldre frågor (eller motsvarande)	☐	☐	☐	☐
Genom representation i ungdomsråd (eller motsvarande)	☐	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

10. Vilken/vilka nationella minoriteter har under 2020 omfattats av formerna för inflytande?

- Judar
- Romer
- Samer
- Sverigefinnar
- Tornedalingar

11. Har de nationella minoriteternas inflytande påverkat beslut eller inriktning inom något av följande verksamhetsområden under 2020?

	Ja	Nej	Vet ej	Ej aktuellt
Kultur och språk	☐	☐	☐	☐
Förskola	☐	☐	☐	☐
Skola	☐	☐	☐	☐
Utbildningsverksamhet förutom förskola/skola	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐
Hälso- och sjukvård	☐	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

12. Beskriv statusen på de samrådsformer som under 2020 förekommer med nationella minoriteter

	Ja	Nej	Vet ej
Samråden har beslutsmandat	☐	☐	☐
Samråden är rådgivande	☐	☐	☐
Samråden är öppna för alla organisationer/individer som vill delta	☐	☐	☐
Vi bestämmer vilka organisationer/individer som får delta i samråd	☐	☐	☐

13. Inom vilket/vilka verksamhetsområden har samråd med nationella minoriteter skett under 2020?

	Ja	Nej	Vet ej	Ej aktuellt
Kultur och språk	☐	☐	☐	☐
Förskola	☐	☐	☐	☐
Skola	☐	☐	☐	☐
Utbildningsverksamhet förutom förskola/skola	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐
Hälso- och sjukvård	☐	☐	☐	☐
Användning av statsbidrag	☐	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

14. Har nationella minoritetsdeltagare fått ersättning (t.ex. arvode, reseersättning) för sin medverkan i samråd under 2020?

- Ja
- Nej

Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur

Att stödja de nationella minoritetsspråken innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet att tillägna sig, bruka och utveckla sitt modersmål och utveckla en kulturell identitet. De nationella minoriteterna ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. Frågor om er organisations insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur:

15. På vilket/vilka sätt har kommunen/regionen under 2020 arbetat för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur?

	Ja	Nej	Vet ej	Ej aktuellt
Modersmål i förskolan	☐	☐	☐	☐
Modersmål i förskoleklass	☐	☐	☐	☐
Modersmålsundervisning i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan	☐	☐	☐	☐
Modersmålsundervisning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan	☐	☐	☐	☐
Tvåspråkig undervisning inom skolan	☐	☐	☐	☐
Tillgängliggörande av böcker, tidskrifter och multimedia <u>på</u> nationella minoritetsspråk på bibliotek	☐	☐	☐	☐
Tillgängliggörande av böcker, tidskrifter och multimedia som handlar <u>om</u> nationella minoriteter på bibliotek	☐	☐	☐	☐
Kulturella aktiviteter, exempelvis teater, film, dans, utställningar	☐	☐	☐	☐
Språkrevitalisering, exempelvis språkpaket, språkläger	☐	☐	☐	☐
Kulturplan	☐	☐	☐	☐
Medel/verksamhetsbidrag	☐	☐	☐	☐
Information på nationella minoritetsspråk, exempelvis på webbplats, på skyltar, i broschyrer	☐	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐

16. Vilket/vilka minoritetsspråk har omfattats av era språk- och kulturinsatser under 2020?

- Finska
- Jiddisch
- Meänkieli
- Romani chib
- Samiska

Information om nationella minoriteters rättigheter

Från den 1 januari 2019 ska samtliga kommuner och regioner informera om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till. Frågor om er organisations informationsarbete kopplat till nationella minoriteter:

17. På vilket/vilka sätt har kommunen/regionen under 2020 informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till?

	Ja	Nej	Vet ej
På webbplats	☐	☐	☐
I sociala medier	☐	☐	☐
I lokaltidningar	☐	☐	☐
På seminarier/möten	☐	☐	☐
I broschyrer	☐	☐	☐
Information till föräldrar inom förskolan	☐	☐	☐
Information till elever och föräldrar inom skolan	☐	☐	☐
Information angående äldreomsorg	☐	☐	☐
Information inom ramen för biståndshandläggning	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐

18. På vilket/vilka språk har informationen givits under 2020?

- Finska
- Jiddisch
- Meänkieli
- Romani chib
- Samiska
- Svenska

Följande enkätfrågor handlar om kartläggningsarbete och riktas enbart till kommuner som ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska.

19. Är din organisation en kommun som ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och/eller samiska?

- Ja
- Nej

Kommuners kartläggningsarbete

Utifrån förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 8 § ska varje kommun som ingår i förvaltningsområde för finska, meänkieli och samiska tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns i kommunen av åtgärder till stöd för användningen av språken. Utifrån 12 § ska kommuner redovisa hur kartläggningen enligt 8 § har genomförts.

20. Har kommunen kartlagt vilka behov som finns av service på det/de nationella minoritetsspråk som kommunen ingår i förvaltningsområde för?

- Ja
- Ja till viss del, förklara gärna
- Nej, förklara gärna varför

21. Inom vilket/vilka områden har kommunen en aktuell kartläggning?

	Aktuell kartläggning finns	Aktuell kartläggning saknas
Förskola på nationella minoritetsspråk	☐	☐
Annan pedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk	☐	☐
Äldreomsorg på nationella minoritetsspråk	☐	☐
Service på nationella minoritetsspråk i telefonväxel och reception	☐	☐
Ärendehandläggning på nationella minoritetsspråk	☐	☐
Personal som talar nationella minoritetsspråk	☐	☐
Information till de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter	☐	☐

22. Om kommunen ingår i flera förvaltningsområden, vänligen beskriv eventuella skillnader mellan språken vad gäller kartläggningsarbetet

23. Är kommunens kartläggningsarbete kopplat till mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet?

- Ja
- Ja till viss del, förklara gärna
- Nej, förklara gärna varför

24. Har kommunens kartlägningsarbete genomförts i samråd med nationella minoriteter?

- Ja
- Ja till viss del, förklara gärna
- Nej, förklara gärna varför

25. Beskriv hur kommunens kartlägningsarbete har genomförts

Romsk inkludering

Regeringen beslutade 2012 om En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012 - 2032. Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan 2012 haft i uppdrag att samordna och följa upp insatser inom ramen för strategin. Strategin för romsk inkludering innehåller mål och åtgärder inom flera verksamhetsområden: utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg och trygghet, kultur och språk samt civilsamhällets organisering. Romers delaktighet och inflytande är centralt i genomförandet av strategin.

26. Arbetar kommunen/regionen utifrån regeringens strategi för romsk inkludering?

- Ja
- Nej
- Vet ej

27. Har kommunen/regionen genomfört samråd i 2020 med minoritetsgruppen romer med särskilt fokus på strategin för romsk inkludering?

- Ja
- Nej
- Vet ej

28. Avslutande fråga: är det någonting ni vill tillägga?

Stort tack för din medverkan!

När du har svarat klart på alla frågor trycker du på skicka-knappen. Då stängs enkäten och det går inte längre att göra ändringar. När du har skickat enkäten får du en sammanfattning av svaren. Sammanfattningen går att spara ner som pdf och skriva ut.

Redovisning av uppdrag 3.B.25 regleringsbrev 2020

Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget har nationellt uppföljningsansvar för förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Enligt regleringsbrevsuppdraget ska samtliga länsstyrelser redovisa hur minoritetslagen har tillämpats inom myndigheternas ansvarsområde utifrån målet för minoritetspolitiken. Observera att redovisningen avser ert genomförda arbete sedan föregående redovisningstillfälle, d.v.s. 15 november 2019.

Enkäten ska besvaras **senast den 13 november 2020**. Sammanfattningen av svaren skriver ni ut och får undertecknad av ansvarig chef. Väljer ni istället att redovisa i löpande text skickas denna undertecknad **på samma datum**. För att underlätta vår sammanställning önskar vi få er redovisning dels i digital form dels i bearbetningsbar form (t.ex. word-format). Redovisningen mailas till: minoriteter.stockholm@lansstyrelsen.se och kansli@sametinget.se

Om ni har frågor kontakta heli.villanen@lansstyrelsen.se, tel: 010-223 13 24 eller aina.negga@sametinget.se, tel: 0980-780 58

Information om enkäten

- Era svar sparas inte automatiskt när ni stänger ner enkäten. För att spara trycker ni på pausknappen som finns efter varje fråga.
- Flera personer kan vara med och besvara enkäten. Via pausknappen sparar ni enkäten i ett mail som kan skickas vidare till nästa person.
- När ni fyllt i hela enkäten klickar ni på "Skicka". Då stängs länken och ändringar är inte längre möjliga. Nu får ni en sammanfattning av enkätsvaren som ni kan spara digitalt. Sammanfattningen skriver ni ut, får behörig chefs underskrift och mailar till Länsstyrelsen och Sametinget (se mailadresser ovan).

Begrepp som förekommer i enkäten

Nationella minoriteter

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter; judar, romer, samer, (som dessutom är Sveriges urfolk), sverigefinnar och tornedalingar. Detta innebär att individer som tillhör dessa minoriteter har särskilda rättigheter som rör språk, kultur och inflytande.

Nationella minoritetsspråk

Det finns fem erkända nationella minoritetsspråk i Sverige: finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Erkännandet innebär att samhället har ett särskilt ansvar för att dessa språk ska kunna fortleva, utvecklas och föras vidare till nästa generation.

Förvaltningsområden

De tre nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska omfattas av s.k. förvaltningsområden.

Inom dessa geografiska områden har dessa ett förstärkt skydd. Det förstärkta skyddet innebär bland annat att enskilda har rätt att använda språken vid myndighetskontakter.

[Mer information finns på www.minoritet.se](http://www.minoritet.se)

Observera att samtliga enkätfrågor gäller myndighetens insatser sedan föregående redovisningstillfälle, dvs. den 15 november 2019.

Allmän bakgrundsinformation

1. Myndighetens namn *

2. Myndigheten *

- Ingår i förvaltningsområde för nationella minoritetsspråk
- Ingår inte i förvaltningsområde för nationella minoritetsspråk

3. Myndigheten ingår i förvaltningsområde för

- Finska
- Meänkieli
- Samiska

Information, myndighetskontakter på finska, meänkieli och samiska samt bemötande på språken

Denna del av enkäten berör myndighetens insatser enligt 3, 8, 9, 11 §§ minoritetslagen.

4. På vilket/vilka sätt har myndigheten informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter och det allmännas ansvar?

	Ja	Nej	Vet ej
På den externa webben	☐	☐	☐
På seminarier/möten	☐	☐	☐
I broschyrer	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐

5. På vilket/vilka språk har informationen givits?

- Finska
- Jiddisch
- Meänkieli
- Romani chib
- Samiska
- Svenska

6. Kan enskilda använda finska, meänkieli och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med myndigheten?

- Ja
- Ja, men endast det språk som myndigheten ingår i förvaltningsområde för
- Nej, utveckla
- Vet ej

7. Arbetar myndigheten aktivt för att kompetens i finska, meänkieli och samiska ska finnas på myndigheten?

	Ja	Nej	Vet ej
Kartläggning/inventering av personalens språkkompetens görs	☐	☐	☐
Kunskap i minoritetsspråken finns med som merit i anställningsannonser	☐	☐	☐
Kompetensutveckling i minoritetsspråken erbjuds	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐

8. Genomför myndigheten några andra insatser för att bemöta enskilda på finska, meänkieli och samiska?

Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur

Denna del av enkäten berör myndighetens insatser enligt 4 § minoritetslagen.

9. På vilket/vilka sätt har myndigheten arbetat för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur?

	Ja	Nej	Vet ej
Kulturella aktiviteter, exempelvis teater, film, dans, utställningar	☐	☐	☐
Flaggning på minoriteternas högtidsdagar/minnesdagar	☐	☐	☐
Översättning av skyltar	☐	☐	☐
Samverkan/initiativtagare i språk- och/eller kulturprojekt	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐

10. Vilket/vilka minoritetsspråk har omfattats av era språk- och kulturinsatser?

- Finska
- Jiddisch
- Meänkieli
- Romani chib
- Samiska

11. Har myndigheten genomfört några insatser för att främja barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket?

- Ja, utveckla
- Nej
- Vet ej

Inflytande och delaktighet

Denna del av enkäten berör myndighetens insatser enligt 5 och 5a §§ minoritetslagen.

12. Har myndigheten identifierat vilka delar av verksamheten som är relevanta för nationella minoriteter att ha inflytande över?

- Ja
- Nej
- Vet ej

13. På vilket/vilka sätt har nationella minoriteter getts möjlighet till inflytande i frågor som berör dem?

	Ja	Nej	Vet ej
Strukturerade samråd (dvs. en plan för samrådet avseende syfte, formalia, deltagare, periodicitet och återkoppling finns)	☐	☐	☐
Referensgrupper	☐	☐	☐
Fokusgrupper	☐	☐	☐
Remissinstanser	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐

14. Vilken/vilka nationella minoriteter har omfattats av formerna för inflytande?

- Judar
- Romer
- Samer
- Sverigefinnar
- Tornedalingar

15. Har nationella minoritetsdeltagare fått ersättning (t.ex. arvode, reseersättning) för sin medverkan i samråd?

- Ja
- Nej

16. Hur har myndigheten arbetat med att främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem?

	Ja	Nej	Vet ej
Formerna för inflytande och samråd med barn och unga har anpassats	☐	☐	☐
Möten med barn och unga har genomförts	☐	☐	☐
Annat, ange <input type="text"/>	☐	☐	☐

Denna del av enkäten berör myndighetens övergripande arbete med de minoritetspolitiska målen.

17. Har myndigheten genomfört interna utbildningar eller liknande insatser för att öka kunskapen om nationella minoriteters lagstadgade rättigheter och det allmännas ansvar?

- Ja, för tjänstepersoner på ledningsnivå
- Ja, för andra tjänstepersoner
- Nej
- Vet ej

18. Har myndighetens tjänstepersoner deltagit i utbildningar om mänskliga rättigheter och/eller diskrimineringslagen?

- Ja (ange befattningsnivå)
- Nej
- Vet ej

19. Har myndigheten genomfört andra insatser för att motverka diskriminering och utsatthet av nationella minoriteter?

- Ja, redogör för vilka
- Nej
- Vet ej

20. Har myndigheten handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för arbetet med nationella minoriteters rättigheter?

- Ja
- Nej, utveckla
- Vet ej

21. Omfattas samtliga fem nationella minoriteter av myndighetens handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument?

- Ja
- Nej, utveckla

22. Beskriv kortfattat vad som varit mest framgångsrikt i myndighetens arbete med de minoritetspolitiska målen (sedan föregående redovisningstillfälle)

23. Beskriv kortfattat utmaningarna i myndighetens arbete med de minoritetspolitiska målen.

24. Utvärdera effekterna av myndighetens insatser på arbetet med de minoritetspolitiska målen.

25. Avslutande fråga: vill ni lägga till något?

Stort tack för er medverkan!

När alla enkätfrågor besvarats trycker man på skicka-knappen. Då stängs enkäten och ändringar är inte längre möjliga. När enkätens skickats får man en sammanfattning av svaren. Denna skrivs ut, och efter ansvarig chefs underskrift, mailas till Länsstyrelsen och Sametinget.

Bilaga 6: Informationsbrev

Länsstyrelsen
Stockholm

Information om fokusgruppsintervjuer om pandemins konsekvenser för minoritetspolitiken

Tid för intervjuerna: under veckorna 42 och 43 via skype.

Deltagare: 4–6 intervjupersoner antingen från kommuner, regioner eller minoritetsgrupper.

Bakgrund

Länsstyrelsen och Sametinget har tillsammans uppföljningsansvaret för minoritetspolitiken i Sverige sedan 2010. Covid19-pandemins påverkan på samhällelig och individuell nivå har varit omfattande under 2020. Utifrån den extraordinära samhällssituationen är det viktigt att följa upp hur pandemin påverkat det minoritetspolitiska arbetet i kommuner, regioner och hur den påverkat de respektive minoritetsgrupperna.

Tema och struktur för intervjun

Totalt är 1,5 timme reserverad för intervjun via skype. Intervjuerna inleds med en presentationsrunda (namn, funktion/befattning, organisation samt val av två temaområden) och praktisk genomgång av upplägget. Vi vill ge utrymme för varje deltagare att komma till tals. I mån av tid finns det möjlighet att diskutera alla underrubriker (1-6), men deltagarna tillfrågas att förbereda och diskutera två av dem i relation till sin egen verksamhet och det minoritetspolitiska arbetet. Tema: Pandemin – beskriv på vilket sätt pandemin har påverkat din kommuns/regions/organisations följande verksamhetsområden i relation till minoritetspolitiken (goda exempel och utmaningar)

1. **Kommunikation och uppdrag att informera** (t.ex. information på hemsidor och media, möjlighet att använda sitt språk i kontakter)
2. **Delaktighet** (t.ex. hur har nationella minoriteternas möjlighet till inflytande, samråd osv. påverkats)
3. **Språk och kultur** (t.ex. hur påverkades modersmålsundervisningen under våren/hösten av ev. distansundervisning, inställda evenemang)
4. **Förskola**
5. **Äldreomsorgen**

6. Annat

Förberedelser: Välj två av de mest relevanta teman för din organisation. Samla in underlag och prata med kollegor och olika verksamheter eller medlemmar i en organisation om pandemins konsekvenser för det minoritetspolitiska arbetet: Vilka konsekvenser har ni sett? Är det någonting ni tycker är extra viktigt att uppmärksamma? Vilka erfarenheter har varit mest betydelsefulla under 2020 för minoritetspolitiken?

”

Minoritetspolitikens mål är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande och stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Länstyrelsen
Stockholm

Sámediggi
Sámedigge Sámediggi Saemiedigkie Sametinget

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLM
Enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor
Box 22067, 104 22 STOCKHOLM
Tfn: 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm
minoritet.stockholm@lansstyrelsen.se

SAMETINGET
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA
Tfn: 0980-780 30
www.minoritet.se
kansli@sametinget.se